

การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย

ปริญญานิพนธ์
ของ
เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ธันวาคม 2560

การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย

ปริญญานิพนธ์
ของ
เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ธันวาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย

บทคัดย่อ
ของ
เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์

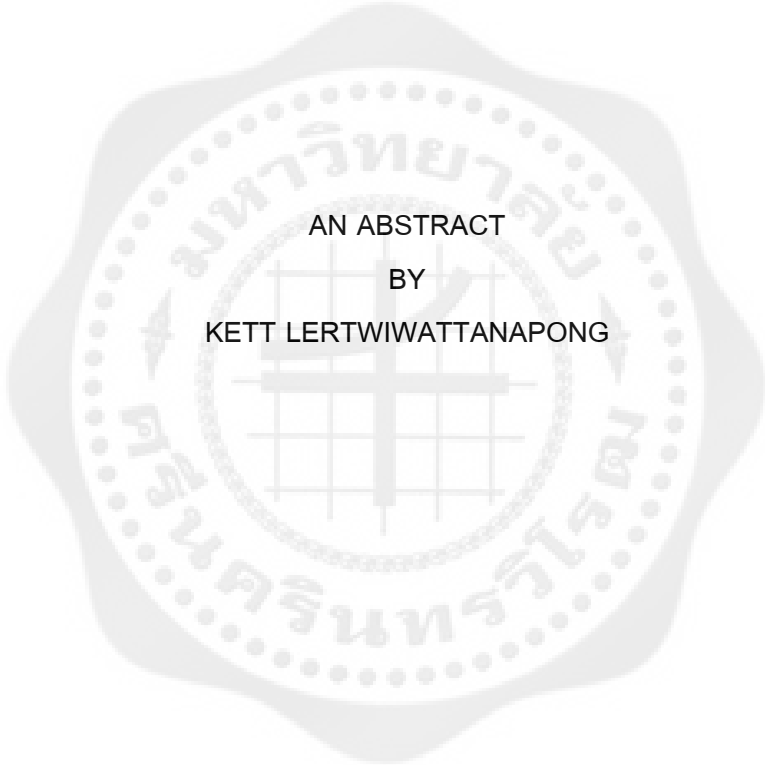

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ธันวาคม 2560

เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด.(การบริหารและการจัดการการศึกษา แขนงวิชาการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อ.ดร.กัมปนาท บริบูรณ์, รศ.ดร.วิกร ตันทวุฒโฒ, อ.ดร.อดุลย์ ศุภานัท.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างจาก 70 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) ใน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำปาง สระบุรี ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี ระนอง กรุงเทพมหานคร และนครนายก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป สภาพการจัดสรรงบประมาณ และแนวทางการจัดสรรงบประมาณ ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) สภาพปัญหาโดยรวมของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 อยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกสภาพออกเป็น 4 ด้านพบว่า สภาพปัญหาที่พบเรียงตามรุนแรงได้แก่ 1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา 2) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารการศึกษาและ 4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามลำดับเมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของสภาพการจัดสรร จำแนกเป็นรายจังหวัด ภาค และขนาดจังหวัด ไม่พบว่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 2) แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ควรประกอบไปด้วย 4 หลักการ เรียงตามลำดับความเหมาะสมดังนี้ หลักการบริหารจัดการมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผน การประสานงาน และการกำหนดเป้าหมายหลักการงบประมาณมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประชาธิปไตย และ ยุติธรรม หลักการการศึกษานอกระบบมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความเสมอภาค ความยืดหยุ่น และเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพระราชบัญญัติ นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา และเป็นการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบย่อยใน 4 หลักการ จำแนกเป็นรายจังหวัด ภาค และขนาดจังหวัด พบว่าขนาดของจังหวัดมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 กล่าวคือ จังหวัดขนาดเล็กมีข้อเสนอแนะในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบแตกต่างไปจากจังหวัดขนาดใหญ่และขนาดกลาง

DEVELOPEMENT OF BUDGET ALLOCATION GUIDELINES TO PROMOTE
NON-FORMAL EDUCATION FOR BASIC NONFORNAL EDUCATION IN THAILAND.

AN ABSTRACT
BY
KETT LERTWIWATTANAPONG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

December 2017

Kett Lertwiwattanapong. (2017). *Development of Budget Allocation Guidelines to Promote Non-Formal Education for Basic Nonformal Education in Thailand*. Dissertation, Ed.D.(Educational Administration).Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Gumpanat Boriboon, Assoc Prof. Dr. VikornTantawutho, Dr. Adul Supanut.

The purposes of this research hwere 1) to study the situation of budget allocation regarding the promotion of non-formal education for basic nonformal education and 2) to develop guidelines for budget allocation to promote non-formal education for basic nonformal education in Thailand. There were seventy districts under the authority of the Office of non-formal education and informal education from seven provinces namely Lampang, Saraburi, Roi-et, Ubonratchathani, Ranong Bangkok and NakhonNayok. This study employed a questionnaire that consisted of three parts, part one: personal data, part two: the situation of budget allocation to promote non-formal education and part three: guidelines for budget allocation to promote non-formal education in Thailand. The findings were as follows: 1) The results of the overall situation assessment of budget allocation to promote non-formal education in Thailand during the fiscal year 2013-15 was at a moderate level. The issues in budget allocation were categorized and ranked by level of severity, as follows: First,The congruency of educational policy and received budget Second, appropriate regulations for budget disbursement. Third, inadequate budgets for educational administration. And Fourth, punctuality of budget received respectively. The difference in average budget allocation problem by province, region and size of province were found to be statistically significant at a level of .05. 2) The guidelines to improve budget allocation to promote non-formal education should consist of four principles as follows: 1) principles of management with three elements i.e. Planning, Coordinating and Targeting; 2) principles of budgeting with three elements i.e. Efficiency, Democracy and Equity; 3) principles of non-formal education with three elements i.e. Equality, Flexibility and Lifelong Learning process; and 4) principles of promotion of Non-Formal, Informal Educational Act B.E.2551 from the National Education Policy, National Education Plan and The national economic and social development plan had three elements i.e. effective budget execution for non-formal educational administration and accountability, the participation of stakeholder sin non-formal educational administration and the development of human resources potential using Lifelong Education. The differences on average for guidelines for budget allocation by the size of a province and was statistically significant at a level of .05.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย
ของ
เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา
แขนงวิชาการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตัณฑวุฑโฒ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.อดุลย์ สุภันธ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตัณฑวุฑโฒ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อดุลย์ สุภันธ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งจาก อ.ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันทวุฑฒ และอ.ดร.อดุลย์ ศุภันท์ กรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติและซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญ และสละเวลาอันมีค่า ยิ่งที่กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า รวมทั้งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 70 ท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ข้อมูลทำให้ได้ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา และอ.ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและการจัดการศึกษา แขนงวิชาการ ศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกท่าน เพื่อนร่วมรุ่นและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ช่วยให้กำลังใจในการจัดทำปริญญานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจะน้อมรับและนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติอย่างเต็มความสามารถต่อไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวเลิศวิวัฒนพงษ์ บรรดาผองเพื่อนทุกท่านที่คอยให้ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในครั้งนี้

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบไว้เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่คอยแนะนำ สั่งสอนมาตั้งแต่เยาว์วัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษาส่วนความผิดพลาดที่ได้เกิดขึ้นจะด้วยจากความตั้งใจหรือไม่ก็ดี ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 10
การศึกษานอกระบบ.....	11
ความหมาย.....	11
หลักการ.....	13
ความจำเป็นของการศึกษานอกระบบ.....	14
หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย.....	14
การจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย.....	17
แผนปฏิบัติการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำปีงบประมาณ 2558.....	18
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดการบริหารการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558.....	21
สภาพปัญหาของการส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย.....	23
แนวคิดการบริหารจัดการ.....	27
ความหมาย.....	27
ทรัพยากรหรือปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการ.....	27
วิวัฒนาการของแนวคิดการบริหารจัดการ.....	28
สรุปแนวคิดการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษา.....	29
กฎหมาย แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทย.....	30

สารบัญ (ต่อ)

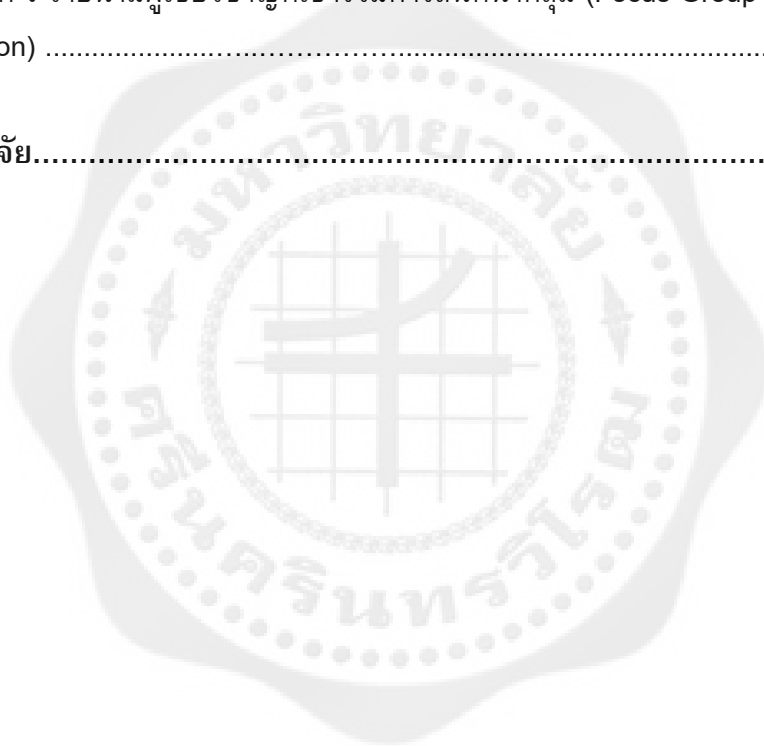
บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
กฎหมาย.....	30
แผนการศึกษาแห่งชาติ.....	32
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	33
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)	34
สรุปกฎหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตลอดชีวิตของ ประเทศไทย.....	35
ความหมาย หลักการกระบวนการ งบประมาณ.....	35
ความหมายงบประมาณ.....	35
ความสำคัญของงบประมาณ.....	36
กระบวนการงบประมาณ.....	37
ลักษณะที่ดีของงบประมาณ.....	38
หลักการงบประมาณ.....	39
วิวัฒนาการงบประมาณของประเทศไทย.....	39
สรุปความหมาย หลักการ กระบวนการงบประมาณ.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
งานวิจัยในประเทศ.....	41
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	47
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบของประเทศไทย.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริม การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย.....	53
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	53
	ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอก ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย.....	54
	ผลการสัมภาษณ์ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดและผอ.ศูนย์ กศน.อำเภอ.....	75
	สรุปผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการ การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่าง ปีงบประมาณ 2556 – 2558.....	82
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	84
	ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	84
	ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	129
	ส่วนที่หนึ่ง ร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	129
	ส่วนที่สอง รายละเอียดของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	131
	ส่วนที่สาม ข้อเสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	133
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	147
	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	147
	สรุปผลการวิจัย.....	149
	อภิปรายผลการวิจัย.....	157
	ข้อเสนอแนะ.....	160
	บรรณานุกรม.....	162

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	169
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	170
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ.....	182
ภาคผนวก ค ร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	184
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	193
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	195

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 หน่วยงานที่จัดการศึกษาจำแนกตามประเภทการศึกษา.....	16
2 งบประมาณที่ได้รับเพื่อจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558.....	21
3 เป้าหมาย ผลการดำเนินงาน และความคลาดเคลื่อนเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน.....	22
4 จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและที่สำเร็จการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2551-2553.....	24
5 สัดส่วนระหว่างนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษากับที่ลงทะเบียนเรียนของสำนักงาน กศน.จำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2551-2553.....	24
6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	50
7 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
8 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 - 2558	55
9 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกภาค.....	58
10 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด.....	66
11 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่มีระดับปัญหารุนแรงมากที่สุด (ระดับคะแนน 5) จำแนกรายจังหวัด.....	73
12 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	84
13 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามภาค.....	87
14 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างหลักการงบประมาณและภาค.....	92
15 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาฯ และภาค.....	93
16 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด.....	94

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง พ.ร.บ.นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาฯ และขนาดของจังหวัด.....	97
18 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง หลักการงบประมาณและ ขนาดของจังหวัด.....	97
19 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการบริหารจัดการ.....	98
20 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการงบประมาณ.....	99
21 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการการศึกษานอกระบบ.....	101
22 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	101
23 รายละเอียดของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการการศึกษานอก ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามภาค.....	103
24 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการ บริหารจัดการและภาค.....	116
25 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยหลักการ งบประมาณและภาค.....	117
26 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยหลักการ การศึกษานอกระบบและภาค.....	117
27 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาฯ และภาค.....	118
28 รายละเอียดของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการการศึกษานอก ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด	119
29 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยหลักการ บริหารจัดการและขนาดของจังหวัด.....	126
30 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยหลักการ งบประมาณและขนาดของจังหวัด.....	126
31 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง รายละเอียดย่อยหลักการ การศึกษานอกระบบและขนาดของจังหวัด.....	127
32 ผลการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนดเพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาแนวทางการ จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย.....	136

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
2 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย.....	151
3 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ของประเทศไทย.....	155
4 การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมศึกษานอกระบบ ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย.....	156

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้จำแนกรูปแบบการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกันคือ 1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลาของการศึกษาการวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคลประสบการณ์สังคมสภาพแวดล้อมสื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2556: 1-3)

การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ทุกเพศ ทุกวัย ต่างอาชีพ ต่างความสนใจ ผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนเหล่านั้นอาจจะเป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษามากเลย หรือผู้ที่ได้รับการศึกษามากเพียงเล็กน้อย หรือผู้ที่ต้องการได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ดังนั้นกิจกรรมการศึกษานอกระบบจึงต้องจัดให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมตั้งแต่การอ่านออก เขียนได้ การให้ความรู้พื้นฐาน จนถึงการให้ความรู้ทางด้านทักษะวิชาชีพ ตลอดจนความรู้ทั่วไปที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีผู้ที่เกี่ยวข้องมีมากมายไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆ (สุมาลี สังข์ศรี. 2555: 293)

ประเทศไทยมีกฎหมาย แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาดังกล่าวและการศึกษานอกระบบเมื่อก่อนจะเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 เรื่อยมาจนถึงฉบับที่ 12 หรือแม้แต่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ล้วนแล้วแต่มีเนื้อหาสาระที่มีความสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกันต่างก็มุ่งเน้นไปยัง “การพัฒนาคน” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2560: ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาดังกล่าวตามแผนงานดังกล่าวจะมุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่สำคัญนั้นคือ 1. ต้องมีความครอบคลุมในการจัดการศึกษา หรือการเข้าถึงบริการการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย 2. ความเสมอภาคหรือเท่าเทียม 3. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่างๆ และ 4. ประสิทธิภาพประสิทธิผลตลอดจนการตรวจสอบการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรทางการศึกษา

เนื่องจากการศึกษานอกระบบมีขอบเขตงานที่กว้างเพราะเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกกลุ่มวัย แตกต่างทั้งประสบการณ์ ความรู้ที่ติดตัวมา หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบจึงมีหลายภาคส่วนที่เข้ามาเกี่ยวไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สำหรับหน่วยงานหรือกระทรวงของภาครัฐบาลที่จัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย จากการศึกษารายงานประมาณมีกระทรวงที่เกี่ยวข้อง 8 กระทรวงด้วยกัน (สำนักงานประมาณ. 2559: ออนไลน์) ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานกศน.) มีหน้าที่หลัก ส่วนกระทรวงอื่นๆ ทำหน้าที่รองหรือหน้าที่เสริม ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงาน กศน.สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีรายละเอียดของหน้าที่ดังนี้ 1) การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 1.ระดับประถมศึกษา 2.ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3.ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญและสายอาชีพ) 2) การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ในปี พ.ศ.2553 ได้มีกิจกรรมเพิ่มเติมดังนี้ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายพิเศษ นอกจากสองกิจกรรมหลักดังกล่าวแล้วนั้น ยังจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือสำหรับประชาชนในเขตพื้นที่ราบ และประชาชนชาวเขาที่อาศัยในบริเวณภาคเหนือ (ศศช.) อีกด้วย (คัมภีร์ กศน.: 2551: 4)

ในการบริหารจัดการการศึกษานั้น งบประมาณถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2551-2555 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 18.7 ของรายจ่ายด้านอื่นๆ ทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 3.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2556: 21) งบประมาณด้านจ่ายทางด้านการศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ พบว่า อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เมื่อจำแนกงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2554-2558 พบว่า สัดส่วนงบประมาณของการศึกษาในระบบมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.12 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด รองลงมาคือ การศึกษานอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 2.98 และการศึกษาตามอัธยาศัยร้อยละ 0.97 ตามลำดับ (สำนักงานประมาณ. 2559: ออนไลน์)

สำหรับสัดส่วนของงบประมาณเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยรวมกันเทียบกับงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2554-2558 พบว่า คิดเป็นร้อยละ 0.60 โดยแบ่งเป็นงบประมาณเพื่อจัดการศึกษานอกระบบ ร้อยละ 0.46 ส่วนอีกร้อยละ 0.14 เป็นงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 0.12 จำแนกเป็นการศึกษานอกระบบ ร้อยละ 0.09 การศึกษาตามอัธยาศัย ร้อยละ 0.03จากการประชุม CONFINTEA VI โดย UNESCO (2009: 99) เรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ ในที่ประชุมได้มีข้อตกลงกันที่จะให้ความสำคัญแก่การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งได้เสนอผล

การสำรวจ งบประมาณทางด้านการศึกษาทั้งหมดของประเทศต่างๆ และได้เสนอว่างบประมาณเพื่อการศึกษาทั้งหมดของประเทศควรจะอยู่ที่ร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และเพื่อความเป็นธรรมควรจัดสรรเท่ากันคือ จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาในระบบอยู่ที่ร้อยละ 3 ส่วนอีกร้อยละ 3 นั้นใช้สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่

จากการศึกษาเอกสารงบประมาณในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 นั้นพบปัญหาตามประเภทของการศึกษานอกระบบดังนี้

การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาดังนี้คือ 1) ปัญหาทางด้านนโยบายของรัฐบาล นโยบายด้านการศึกษาในการลงทุนทางด้านการศึกษาปัจจุบันยังประสบปัญหาคุณภาพที่ยังไม่ครอบคลุม ทัวถึง และเท่าเทียม โดยสามารถพิจารณาได้จากโอกาสทางการศึกษาที่เมื่อถึงวัยเรียนต้องสามารถเข้าเรียนได้จริงตามเกณฑ์อายุที่ควรจะเป็น และเมื่อเข้าเรียนแล้วก็ไม่สามารถเรียนได้จนจบการศึกษาภาคบังคับ (อรรถัย ทองฤกษ์ฤทธิ์. 2559: 59) 2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการเสนอของงบประมาณ สำนักงาน กศน. ไม่มีอำนาจในการเสนอของงบประมาณงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีนั้นมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหัวหน้างานจัดสรรมาให้ ทำให้ไม่เอื้อต่อการกิจการดำเนินงานของสำนักงาน กศน.ที่มีปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้นและมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยุ่ยาก ซับซ้อนหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร (สุรพล นิติไกรพจน์.2556: 45) 3) ปัญหาคุณภาพการศึกษา พิจารณาจาก 3.1 อัตราการสำเร็จการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ จากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของกลุ่มติดตามประเมินผลและสารสนเทศ กลุ่มแผนงาน สำนักงาน กศน. พบว่าสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนยังอยู่ในระดับต่ำ ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 2557 และ 2558 โดยเฉลี่ยของทุกระดับอยู่ที่ร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (สำนักงานกศน. 2558) 3.2 ค่านิยมหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน กศน. 3.3 คุณภาพของนักศึกษา กศน.เมื่อเข้าศึกษาต่อในระบบการในระบบระดับอุดมศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับ 3.4 กลุ่มเป้าหมายของนักศึกษา กศน.มีการโยกย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอทำให้ขาดความต่อเนื่องทางการศึกษา (จรวยพร ธรณินทร์. 2557: ออนไลน์) และ 3) ปัญหาการบริหารจัดการ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผนและนโยบาย ซึ่งรับผิดชอบกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จ. พระนครศรีอยุธยา พบว่า งบประมาณที่ใช้จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ไม่เพียงพอต่อความต้องการ กล่าวคือ มีครูเป็นจำนวนมาก แต่เงินงบประมาณที่ได้รับมาในจำนวนเท่าเดิม ทางสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด (สำนักงาน กศน.จังหวัด) จึงให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ศูนย์ กศน.อำเภอ) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณด้วย แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ 1) ถ้าต้องการได้รับเงินจำนวนเท่าเดิมจะต้องมีจำนวนนักศึกษา 60 คนต่อครู 1 คน ครูจำเป็นต้องหานักศึกษามาเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือ 2) ลดจำนวนครู เพื่อให้เพียงพอกับที่ได้รับการจัดสรร โดยใช้ครูคนเดียวแต่รับผิดชอบงาน 2 ตำบล

นอกจากนี้ทางสำนักงาน กศน.จ.พระนครศรีอยุธยา ยังคงได้ทำบันทึกแจ้งไปยัง สำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ (ขนิษฐา สืบรักษาตระกูล. 2557: สัมภาษณ์)

การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง พบสภาพปัญหาดังนี้คือ ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ อัตราของผู้เข้าเรียนอบรม และความสามารถนำไปใช้ได้จริง กล่าวคือ มีความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่จัดการศึกษาต่อเนื่องหรือการฝึกอาชีพ ซึ่งมีข้อดีตามแนวคิดของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตลอดชีวิตนั่นคือ ทำให้สามารถจัดบริการให้กับประชาชนได้ครอบคลุมและทั่วถึง อย่างไรก็ตามในหน่วยงานเดียวกัน เช่น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีหลายสำนักงานที่จัดให้บริการแก่ประชาชน ได้แก่ สำนักงาน กศน.และ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) หรือแม้แต่ในสำนักงานเดียวกันเองก็มีถึงสองหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบ และจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพโคกสำโรง อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี พบว่า “...การฝึกอาชีพพระยะสั้นมีหลายหน่วยงานที่เปิดฝึกอบรม เช่น กศน. และวิทยาลัยการอาชีพ ซึ่งบางหลักสูตรมาแย่งผู้เข้าฝึกอบรมจากวิทยาลัยการอาชีพที่มีความถนัดมากกว่า บางครั้งมีการขอยืมตัวบุคลากรไปช่วยกศน.สอนในกรณีที่ กศน.ไม่ถนัด นอกจากนี้ ยังกล่าวอีกด้วยว่า บางหลักสูตรที่ กศน. เปิดบริการให้แก่ประชาชนนั้น เช่นการฝึกอาชีพง่าย ๆ เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ ของชำร่วย ซึ่งใช้ระยะเวลาในการอบรมเพียง 1 วัน อาจสามารถทำได้ แต่บางหลักสูตรเช่น ช่างอุตสาหกรรมหรือช่างซ่อมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนหรือต้องการผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค อาจเกิดปัญหาตามมาได้...” (เจนวิทย์ ตั้งเจริญวรกุล. 2558: สัมภาษณ์)

จากที่ได้กล่าวไปแล้ว การจัดการศึกษานอกระบบของไทยโดยสำนักงาน กศน.ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบ ทั้งการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่องประสบกับปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับนโยบายของรัฐบาล อำนาจในการเสนอของงบประมาณของสำนักงาน กศน. ความพอเพียงของงบประมาณ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ความซ้ำซ้อนของหน่วยที่จัดการศึกษา ตลอดจนรูปแบบการให้ความช่วยเหลือหรือการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทยยังคงประสบปัญหา

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการจัดสรรงบประมาณการศึกษานอกระบบของประเทศไทยที่เป็นอยู่ใน

ปัจจุบันว่ามีสภาพเป็นเช่นไร นอกจากนี้ยังศึกษาแนวทางในการจัดสรรงบประมาณว่าควรมีแนวทางเป็นเช่นไร เพื่อที่จะจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยควรเป็นเช่นไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญคือ ทำให้ทราบแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ซึ่งสำนักงาน กศน.จังหวัดอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการจัดสรรงบประมาณไปยังศูนย์ กศน.อำเภอ/เขตได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องทั้งกับแนวคิด หลักการการศึกษานอกระบบ หลักการงบประมาณ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้จะศึกษากับการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบหลักเพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

งบประมาณที่ศึกษา จะพิจารณาเฉพาะงบประมาณที่ได้รับมาจากรัฐบาลจัดสรรไปยังสำนักงาน กศน.จังหวัด 77 แห่ง 927 ศูนย์กศน.อำเภอ/เขตทั่วประเทศเท่านั้น ไม่นับรวมรายได้อื่นๆ

การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาจากงบประมาณที่สำนักงาน กศน.จังหวัดได้รับมาแล้วจัดสรรไปยังศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต (ศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต) ต่อไป

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาจากข้อมูลงบประมาณ 3 ปีย้อนหลังคือ ปีงบประมาณ 2556-2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การศึกษานี้จะศึกษากับสำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 77 แห่ง 927 ศูนย์ กศน.อำเภอ/เขตทั่วประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ขนาดด้วยกันคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาในการแบ่งขนาดของสำนักงาน กศน.จังหวัดนั้นประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ 1) จำนวนอำเภอ (50 คะแนน) 2) จำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด (30 คะแนน) และ 3) จำนวนผู้รับบริการจากสำนักงาน กศน.จังหวัดนั้นๆ (20 คะแนน) ขนาดของจังหวัดใหญ่คือมีระดับคะแนนอยู่ที่ 86-100 คะแนน ขนาดของจังหวัดกลางคือมีระดับคะแนนอยู่ที่ 71-85 คะแนน ขนาดของจังหวัดใหญ่คือมีระดับคะแนนไม่เกิน 70 คะแนน (สำนักงาน กศน. 2559: ออนไลน์) สำนักงาน กศน.ขนาดใหญ่มีทั้งสิ้น 15 แห่ง ขนาดกลาง 31 แห่ง และขนาดเล็กมีจำนวนเท่ากันคือ 31 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษานี้จะเลือกตัวแทนตามขนาดการแบ่งสำนักงาน กศน.จังหวัด และการกระจายตัวของศูนย์ กศน.อำเภอด้วย กล่าวคือ สำนักงาน กศน.จังหวัดขนาดใหญ่ศึกษากับสำนักงาน กศน.จังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงาน กศน.จังหวัดร้อยเอ็ด ขนาดกลางศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง และสำนักงาน กศน.จังหวัดสระบุรี ส่วนขนาดเล็กคือ สำนักงาน กศน.จังหวัดระนอง และสำนักงาน กศน.จังหวัดนครนายก รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัดซึ่งกระจายอยู่ทั้ง 5 ภาคของประเทศไทยตามการจำแนกขนาดสถานศึกษาของสำนักงาน กศน. และศูนย์ กศน. เขตในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากงบประมาณที่สำนักงาน กศน.จังหวัดจัดสรรไปยังศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต ซึ่งจะสอบถามข้อมูลไปยังผู้อำนวยการศูนย์ กศน.อำเภอจำนวนทั้งสิ้น 70 แห่ง ดังนี้

ขนาดใหญ่

สำนักงาน กศน. จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน	18 ศูนย์ กศน.อำเภอ
สำนักงาน กศน. จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน	13 ศูนย์ กศน.อำเภอ

ขนาดกลาง

สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง จำนวน	13 ศูนย์ กศน.อำเภอ
สำนักงาน กศน.จังหวัดสระบุรี จำนวน	12 ศูนย์ กศน.อำเภอ

ขนาดเล็ก

สำนักงาน กศน.จังหวัดระนอง จำนวน	5 ศูนย์ กศน.อำเภอ
สำนักงาน กศน.จังหวัดนครนายก จำนวน	4 ศูนย์ กศน.อำเภอ
และศูนย์กศน.เขต 5 เขต ของจังหวัดกรุงเทพมหานคร	

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนา** หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการสร้าง และการประเมินแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทยเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติของสำนักงาน กศน.จังหวัดที่ใช้จัดสรรงบประมาณไปยังศูนย์กศน.อำเภอ/เขต ประกอบด้วย

1.1 **การสร้าง** หมายถึง การดำเนินการสร้างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ โดยร่างจากแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 **การประเมิน** หมายถึง การประเมินความเป็นไปได้ของการนำแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. **การศึกษานอกระบบ** หมายถึง การจัดการการศึกษาโดยศูนย์กศน.อำเภอ/เขตให้แก่บุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษาในระบบ หรือผู้ที่ต้องการได้รับการศึกษาเพิ่มเติม

3. **การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** คือ การจัดบริการการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานโดยสำนักงาน กศน. แบ่งออกเป็น การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

4. **การจัดสรรงบประมาณ** คือ การจัดสรรงบประมาณ (Budget Execution) ที่ได้รับจากรัฐบาลเท่านั้น ไม่ใช่ขั้นตอนการจัดเตรียมงบประมาณ (Budget Preparation) การอนุมัติงบประมาณ (Budget Adoption/Resolution) หรือการควบคุมการจัดงบประมาณ (Budget Control)

5. **งบประมาณ** หมายถึง เงินที่แต่ละหน่วยงานได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลเท่านั้นไม่รวมรายได้อื่นๆ แบ่งออกเป็น 5 งบ ดังนี้

งบบุคลากร หมายถึง รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว และค่าตอบแทนพนักงานราชการรวมถึงรายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายจากงบรายจ่ายอื่นใดในลักษณะรายจ่ายดังกล่าว

งบดำเนินงาน คือ รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานประจำ ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค รวมถึงรายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายจากงบรายจ่ายอื่นใดในลักษณะรายจ่ายดังกล่าว

งบลงทุน คือ รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการลงทุน ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รวมถึงรายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายจากงบรายจ่ายอื่นใดในลักษณะรายจ่ายดังกล่าว

งบเงินอุดหนุน คือ รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเป็นค่าบำรุงหรือเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมิใช่ราชการส่วนกลาง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยงานในกำกับของรัฐ องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สมาตำบล องค์การระหว่างประเทศ นิติบุคคล เอกชน หรือกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ รวมถึงเงินอุดหนุนงบประมาณพระมหากษัตริย์ เงินอุดหนุนการศาสนา และรายจ่ายที่สำนักงบประมาณกำหนดให้ใช้จ่ายในงบรายจ่ายนี้

งบรายจ่ายอื่น คือ รายจ่ายที่ไม่เข้าลักษณะประเภทงบรายจ่ายใดงบรายจ่ายหนึ่ง หรือ รายจ่ายที่สำนักงบประมาณกำหนดให้ใช้จ่ายในงบรายจ่ายนี้

6. การศึกษาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษางบประมาณที่สำนักงาน กศน.จังหวัดได้รับมาจาก สำนักงาน กศน. สังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ แล้วจัดสรรต่อไปยัง ศูนย์ กศน.อำเภอต่างๆ ภายในสำนักงาน กศน.จังหวัดนั้นๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

วิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการศึกษานอกระบบ
2. หลักการบริหารจัดการ
3. หลักการงบประมาณ
4. พระราชบัญญัติ แผนการศึกษาและแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ
5. เอกสารงบประมาณ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาของการจัดสรรงบประมาณของการศึกษานอกระบบ
2. แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

สรุปปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

ร่างแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

หลักการศึกษานอกระบบ

1. ความเสมอภาค
2. โอกาสการเข้าถึงการศึกษา
3. มีความยืดหยุ่น
4. เป็นกระบวนการต่อเนื่อง
5. มีรูปแบบที่หลากหลาย

หลักการบริหารจัดการ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การประสานงาน (Coordinating)
4. การติดตาม/ ควบคุม (Controlling)
5. การรายงานผลการดำเนินงาน (Reporting)

พ.ร.บ.และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ

1. ความเสมอภาค
2. โอกาสการเข้าถึงการศึกษา
3. การมีส่วนร่วมของสังคม
4. การพัฒนาสาระและกระบวนการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
5. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน
6. การบริหารงบประมาณต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้

หลักการงบประมาณ

1. หลักมองการณ์ไกล
2. หลักประชาธิปไตย
3. หลักดุลยภาพ
4. หลักสารัตถประโยชน์
5. หลักยุติธรรม
6. หลักประสิทธิภาพ

ตรวจสอบแนวทาง และปรับปรุงแก้ไข

แนวทางการการจัดสรรงบประมาณ
เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อ
ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบ

1.1 ความหมาย

1.2 หลักการ

1.3 ความจำเป็นของการศึกษานอกระบบ

1.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

1.5 การจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

1.6 แผนปฏิบัติการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัยประจำปีงบประมาณ 2558

1.7 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดการบริหารการศึกษานอกระบบระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558

1.8 สภาพปัญหาของการส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

2. แนวคิดการบริหารจัดการ

2.1 ความหมาย

2.2 ทฤษฎีหรือปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการ

2.3 วิวัฒนาการแนวคิดการบริหารจัดการ

2.4 สรุปและการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษา

3. กฎหมายแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

3.1 กฎหมาย

3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ

3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)

3.5 สรุปกฎหมาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

4. ความหมาย หลักการกระบวนการงบประมาณ

4.1 ความหมายงบประมาณ

4.2 ความสำคัญของงบประมาณ

- 4.3 กระบวนการงบประมาณ
- 4.4 หน้าที่ของงบประมาณ
- 4.5 หลักการงบประมาณ
- 4.6 วิวัฒนาการงบประมาณของประเทศไทย
- 4.7 สรุปความหมาย หลักการ กระบวนการงบประมาณ
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การศึกษานอกระบบ

1.1 ความหมาย

สุรกุล เจนอบรม (2542: 9) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อคนสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ รู้จักการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจ รู้จักการเลือก ตลอดจนรู้ถึงความต้องการของตนเอง

สุนทร สุนันท์ชัย (2543: 11) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกระบบ (Nonformal Education) หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาซึ่งจัดนอกระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะดำเนินการโดยเอกเทศหรือเป็นส่วนประกอบสำคัญของกิจกรรมอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้บริการแก่ผู้เรียนทุกเพศทุกวัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551: 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) คือ การศึกษาที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านพื้นฐาน ทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับความรู้ด้านอื่นๆ เป็นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษานอกระบบมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน

ปฐม นิคมานนท์ (2555: 126-127) การศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนตามปกติทั่วไป ซึ่งอาจจะจัดเป็นกิจกรรมอิสระหรือจัดในลักษณะร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ ก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ของผู้ที่ประสงค์จะเรียน

สุมาลี สังข์ศรี (2555: 290) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้แก่ประชาชนโดยทั่วประเทศ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556: 1-3) การศึกษานอกระบบ มีการจัดการศึกษานอกระบบโดยเอกชนและรัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน เช่น การจัดการโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในรูปแบบของหนังสือ ห้องสมุด และการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

จรายพร ธรณินทร์ (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวว่าการศึกษานอกระบบเกิดขึ้นครั้งแรกจากการประชุม UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ในปีค.ศ. 1967 ซึ่งในที่ประชุมได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education: NFE) ว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่” โดยเน้นการเรียนรู้ แต่ปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนโดยทั่วไป มีตั้งแต่การพัฒนาสมรรถนะในการเรียนรู้ได้ด้วยของตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (2558: ออนไลน์) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (2558: ออนไลน์) ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบ คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาในระบบ ครอบคลุมประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยไม่จำกัดความรู้และประสบการณ์ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย

1.2 หลักการ

สนองโลหิตวิเศษ (2544) ได้สรุปหลักการการศึกษานอกระบบที่สำคัญไว้ดังนี้คือ

- 1 เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง
- 2 ส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กฎเกณฑ์และข้อระเบียบต่างๆ ต้องยืดหยุ่น
- 3 จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันให้สัมพันธ์กับชีวิต

4 จัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน (2547: 28-29) ได้กล่าวถึง หลักการการศึกษานอกระบบว่าเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งประกอบได้ด้วยหลักการที่สำคัญดังนี้คือ

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่ต้องสร้างความเสมอภาคในโอกาสการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน
2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพและเกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้
3. หลักการบูรณาการ มีจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. หลักการความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการตนเอง สามารถจัดการเรียนได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ วิธีการเรียน และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้
5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า หลักการที่สำคัญของการศึกษานอกระบบจะต้องประกอบได้ด้วยหลักการที่สำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) ความเสมอภาค 2) การพัฒนาตนเอง 3) การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาของชีวิตประจำวัน 4) ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 5) หลักการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและชุมชน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนต้องมีความยืดหยุ่นหลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

1.3 ความจำเป็นของการศึกษานอกระบบ

รณรงค์ เมฆานุวัฒน์ (2543: 6-7) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันระหว่าง การศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคนของประเทศ

อาชัญญา รัตนอุบลและคณะ (2548: 1) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษานอกระบบว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบตามปกติได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ (2558: 24) การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลนั้นได้พัฒนาศักยภาพของตน ไม่จำกัดอายุและประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นทั้งระยะเวลา หลักสูตร รูปแบบ การวัดผลและการประเมินผล ต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายกันออกไป

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบคือ การจัดการเรียนการสอนที่ต่างจากการศึกษาในระบบ กล่าวคือมีความยืดหยุ่นทั้งวิธีการจัด หลักสูตร ผู้เรียนมีความแตกต่างหลากหลายตามกลุ่มอายุ เพศ หรือประสบการณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งเน้นให้บุคคลนั้นๆ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม หลักการของการศึกษานอกระบบต้องยึดความเสมอภาค โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา จัดการศึกษาได้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันออกไป จัดการศึกษาที่หลากหลายและยืดหยุ่นและต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องการศึกษานอกระบบเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จำเป็นจะต้องจัดบริหารให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานสามารถดำรงชีวิตและทักษะการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

1.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

สุมาลี สังข์ศรี (2555: 295-359) ได้แบ่งหน่วยงานของการจัดการศึกษานอกระบบโดยใช้เกณฑ์สังกัดของหน่วยงานเป็นหลัก นั่นคือ หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน มีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยงานในสังกัดรัฐบาล ยังสามารถจำแนกย่อยได้ตามหน้าที่และความรับผิดชอบคือหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบหลัก และหน่วยงานที่มีหน้าที่รอง

หน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก หรือหน้าที่โดยตรงกับการศึกษานอกระบบคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหน้าที่รอง หรือหน้าที่เสริม

1. กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากรมศิลปากร กรมพลศึกษา
 2. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชนสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมราชทัณฑ์ กรมตำรวจ
 3. กระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่ กรมการศาสนา
 4. กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรคติดต่อ กรมอนามัย
 5. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 6. กระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
 7. กระทรวงยุติธรรม ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว
 8. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมประชาสัมพันธ์ กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน
 9. กระทรวงกลาโหม ได้แก่ กรมยุทธศึกษาทหารบกและ กรม.กลาง
 10. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
 11. กระทรวงคมนาคม ได้แก่ กรมการขนส่ง กรมเจ้าท่า
 12. กระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ กรมการค้าภายใน กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
 13. กระทรวงการคลัง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมธนารักษ์ กรมสรรพากร
 14. กรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักสวัสดิการสังคม สำนักพัฒนาชุมชน
 15. สำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- 2 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การสวนสัตว์ การกีฬาแห่งประเทศไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน การประปานครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

การสื่อสารแห่งประเทศไทย การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย องค์การทหารผ่านศึก องค์การเภสัชกรรม และโรงพิมพ์คุรุสภา

3. หน่วยงานเอกชน มีหน่วยงานเอกชนเป็นจำนวนมากที่มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบทั้งในรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ไม่หวังผลกำไรในการให้บริการ และหน่วยงานที่หวังผลกำไรตอบแทนสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 หน่วยงานประเภทสมาคม มูลนิธิ และชมรม กลุ่มที่ 2 สถาบันธุรกิจเอกชน และกลุ่มที่ 3 คือ โรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา (ดูรายละเอียดในตาราง 1)

ตาราง 1 หน่วยงานที่จัดการศึกษาจำแนกตามประเภทการศึกษา

หน่วยงาน	การศึกษาในระบบ	ประเภทการศึกษา การศึกษานอกระบบ		การศึกษาตาม อัธยาศัย
		หน้าที่หลัก	หน้าที่รอง	
1. กระทรวงศึกษาธิการ	✓	✓		✓
2. กระทรวงวัฒนธรรม	✓		✓	
3. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	✓			
4. กระทรวงมหาดไทย	✓		✓	
5. สำนักนายกรัฐมนตรี	✓			
6. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	✓		✓	
7. กระทรวงสาธารณสุข	✓		✓	
8. กระทรวงคมนาคม	✓		✓	
9. กระทรวงกลาโหม	✓		✓	
10. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์			✓	
11. กระทรวงอุตสาหกรรม			✓	
12. กระทรวงยุติธรรม			✓	
13. กระทรวงพาณิชย์			✓	
14. กระทรวงการคลัง			✓	
15. กรุงเทพมหานคร	✓		✓	
16. สำนักนายกรัฐมนตรี				
17. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	✓			
18. องค์การในกำกับขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี	✓			

ที่มา: 1. กระทรวงศึกษาธิการ. 2557: ออนไลน์

2. สุมาลี สังข์ศรี. (2555). หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบในประเทศไทย ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 8-15 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (หน้า 295-359).

หมายเหตุ

1. มีหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ของรัฐบาลจัดการศึกษานอกระบบเป็นหน้าที่รองหรือหน้าเสริมอีกด้วย เช่น หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่จัดการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การสวนสัตว์ การกีฬาแห่งประเทศไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน การประปานครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การสื่อสารแห่งประเทศไทย การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย องค์การทหารผ่านศึก องค์การเภสัชกรรม และโรงพิมพ์คุรุสภา และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

2. จากคำนิยามพบว่าการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นไม่สามารถจัดการศึกษาได้ เนื่องจากการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นจากความสนใจของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันออกไป สิ่งที่สามารถทำได้คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย แต่หน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมดังกล่าวคือสำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.5 การจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

จากตาราง 1 พบว่า สำนักงาน กศน.สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ด้านจิตใจให้มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกันและสามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ได้จัดการศึกษาและโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมทั้งการศึกษา นอกและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ (สำนักงาน กศน. 2551: 2)

การศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งตามระดับการศึกษาดังนี้ ระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญศึกษา) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา)

การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่องได้แก่ ทักษะพื้นฐานอาชีพ กลุ่มพัฒนาอาชีพฝึกอาชีพโดยใช้เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและหลักสูตรระยะสั้น

การศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงาน กศน.ยังได้จัดการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน สำนักงาน กศน. ได้มีการพัฒนาจากใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อบริการดังต่อไปนี้ 1) บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษา 2) บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 3) บริการสื่อการศึกษา 4) บริการนิทรรศการวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา 5) บริการกิจกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และ 6) บริการส่งเสริมการอ่านในห้องสมุดประชาชน

นอกจากการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยแล้วนั้น สำนักงาน กศน. ยังมีโครงการส่งเสริมการรู้หนังสือ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) การรู้หนังสือ ส่งเสริมการรู้หนังสือ มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ สามารถอ่านออกเขียนได้และ 2) การศึกษาเพื่อชุมชนเขตภูเขา (ศศข.)

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณภูเขา

สำนักงาน กศน. ได้จัดการศึกษานอกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า “...เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไปให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาโดยองค์รวม บูรณาการทุกด้านเข้าด้วยกันอย่างสมดุลและเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองและสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 จึงมีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สป. 418/2551 ลงวันที่ 18 กันยายน 2551 ประกาศใช้ขึ้น...” โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้โดยเน้นบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.6 แผนปฏิบัติการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำปีงบประมาณ 2558 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2560: ออนไลน์)

แผนงาน : ขยายโอกาสและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลผลิตที่ 1 : ผู้รับบริการการศึกษานอกระบบ

กิจกรรม : จัดการศึกษานอกระบบ

1) โครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อสนองงานตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 30,286,700 บาท

2) โครงการความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการพัฒนาส่งเสริมและเผยแพร่เกษตรธรรมชาติ งบประมาณ 1,300,000 บาท

กิจกรรม : พัฒนาเทียบโอนความรู้

1) โครงการพัฒนาการเทียบโอนความรู้ งบประมาณ 191,000,000 บาท

กิจกรรม : ส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

1) โครงการพัฒนาศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน งบประมาณ 481,696,200 บาท

ผลผลิตที่ 2 : ผู้รับบริการการศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรม : จัดการศึกษาตามอัธยาศัย

1) โครงการติวเข้มเต็มความรู้ งบประมาณ 22,500,000 บาท

กิจกรรม : จัดสร้างการเรียนรู้บ้านหนังสืออัจฉริยะ

1) โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะงบประมาณ 430,000,000 บาท

กิจกรรม : สนับสนุนค่าบริการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณ 31,304,000 บาท

1) สนับสนุนค่าบริการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณ 31,304,000 บาท

แผนงาน : สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน งบเงินอุดหนุน จัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังนี้

กิจกรรม : จัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งบประมาณ 6,446,359,100 บาท

นโยบายเฉพาะที่ 1 การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1) โครงการก่อสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์นราธิวาส งบประมาณ 4,500,000 บาท

2) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาพาสันติสุข งบประมาณ 11,564,000 บาท

3) โครงการเปิดโลกเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุในสังคมพหุวัฒนธรรม งบประมาณ

7,247,500 บาท

4) โครงการพัฒนาศักยภาพครู พนักงานราชการและบุคลากรทางการศึกษา กศน. ในการขับเคลื่อนและเรียนรู้สู่คุณภาพการจัดการการศึกษา กศน.ในจังหวัดภาคใต้ งบประมาณ 2,369,600 บาท

5) โครงการ “ส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน งบประมาณ 5,000,000 บาท

6) โครงการกีฬาสายสัมพันธ์ เครือข่ายเยาวชนนอกโรงเรียนเสริมสร้างสันติสุข งบประมาณ 1,139,900 บาท

7) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่สถาบันศึกษาปอเนาะ งบประมาณ 16,079,000 บาท

8) โครงการฝึกอาชีพจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวทางทางโรงเรียนพระดาบส งบประมาณ 3,000,000 บาท

9) โครงการติดตามและประสานแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ งบประมาณ 790,000 บาท

10) โครงการสตรีไทยหัวใจแกร่ง งบประมาณ 2,000,000 บาท

11) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เยาวชนคนรักถิ่น งบประมาณ 2,000,000 บาท
นโยบายเฉพาะที่ 2 การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เยาวชนคนรักถิ่น งบประมาณ 2,000,000 บาท

2) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษและภาษาของกลุ่มประเทศอาเซียน งบประมาณ 4,500,000 บาท

3) โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน งบประมาณ 481,696,200 บาท

4) ดิวเข้มเต็มความรู้ งบประมาณ 22,500,000 บาท

5) สนับสนุนค่าบริการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณ 31,304,000 บาท

นโยบายเฉพาะที่ 5 เร่งพิชิตทบทวนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรม : จัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งบประมาณ 6,446,359,100 บาท

โครงการสำคัญตามยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน.ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2558

1) เร่งทบทวนหลักสูตรแกนกลางและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและการเรียนการสอน งบประมาณ 10,000,000 บาท

2) เร่งรัดดำเนินการนำคู่มือการศึกษา หรือคู่มือ กศน.หรือคู่มือการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้ งบประมาณ 10,000,000 บาท

3) เร่งพิชิตทบทวนงบการอุดหนุนรายหัว งบประมาณ 6,446,359,100 บาท
ยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองนโยบายเฉพาะ หวังผลใน 1 ปี

1) เร่งรัดพัฒนาและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ งบประมาณ 55,690,000 บาท

2) เร่งรัดพัฒนา กศน. ให้มีความพร้อมทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและด้านทักษะอาชีพหลักสูตรระยะสั้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน งบประมาณ 4,500,000 บาท

3) สนับสนุนให้นำสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย และมีคุณภาพมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ งบประมาณ 5,000,000 บาท

4) พัฒนาระบบการนิเทศ การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณ 3,000,000 บาท

5) กำหนดแนวทาง และดำเนินการในข้อกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาทางเลือกของประชาชน งบประมาณ 2,000,000 บาท

6) เร่งรัด ติดตามผล หน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับ บริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้นโยบายและแผน/ การกระจายอำนาจเป็นกลไกการดำเนินงาน งบประมาณ 7,700,000 บาท

ยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองนโยบายทั่วไป โดยไม่กำหนดเวลา

1) ปฏิรูปการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย งบประมาณ 1,394,595,400 บาท

2) กระจายโอกาสทางการศึกษาให้สามารถเข้าถึงประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอย่างทั่วถึง งบประมาณ 4,658,965,100 บาท

3) สร้างอุดมการณ์ให้นักศึกษา กศน. และผู้รับบริการ งบประมาณ 7,700,000 บาท

1.7 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดการบริหารการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558

สำนักงาน กศน. ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 อยู่ระหว่าง 3,924.86 – 4,308.86 ล้านบาท โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3,938.23 ล้านบาท เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจะพบว่าในปีงบประมาณ 2557 เทียบกับปี 2556 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรลดน้อยลงคิดเป็นร้อยละ 8.91 ส่วนในปีงบประมาณ 2558 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย (รายละเอียดในตาราง 2)

ตาราง 2 งบประมาณที่ได้รับเพื่อจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558

(หน่วย : ล้านบาท)				
สำนักงาน กศน.	2556	2557	2558	เฉลี่ย
การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	4,308.8649	3,924.8583	4,025.8763	3,938.2311
การเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ	-	-384.0066	101.0180	188.3831
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	-	-8.91	2.57	-

ที่มา: สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2556. หน้า 36

สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2557. หน้า 39

สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558. หน้า 46

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากเอกสารงบประมาณในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 ใน 4 ด้านคือ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และตัวชี้วัดเชิงต้นทุนพบว่า ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ ค่าเฉลี่ยอยู่ร้อยละ 38 ของเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ วัดจากร้อยละของความพึงพอใจของผู้ที่รับบริการ ผลการดำเนินงานในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณอยู่ที่ร้อยละ 80 สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลาและต้นทุนนั้น สำนักงาน กศน.ไม่ได้รับเป้าหมายและผลการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ (รายละเอียดในตาราง 3)

ตาราง 3 เป้าหมาย ผลการดำเนินงาน และความคลาดเคลื่อนเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน

รายงานผลการดำเนินงาน	ปีงบประมาณ		
	2556	2557	2558
1.เชิงปริมาณ			
จำนวนผู้ลงทะเบียน/ ฝึกอบรมทุกกิจกรรม/ หลักสูตร : คน			
เป้าหมาย	1,681,040	1,599,541	1,439,860
ผลการดำเนินงาน	521,200	492,712	750,000
ความคลาดเคลื่อน	(-1,159,840)	(-1,109,829)	(-689,860)
2.เชิงคุณภาพ			
ร้อยละของผู้ลงทะเบียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร : ร้อยละ			
เป้าหมาย	80	80	80
ผลการดำเนินงาน	80	80	80
ความคลาดเคลื่อน	เป็นไปตามเป้าหมาย	เป็นไปตามเป้าหมาย	เป็นไปตามเป้าหมาย
3. เชิงเวลา			
เป้าหมาย	ไม่ได้รับ	ไม่ได้รับ	ไม่ได้รับ
ผลการดำเนินงาน	ไม่ได้รับรายงาน	ไม่ได้รับรายงาน	ไม่ได้รับรายงาน
ความคลาดเคลื่อน	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้
4. เชิงต้นทุน			
เป้าหมาย	ไม่ได้รับ	ไม่ได้รับ	ไม่ได้รับ
ผลการดำเนินงาน	ไม่ได้รับรายงาน	ไม่ได้รับรายงาน	ไม่ได้รับรายงาน
ความคลาดเคลื่อน	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้	ไม่สามารถเปรียบเทียบได้

ที่มา: สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2556.หน้า 36

สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2557.หน้า 39

สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558.หน้า 46

จากเอกสารงบประมาณพบว่า งบประมาณที่สำนักงาน กศน.ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดบริการการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 อยู่ที่ 3,938 ล้านบาทโดยประมาณ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากตัวชี้วัดเชิงปริมาณ พบว่า อยู่ที่ประมาณร้อยละ 38 ของเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการรายงานดังกล่าวเป็นเพียงแค่

ในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณเท่านั้น สำหรับผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนผลการดำเนินงานเชิงเวลาและต้นทุนนั้น สำนักงาน กศน. ไม่ได้ระบุมาทาให้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้

1.8 สภาพปัญหาของการส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

สำหรับสภาพปัญหาของการจัดการศึกษานอกระบบของไทยสามารถแบ่งได้เป็น ปัญหาทางด้านนโยบายของรัฐบาล ปัญหาคุณภาพการศึกษา และปัญหาการบริหารจัดการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านนโยบายของรัฐ

นโยบายด้านการศึกษาในการลงทุนทางด้านการศึกษาปัจจุบันยังประสบปัญหาคุณภาพที่ยังไม่ครอบคลุม ทัวถึง และเท่าเทียม โดยสามารถพิจารณาได้จากโอกาสทางการศึกษาที่เมื่อถึงวัยเรียนต้องสามารถเข้าเรียนได้จริงตามเกณฑ์อายุที่ควรจะเป็น และเมื่อเข้าเรียนแล้วก็ไม่สามารถเรียนได้ ต่จนจบการศึกษาภาคบังคับ (9 ปี) ตลอดจนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี) ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้สามารถเรียนต่อได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามผู้ปกครองก็ต้องออกค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน เช่นค่าเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน ค่าเดินทาง เป็นต้น (อรรถยทองฤกษ์ฤทธิ์. 2558: 59)

2. ปัญหาเกี่ยวกับการอำนาจในการเสนอของบประมาณและการบริหารจัดการงบประมาณ

สุรพล นิติไกรพจน์ (2556: 45) ได้กล่าวถึงเรื่องการเสนอของบประมาณของสำนักงาน กศน. ว่าไม่มีอำนาจในการเสนอของบประมาณ เพราะในแต่ละปีนั้นงบประมาณได้มาจากสำนักงานปลัดกระทรวงซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น ทำให้ไม่เอื้อต่อการกิจการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ที่มีปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้นและมีกระบวนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน

3. ปัญหาคุณภาพการศึกษา

3.1 อัตราสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนยังอยู่ในระดับต่ำในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 2557 และ 2558 จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำนักงาน กศน. จัดการศึกษา มีการลงทะเบียนเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญ) มากที่สุด รองลงไปคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา) ตามลำดับ เช่นเดียวกับจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา (รายละเอียดในตาราง 4) แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างจำนวนของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษากับที่ลงทะเบียนในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 พบว่า สัดส่วนระหว่าง

จำนวนของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษากับที่ลงทะเบียนโดยเฉลี่ยของทุกระดับอยู่ที่ร้อยละ 4.95 – 11.38 เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (รายละเอียดในตาราง 4 และ 5) ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจาก ผู้เรียนมีภาระในการประกอบอาชีพ ภารกิจทางครอบครัว ความจำเป็นต้องย้ายถิ่น ย้ายที่ทำงาน ปัญหาด้านสุขภาพ และสาระวิชาบางหมวดวิชายากเกินไป อีกทั้งเนื้อหาไม่สอดคล้อง กับชีวิตและความเป็นอยู่ของนักศึกษา

ตาราง 4 จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและที่สำเร็จการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2556-2558

(หน่วย: คน)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ปีงบประมาณ 2556		ปีงบประมาณ 2557		ปีงบประมาณ 2558	
	จำนวน นศ. ลงทะเบียน	จำนวน นศ. สำเร็จ	จำนวน นศ. ลงทะเบียน	จำนวน นศ. สำเร็จ	จำนวน นศ. ลงทะเบียน	จำนวน นศ. สำเร็จ
ประถมศึกษา	273,845	20,439	227,961	14,176	197,045	11,190
มัธยมศึกษาตอนต้น	964,731	92,848	940,379	94,539	937,412	85,969
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญ)	1,306,134	141,158	1,275,752	159,683	1,275,584	137,993
มัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา)	65,181	1,924	73,554	2,283	36,659	3,219

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงานประจำปี กลุ่มติดตามประเมินผลและสารสนเทศ กลุ่ม
แผนงาน สำนักงานกศน. (2558)

ตาราง 5 สัดส่วนระหว่างนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษากับที่ลงทะเบียนเรียนของสำนักงาน กศน.

จำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2556-2558

(หน่วย : ร้อยละ)

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา			เฉลี่ย
	2556	2557	2558	
ประถมศึกษา	7.46	6.22	5.68	6.45
มัธยมศึกษาตอนต้น	9.62	10.05	9.17	9.62
มัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญ)	10.81	12.52	10.82	11.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา)	2.95	3.10	8.78	4.95

3.2 ความสามารถในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของของการศึกษาในระบบ

นอกเหนือจากอัตราการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ยังพบสภาพ ปัญหาของสำนักงาน กศน. อีกหลายประเด็นที่สำคัญดังเช่นที่ จรวยพร ธรณินทร์ (2557: ออนไลน์) ได้กล่าวโดยสรุป สภาพการณ์ของการศึกษานอกระบบของไทยที่ต้องเผชิญและรับแรงแก้ไขปัญหา โดยตัวคือ 1. ค่านิยมหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนกศน. 2. คุณภาพของกศน.ยังไม่เป็นที่ยอมรับ และ 3. กลุ่มเป้าหมายของกศน.คือกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษาซึ่งมีการโยกย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอ ทำให้ขาดความต่อเนื่องทางการศึกษา ในกรณีของคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก สำนักงาน กศน. แล้วไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของการศึกษาในระดับ ยกตัวอย่าง เช่น นายรอมดร ยะสุนทร อายุ 21 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาขั้นพื้นฐานจาก กศน.ตำบลปากกราก จ.พระนครศรีอยุธยา ในปี 2557 ได้ศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาการตลาด

ชั้นปีที่ 1 (MKT25742N) คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สุวรรณภูมิ ศูนย์วาสุกรี จ.พระนครศรีอยุธยา พบว่าผลการเรียนของภาคการเรียนที่ 1/57 ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 0.44 (จากระดับคะแนนเต็ม 4.00) ลงทะเบียนเรียน 7 วิชา ได้ผลการเรียนระดับ F 4 รายวิชา และผลการเรียนระดับ D+ 3 รายวิชา (รวมดร. ยะสุนทร. 2557: สัมภาษณ์) หรือกรณีของน.ส. กรรณิการ์ ศรีทธาเปี่ยม อายุ 20 ปี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก กศน.ตำบลเจ้าเสด็จ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.00 ในปี 2559 กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีสาขาการจัดการอุตสาหกรรมชั้นปีที่ 2 (IMG25841N) คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สุวรรณภูมิ ศูนย์วาสุกรี จ.พระนครศรีอยุธยา มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนวิชาคำนวณเป็นอย่างมากไม่สามารถเรียนได้ทันเพื่อนทดสอบย่อยได้คะแนนสอบน้อยมาก คะแนนสะสมปัจจุบันอยู่ที่ 1.67 ซึ่งถ้าภาคการศึกษา 2/59 น.ส. กรรณิการ์ไม่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยสะสมได้ 1.75 ตามกำหนดของมหาวิทยาลัย (ครบ 60 หน่วยกิต ต้องได้เกรดไม่ต่ำกว่า 1.75) ก็จะต้องโดนไล่ออก (กรรณิการ์ ศรีทธาเปี่ยม.2559: สัมภาษณ์)

4. ปัญหาด้านการจัดการทางการศึกษา

4.1 ความพอเพียงงบประมาณที่แต่ละกศน.ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ขนิษฐา สืบรักษาตระกูล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผนและนโยบาย ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสำนักงาน กศน. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า งบประมาณที่ใช้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ไม่เพียงพอต่อความต้องการ กล่าวคือ มีจำนวนครูมาก แต่งบประมาณที่ได้รับมาในจำนวนเท่าเดิมสำนักงาน กศน.จังหวัดจึงให้ ศูนย์ กศน.อำเภอต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณด้วย ซึ่งทางสำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ 1) ถ้าต้องการได้รับเงินเต็มจำนวนจะต้องมีจำนวนนักศึกษา 60 คนต่อครู 1 คน ครูจึงต้องไปหานักศึกษามาเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือ 2) ลดจำนวนครู เพื่อให้พอกับเงินที่ได้รับการจัดสรร โดยใช้ครูคนเดียวแต่รับผิดชอบงาน 2 ตำบล เป็นต้น นอกจากนี้ทางสำนักงาน กศน.จ.พระนครศรีอยุธยาเองได้เคยทำบันทึกแจ้งไปยังสำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการถึงปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ (ขนิษฐา สืบรักษาตระกูล. 2557: สัมภาษณ์)

4.2 ความเหมาะสมของหลักสูตร/ การฝึกอบรม

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากอัตราผู้เข้าฝึกอบรมในแต่ละโครงการอยู่ที่โดยเฉลี่ยร้อยละ 60-80 ของจำนวนเป้าหมายทั้งหมดที่กำหนดไว้ ความสามารถนำไปใช้งานได้จริงเนื่องจากบางโครงการมีการอบรมเพียงแค่วันหนึ่งวันสามารถนำไปใช้งานได้ แต่บางโครงการที่มีความซับซ้อนระยะเวลาดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้งานได้จริง

4.3 ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับ ประถมศึกษา
ต่อเนื่อง

ความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่จัดการศึกษาต่อเนื่องหรือการฝึกอาชีพ จากการศึกษาเอกสารงบประมาณ พบว่าหน่วยงานที่จัดโครงการฝึกอบรม มีหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแม้แต่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีข้อดีตามแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตนั่นคือ ทำให้สามารถจัดบริการให้กับประชาชนได้ครอบคลุมและทั่วถึง อย่างไรก็ตามในหน่วยงานเดียวกัน เช่น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีหลายสำนักงานที่จัดให้บริการแก่ประชาชน ได้แก่ สำนักงาน กศน.และสช. สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) หรือแม้แต่ในสำนักงานเดียวกันเองก็มีถึงสองหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบ ทำให้เกิดคำถามตามมาคือ เพราะสาเหตุใดจึงไม่ให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นแต่เพียงหน่วยงานเดียว ทั้งนี้เพื่อที่จะจัดสรรงบประมาณได้ตรงกับงานที่รับผิดชอบและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้รับการบริการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่าหลายหน่วยงานบริหารจัดการ และจากการสัมภาษณ์นายเจนวิทย์ ตั้งเจริญวรกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพโคกสำโรง อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี พบว่า “...การฝึกอาชีพระยะสั้นมีหลายหน่วยงานที่เปิดฝึกอบรมเช่น กศน. และวิทยาลัยการอาชีพ ซึ่งบางหลักสูตรมาแย่งผู้เข้าฝึกอบรมจากวิทยาลัยการอาชีวศึกษาที่มีความถนัดหรือความชำนาญมากกว่า บางครั้งมีการขอยืมตัวบุคลากรไปช่วยกศน.สอนในกรณีที่ตนเองไม่ถนัด นอกจากนี้ ยังกล่าวอีกด้วยว่า บางหลักสูตรที่ กศน. เปิดบริการ เช่นการฝึกอาชีพง่าย ๆ เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ ของชำร่วย ซึ่งใช้ระยะเวลาในการอบรมเพียง 1 วัน อาจสามารถทำได้ แต่บางหลักสูตรเช่น ช่างอุตสาหกรรมหรือช่างซ่อมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนหรือต้องการผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค อาจเกิดปัญหาตามมาก็ได้...” (เจนวิทย์ ตั้งเจริญวรกุล. 2557: สัมภาษณ์)

นอกจากปัญหาทั้งสามด้านที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น จากการศึกษาเอกสารงบประมาณ การศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 พบว่า สัดส่วนงบประมาณของการศึกษาในระบบมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.12 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด รองลงมาคือ การศึกษานอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 2.98 และการศึกษาตามอัธยาศัย ร้อยละ 0.97 ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยเฉพาะสัดส่วนของงบประมาณเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประเทศไทย พบว่า เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.95 ของงบประมาณรายจ่ายเพื่อจัดการศึกษาทั้งหมด ร้อยละ 0.60 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของประเทศ และคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งจากการประชุม CONFINTEA VI ได้ตกลงกันที่จะให้ความสำคัญแก่การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่ โดยที่ประชุมเสนอว่า งบประมาณทางด้านการศึกษาทั้งหมดของประเทศควรจะอยู่ที่ร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และให้มีการจัดสรรอย่างเท่าๆ กันคือ จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาในระบบอยู่ที่ร้อยละ 3 ส่วนอีกร้อยละ 3 นั้นใช้สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่

จากเอกสารงบประมาณพบว่า งบประมาณที่สำนักงาน กศน. ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดบริการ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 อยู่ที่ 3,938 ล้านบาทโดยประมาณ แต่เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากตัวชี้วัดเชิงปริมาณ พบว่า อยู่ที่ งบประมาณร้อยละ 38 ของเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ดี ผลการรายงานดังกล่าวเป็นเพียงแค่ ในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณเท่านั้น ผลการดำเนินงานจากตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ โดย พิจารณาจากระดับความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรต่างๆ อยู่ที่ร้อยละ 80 เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงเวลาและต้นทุนนั้น สำนักงาน กศน. ไม่ได้ระบุไว้ และไม่ได้รายงานผลการดำเนินงานมาด้วย จึงทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบผล การดำเนินงานตามตัวชี้วัดทั้งสอง

2. แนวคิดการบริหารจัดการ

2.1 ความหมาย

นักบริหารและนักวิชาการให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้ ดังนี้

เสนาะ ตีเขารัว (2544: 1) การบริหารคือ กระบวนการทำงานกับคนโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

วิลาวรรณ รพีพิศล (2550: 32) กล่าวว่า การบริหารคือ กระบวนการพัฒนาและ ประยุกต์ใช้ทรัพยากรบุคคลและปัจจัยอื่นๆ เพื่อจัดทำกิจกรรมขององค์การให้สามารถบรรลุตาม เป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้

สมคิด บางโม.(2553: 61) มีความเห็นว่า การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานและนอกหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมี ประสิทธิภาพ

สรุปไว้ว่าการบริหารจัดการคือการใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น บุคคล เงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆและการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ทรัพยากรหรือปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ได้กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ (หรือ 4M) ได้แก่

1. บุคลากรหรือคน (Man) เป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ภายใน หน่วยงาน
2. เงินหรืองบประมาณ (Money) เป็นงบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินการและ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

3. วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งของ (Material) รวมถึงอาคารสถานที่

4. การจัดการ (Management) เช่น การบังคับบัญชา การกำหนดขอบข่ายงาน อำนาจหน้าที่ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การกำหนดเวลาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น

การบริหารงานงบประมาณ เป็นอีกงานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 เจตนารมณ์ของบทบัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการจัดทำงบประมาณและการบริหารงบประมาณไปยังหน่วยงานให้มากที่สุดเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณ (ออนไลน์: 2559)

สำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น นอกจากจะคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรตั้งข้างต้นแล้วนั้น ควรวิเคราะห์ (SWOT Analysis) (มีมี สัจจกมล. 2552: 263) จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพ สิ่งที่ต้องพิจารณาได้แก่

1. สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย

1.1 สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป (STEP) ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม (S) เทคโนโลยี (T) เศรษฐกิจ (E) และการเมือง (P)

1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกเชิงปฏิบัติการได้แก่ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมของการเปลี่ยนแปลง

2. สภาพแวดล้อมภายใน สอดคล้องกับธงชัย สันติวงศ์คือ นั่นคือ 4M ได้แก่ การบริหารคน เงินหรืองบประมาณ วัสดุสิ่งของ และการจัดการ นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมในส่วนของโครงสร้างและนโยบายของสถานศึกษาอีกด้วย

2.3 วิวัฒนาการแนวคิดการบริหารจัดการ

เสนาะ ตีเยวรี. (2544: 45-62) ได้สรุปว่า การบริหารจัดการมีมายาวนานแล้ว อย่างไรก็ตามก็ดี แนวคิดเกี่ยวกับจัดการสมัยเริ่มมีมาเมื่อการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยเริ่มจากแนวคิดแบบดั้งเดิม (Classic Approach) แนวคิดนี้เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผล องค์การทุกองค์การจะต้องมีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและทุกคนต้องทำตามกระบวนการตามขั้นตอนเหมือนกันหมด แนวคิดในลักษณะนี้ได้แก่ การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ การบริหารเชิงระบบ เป็นต้น แนวคิดที่สองคือ แนวคิดมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach) เป็นแนวคิดที่เริ่มมาสนใจในพฤติกรรมของคนมากขึ้น ซึ่งมีความเชื่อว่า งานจะสามารถสำเร็จได้ต้องเกิดจากกลุ่มคนมากกว่า ดังนั้นองค์การจึงต้องให้ความสำคัญกับคนเป็นลำดับแรก แนวคิดเชิงปริมาณหรือการบริหารศาสตร์ (Quantitative or Management Science Approach) ใช้การคาดคะเนจากแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาเพื่อใช้ในการทำให้องค์การบรรลุจุดเป้าหมาย แนวคิดตามสถานการณ์ (Contingency Approach) หลักการบริหารมีหลากหลาย จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวคือไม่มีแนวคิดการบริหารใดสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกสถานการณ์

สุนทร โคตรบรรเทา (2551: 78-80) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีการบริหารว่าแบ่งออกเป็น 3 ยุคด้วยกันคือ ทฤษฎีการบริหารงานองค์แบบดั้งเดิม ในช่วงนี้จะเน้นไปยังแนวคิดตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ยุคที่ 2 คือทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์เป็นรูปแบบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์กับสังคม (Human Relations Social Model) ส่วนทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งเกิดขึ้นไม่นาน เป็นความพยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์

ทั้งเสนอ เติเยว้ และ สุนทร โคตรบรรเทาต่างก็มีความคิดเห็นของวิวัฒนาการของแนวคิดการบริหารจัดการที่สอดคล้องกันคือแนวคิดการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม การบริหารจัดการแบบมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารจัดการแบบพฤติกรรมศาสตร์ นอกจากนี้เสนอ เติเยว้ (2544: 45-62) ยังได้เพิ่มเติมแนวคิดสมัยใหม่ (Modern Approach) เพิ่มเติมอีกด้วย ซึ่งแนวคิดนี้เชื่อว่า สถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแนวคิดการบริหารสมัยจึงได้รวมเอา 3 แนวคิดที่กล่าวไปแล้วมาผสมผสานและเสริมด้วยแนวคิดการบริหารจัดการใหม่ไม่ว่าจะเป็นการบริหารคุณภาพโดยรวม การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ การลดสายบังคับบัญชาให้สั้นลง การเรียนรู้ และการปรับรูปแบบขององค์การให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วมากขึ้น

สรุปได้ว่า วิวัฒนาการแนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารมีมานานแล้วโดยเริ่มจากยุคดั้งเดิม โดยเน้นไปที่หลักการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ต่อมาจึงเน้นไปยังความสำคัญที่มนุษย์และสังคม และทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ในที่สุดจึงเป็นแนวคิดการบริหารจัดการในยุคใหม่ที่เน้นไปที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและวิธีการบริหารจัดการให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา แนวคิดนี้ไม่เชื่อว่าทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ภายในองค์กรได้ หลากหลายสถานการณ์ต้องใช้รูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

2.4 สรุปแนวคิดการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษา

การบริหารจัดการคือ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น บุคคล เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมีมายาวนานแล้ว โดยเริ่มตั้งแต่แนวคิดการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ แนวคิดการบริหารจัดการแบบมนุษยสัมพันธ์ แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ จนถึงแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวได้กับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมได้ สำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ดังนั้นหลักการที่สำคัญที่ใช้ในการบริหารการศึกษา จึงต้องประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การประสานงาน (Coordinating) การกำกับ/

ควบคุม (Controlling) ให้อยู่ควบคุมดูแลและการรายงานการดำเนินงาน (Reporting) ของการดำเนินงาน

3. กฎหมาย แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษา ตลอดชีวิตของประเทศไทย

สำหรับกฎหมาย และแผนต่าง ๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตของ ประเทศไทยนั้น ได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาธิบาย พ.ศ. 2551 แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 กฎหมาย

3.1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (16-18: ออนไลน์) ได้ระบุเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตไว้ใน มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่า เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนโดยจำแนก การศึกษาออกเป็นสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาธิบาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต โดยที่การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่ กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น เงื่อนไขของการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และการศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นการศึกษาที่ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจาก บุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณนั้นได้ถูกกำหนดไว้ใน หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะมาตรา 60 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ให้รัฐ จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ประเทศโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา” และมาตรา 62 “ให้มีการตรวจสอบ ติดตามและ ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลัก การศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาและคุณภาพ มาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก”

นอกจากนี้ ในมาตรา 10 ได้ระบุว่า บุคคลมีสิทธิและความเสมอภาคในการรับการศึกษา และ มาตรา 15 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่นในการจัดการให้มีการเรียนรู้ในชุมชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพ.ศ.2542 ได้สรุปหลักการจัดการศึกษาโดยให้ยึดตามหลักการดังนี้คือ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สุมาลี สังข์ศรี. 2545:12)

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตนั้น เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม สำหรับการที่เกี่ยวข้อกับงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษานั้นมุ่งเน้น ไปที่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 62 ที่กล่าวไว้ว่าให้มีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาและคุณภาพ

3.1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551ในส่วนที่เกี่ยวข้อกับงานวิจัยนี้มี 3 มาตราคือ มาตรา 6 เรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ยึดหลักดังต่อไปนี้ทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องมีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงเป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน ส่วนมาตรา 7 และมาตรา 10 นั้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย อาจดำเนินการส่งเสริมหรือสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา

กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ให้ความสำคัญไปยังการเข้าถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และมีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชนด้วย นอกจากนี้ให้ความสนใจในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อการศึกษาด้วย

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้อกับการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอรรถาธิบาย พ.ศ.2551 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรจะมุ่งเน้นไปที่ การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ปฐม นิคมานนท์ (2555: 143-152) ได้กล่าวถึงแผนการศึกษาของประเทศไทยว่าได้มีการใช้แผนการศึกษาแห่งชาติจนถึงปัจจุบันรวม 10 ฉบับ โดยเริ่มจาก โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 โครงการศึกษา พ.ศ. 2445 โครงการศึกษาแห่งชาติ 2456 โครงการศึกษาแห่งชาติ 2465 แผนการศึกษาชาติ 2475 แผนการศึกษาชาติ 2479 แผนการศึกษาชาติ 2494 แผนการศึกษาแห่งชาติ 2503 แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 แผนการศึกษาแห่งชาติ 2535 แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางหรือกรอบในการจัดการศึกษาของประเทศแต่ละยุคสมัย ตลอดช่วงเวลาที่ประกาศใช้แผนการศึกษานั้น แผนการศึกษาแห่งชาติกำหนดแนวนโยบายและหลักการในการจัดการศึกษาของประเทศ วัตถุประสงค์ ระบบโครงสร้าง ระดับ ประเภทของการจัดการศึกษา กำหนดอายุและคุณสมบัติของผู้เรียน รวมถึงเงื่อนไขที่จำเป็นต่างๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศมีเอกภาพ และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

สำหรับแผนการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตนั้น เริ่มมีการกล่าวถึงในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 ซึ่งได้ระบุการศึกษานอกระบบไว้อย่างชัดเจนภายใต้ชื่อ “การศึกษานอกโรงเรียน” โดยจัดให้คู่ขนานไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียน แผนฉบับนี้ได้มองการศึกษาเป็นระบบทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ โดยระบุในการกำหนดความมุ่งหมายว่า “การศึกษานอกระบบการต่อเนื่องตลอดชีวิต” นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 ยังสะท้อนให้เห็นเจตจำนงของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้กว้างขวาง บุคคลทุกเพศทุกวัยในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิต บังให้ความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ประชาชน ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในระหว่างปีพ.ศ. 2520-2535 การจัดการศึกษานอกระบบตามแนวการศึกษาตลอดชีวิตแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้บริการข่าวสาร และการฝึกทักษะ และมุ่งขยายการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวางการศึกษานอกระบบตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตในระยะปีพ.ศ. 2535-2541 ของประเทศไทยได้พัฒนาเป็นการศึกษาสายสามัญ การศึกษาอาชีพและการศึกษาตามอรรถาธิบาย เพิ่มหน่วยงานบริหารในระดับอำเภอทั่วทุกอำเภอ จนกระทั่งประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) ในพระราชบัญญัติการศึกษานี้ได้ถือว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ ดังที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 8 ว่า “มาตรา 8 การศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและ

กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” ในปีพ.ศ.2546 ได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อจากกรมการศึกษา
นอกโรงเรียนเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน จนในปัจจุบันปรับเปลี่ยนชื่อเป็น
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน พ.ศ. 2551 โดยในปีดังกล่าว
รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทำให้
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้รับความสำคัญมากขึ้น

ในปีพ.ศ. 2554 รัฐบาลได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งให้แนวทางใน
การส่งเสริมการศึกษาดูชีวิตในประเทศ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาและสังคม
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-
2559 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาค้นสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยการ
สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน และสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการ
เรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เรื่อยมาจนถึงฉบับที่ 12 มุ่งเน้น
“คน” โดยเชื่อว่าการพัฒนาประเทศจะประสบความสำเร็จได้จะต้องเริ่มจากการพัฒนาค้น ในแต่ละ
แผน ฯ นั้นได้มีการกล่าวถึงการให้ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: ออนไลน์) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ของ
การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยกล่าวไว้ว่า “...การพัฒนาศักยภาพของคนประกอบด้วย
การส่งเสริมให้ประเทศมีโครงสร้างประชากรที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่
สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ การปรับปรุงกระบวนการ
เรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจให้เกิดผลในทางปฏิบัติการพัฒนาสติปัญญาและทักษะฝีมือแรงงานให้คน
ไทยทุกคนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า “...แผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ ๙ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะปานกลาง ที่สอดคล้อง
กับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ในด้านแนวคิดที่ยึด
“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม...”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: ออนไลน์) สรุปประเด็นของการพัฒนา
คน ไว้ว่า “...การเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน
อนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557: ออนไลน์) ยังคงเน้นไปที่การพัฒนาคนเช่นกัน ระบุว่า “...ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คนสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ที่เน้นไปที่การพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น คณะทำงานได้ระบุรายละเอียดของยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยมุ่งเน้นไปที่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต...”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: ออนไลน์) ยังคงเน้นไปที่การพัฒนาคนเหมือนดังเช่นทั้ง 4 แผนที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ระบุว่า “...มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย...”

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นพบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนฯ ฉบับที่ 8 9 10 11 จนถึงแผนที่ 12 มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนเรื่อยมาซึ่งถือว่าคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนฯ ฉบับที่ 12 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดมาโดยมีเป้าหมายระยะยาวในการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายอนาคตของประเทศไทยที่พึงประสงค์ในระยะยาว ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต และ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: ออนไลน์)

สำหรับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม (Transformation of Learning) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบ

การศึกษาและฝึกอบรมสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง การพัฒนาระบบออนไลน์ การพัฒนาเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) มาตรการการจูงใจให้คนเข้าสู่การ Upskill/ Reskill การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development: CDP)

3.5 สรุปกฎหมาย แผนการศึกษาแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) นั้น มีความสอดคล้องกันคือต่างมุ่งเน้นไปยังที่ การพัฒนาคน ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาศักยภาพในทุกวัย และวัยแรงงานมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่จะส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต จะเน้นไปที่ 1) ความครอบคลุมในการจัดการศึกษา หรือการเข้าถึงบริการการศึกษา 2) ความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่างๆ และ 4) ประสิทธิภาพประสิทธิผลตลอดจนการตรวจสอบการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรทางการศึกษา

4. ความหมาย หลักการ กระบวนการงบประมาณ

งบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้จึงได้รวบรวมความหมาย ความสำคัญ กระบวนการ หลักการที่ดีที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายงบประมาณ

ไพรัช ตระการศิรินนท์ (2548) กล่าวว่างบประมาณ หมายถึง แผนการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่แสดงในรูปตัวเงินที่เสนอต่อรัฐสภาในช่วงเวลาหนึ่ง รัฐบาลจะเสนองบประมาณในรูปของร่างกฎหมายต่อรัฐสภาเพื่อขออนุมัติดำเนินการต่างๆ ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งในแต่ละประเทศจะมีกฎหมายกำหนดไว้ว่ารัฐบาลจะต้องทำหรือเสนองบประมาณอย่างไร

อริญ ธรรมโน (2548: 48) ได้ให้ความหมายว่า เป็นแผนการด้านรายจ่าย การหารายได้และการกู้เงินของรัฐบาล โดยปกติจะเป็นแผนประจำปีแต่ในระยะหลังๆ ได้มีการขยาย

ระยะเวลาการใช้จ่ายบางแผนหรือบางรายการเป็น 2 ปี และในบางประเทศได้มีความพยายามให้มีการมองภาพไปไกลถึง 5 ปี

ณัฐพัชร สติตพรพนชัย (2552: 200) เครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐบาลเป็นเอกสารที่แสดงถึงความต้องการของรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการประมาณการรายรับ การกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์กิจกรรม แผนงาน และโครงการในแต่ละรายจ่ายงบประมาณ ตามที่รัฐบาลได้ทำสัญญาไว้กับรัฐสภาและประชาชนที่จะใช้เงินภายใต้เงื่อนไข

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552: 532) กล่าวว่างบประมาณ แผนการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่แสดงในรูปตัวเงินที่เสนอต่อรัฐสภาในช่วงเวลาหนึ่ง กล่าวคือรัฐบาลจะเสนองบประมาณในรูปของร่างกฎหมายต่อรัฐสภาเพื่อขออนุมัติดำเนินการต่างๆ ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีกฎหมายกำหนดไว้ว่า รัฐบาลจะต้องทำหรือเสนองบประมาณอย่างไร

อนุวัช แก้วสว่าง (2557: 46) งบประมาณเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐบาลที่เป็นเอกสารแสดงถึงความต้องการของรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วยแผนทางการเงินและโครงการที่จะดำเนินในปีงบประมาณหนึ่งๆ ตามที่รัฐบาลได้สัญญาไว้กับรัฐสภาและประชาชนที่จะใช้เงินภายใต้เงื่อนไขและแนวทางการบริหารงานที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า งบประมาณคือ แผนงานของรัฐบาลที่จัดทำเพื่อพิจารณาถึงการจัดลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายของแต่ละหน่วยงานรัฐ และแผนการในการหารายได้โดยเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทำการอนุมัติและดำเนินการจ่ายตามนโยบายตามที่รัฐบาลได้เสนอไว้

4.2 ความสำคัญของงบประมาณ

ณรงค์ สัจพันโรจน์ (2539: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงบประมาณไว้ดังนี้คือ

1. เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ รัฐบาลสามารถบริหารจัดการตามที่ต้องการที่มีความจำเป็นให้แก่ทุกภาคส่วนให้มีการปฏิบัติงานสอดคล้องกับแผนงานที่กำหนดไว้
2. เป็นเครื่องมือในพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งหากมีการใช้จ่ายที่ดีและถูกต้องก็สามารถพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนและความก้าวหน้าของประเทศได้
3. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากทรัพยากรของประเทศมีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ระยะเวลาที่รวดเร็วที่สุด
4. เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ประชาชาติที่เป็นธรรม โดยรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณไปสู่จุดที่ช่วยยกฐานะของประชาชนที่ยากจนให้มีรายได้ที่สูงขึ้น
5. เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินการคลังของประเทศได้โดยการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลควรจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นๆ

6. เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการของรัฐบาลให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศร่วมกับรัฐบาล

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม (2552: 532-533) ได้สรุปถึงความสำคัญของงบประมาณว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานของรัฐบาลทั้งในทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. รัฐบาลใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดินตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายไว้ กล่าวคือนโยบายและสิ่งต่างๆ ที่รัฐบาลตั้งใจที่จะทำเพื่อพัฒนาหรือเพื่อแก้ปัญหาของประเทศจะถูกกำหนดเป็นแผนงานและโครงการต่างๆ ในแผนการใช้จ่ายของรัฐบาล และรัฐบาลก็สามารถใช้แผนงานหรือโครงการเหล่านั้นตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อที่จะพิจารณาว่าหน่วยงานต่างๆ สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยแค่ไหน และมีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร

2. รัฐบาลสามารถใช้งบประมาณทั้งในด้านการหารายได้และการใช้จ่ายของรัฐบาลทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น ในเรื่องการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายของสังคม

3. ทางด้านการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ตั้งแต่ในขั้นตอนของการอนุมัติงบประมาณ การแปรญัตติ และการตรวจสอบการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยทั่วไปประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญต่อกฎหมายงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลเสนอต่อรัฐสภา

สรุปได้ว่างบประมาณมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ซึ่งรัฐบาลสามารถนำงบประมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้พัฒนา

4.3 กระบวนการงบประมาณ

พูนศรี สงวนชีพ และเฉลิมพล ศรีหงส์ (2542:289) ได้กล่าวถึงการจัดทำงบประมาณแผ่นดินว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการจัดเตรียมงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ และการบริหารงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมงบประมาณ (budget preparation) การจัดทำงบประมาณแผ่นดินเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ในระบอบการปกครองแบบรัฐสภา หมายถึง คณะรัฐมนตรี ส่วนในระบบประธานาธิบดีเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดี อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติจะเป็นการจัดทำที่ส่วนราชการต่าง ๆ มีส่วนในการพิจารณาเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 การอนุมัติงบประมาณ (budget adoption/resolution) เป็นอำนาจหน้าที่ของสภา เมื่อฝ่ายบริหารจัดทำเอกสารงบประมาณเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องนำเสนอรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ

ขั้นที่ 3 การบริหารงบประมาณ (budget execution) หลังจากได้รับอนุมัติแล้วการบริหารงบประมาณ ทั้งการบริหารรายได้ และการบริหารรายจ่ายเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร

การจำแนกกระบวนการการงบประมาณของ พุนศรี สงวนชีพ และเฉลิมพล ศรีหงส์ สอดคล้องกับเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552: 536-544) แต่เกริกเกียรติได้เพิ่มเติมอีกหนึ่งขั้นตอนคือ การควบคุมงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้คือ

1.1 การจัดทำงบประมาณ (Budget Preparation) การจัดทำหรือเตรียมงบประมาณเริ่มตั้งแต่หน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจนถึงคณะรัฐมนตรีอนุมัติและนำเสนอต่อรัฐสภาเพื่ออนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

1.2 การอนุมัติงบประมาณ (Budget Adoption or Budget Approval) เมื่อรัฐบาลได้ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีพร้อมกับรายละเอียดของงบประมาณต่อรัฐสภาแล้ว ในขั้นตอนต่อไปก็เป็นการพิจารณาการอนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณของรัฐบาล

1.3 การบริหารงบประมาณ (Budget Execution) เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินผ่านการอนุมัติของรัฐสภาและประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ก็ถึงขั้นตอนที่จะนำเงินงบประมาณไปใช้จ่าย

1.4 การควบคุมงบประมาณ (Budget Control) ขั้นตอนการควบคุมการใช้งบประมาณมี 2 ขั้นตอน 1) ต้องใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ และ 2) สำนักงานงบประมาณจะติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการที่หน่วยงานต่างๆ

4.4 ลักษณะที่ดีของงบประมาณ

ไพศาล ชัยมงคล (2526: 26-30) ได้สรุปลักษณะที่ดีของงบประมาณ ดังนี้

1. จะต้องเป็นศูนย์รวมเงินแผ่นดิน กล่าวคือ หากงบประมาณแผ่นดินมีลักษณะกระจายกระจายเป็นส่วนต่างๆ หรือแบบต่างๆ โดยไม่นำมารวมกันเพื่อพิจารณาเป็นแผนทางการคลังของชาติแล้ว ย่อมไม่สามารถผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้เท่าที่ต้องการ
2. จะต้องถือหลักพัฒนา กล่าวคือ พยายามให้งบประมาณแผ่นดินเป็นเครื่องมือที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศในทุกๆ ด้านอย่างเต็มที่

3. จะต้องถือหลักประหยัด กล่าวคือ ในด้านงบประมาณรายจ่าย จะต้องพยายามให้การใช้จ่ายตามโครงการต่างๆ ในงบประมาณของรัฐบาลเป็นไปตามความจำเป็นและได้ผลอย่างเต็มที่

4. จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม โดยทั่วไประยะเวลาของงบประมาณมักจะมีการกำหนด 1 ปี ซึ่งเรียกว่า “ปีการคลัง” หรือ “ปีงบประมาณ”

4.5 หลักการงบประมาณ

ปวญ อังภากรณ (อ้างในภูมิ โชคเหมาะ. 2543: 36) ได้เสนอหลักการงบประมาณดังนี้

1. หลักมองการณ์ไกล (Foresight) คือ ต้องมองอนาคต มีการวางแผน
2. หลักประชาธิปไตย (Democracy) ต้องให้ประชาชนผู้เสียภาษีรู้เห็นและให้ความเห็นชอบในระบบประชาธิปไตยต้องให้รัฐสภาอนุมัติงบประมาณ
3. หลักดุลยภาพ (Balance) งบประมาณจะต้องสมดุลกัน รายได้กับรายจ่ายไม่จำเป็นต้องสมดุลกันทุกปี บางปีอาจขาดดุล (Deficit) แต่บางปีจะต้องให้เกินดุลบ้าง (Surplus) มิฉะนั้นจะทำให้ประเทศมีหนี้สินล้นพ้นตัว
4. หลักสารัตถประโยชน์ (Utility) คือ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์อนาคต จะต้องมีการใช้จ่ายในด้านการลงทุนให้มาก
5. หลักยุติธรรม (Equity) จะต้องให้ความยุติธรรมทั้งรายได้และรายจ่าย กรณีรายได้จากภาษีต้องให้ยุติธรรมที่สุด คนมีเงินมากต้องเสียภาษีมาก
6. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นหลักที่เกี่ยวกับการควบคุมงบประมาณซึ่งจะต้องให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.6 วิวัฒนาการงบประมาณของประเทศไทย

อาภากรณ แก้วสลับศรี (2552: ออนไลน์) กล่าวถึงวิวัฒนาการของงบประมาณของไทยพอสังเขปดังนี้

1. งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line - Item Budgeting) เริ่มใช้ปีพ.ศ. 2502 มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายเงินไม่ให้มีการใช้จ่ายเงินเกินไปจากที่กำหนดหรือแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้
2. งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budgeting) ในปีพ.ศ. 2525 ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานภายใต้แนวคิดว่า “การบริหารงานต้องทำโดยมีหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์โดยรอบคอบเพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุด”

3. งบประมาณแบบการวางแผนการวางโครงการและการทำงานงบประมาณ (Planning - Programming - Budgeting System : PPBS) ระบบงบประมาณแบบนี้หรือบางครั้งเรียกว่า งบประมาณแบบแสดงแผนงาน (Program Budgeting) เริ่มใช้ครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1964 PPB หรือ PPBS สำหรับประเทศไทยนั้นเริ่มใช้ในปีพ.ศ. 2527 มีลักษณะสำคัญคือ นำเอาการวางแผนระยะยาว (3 - 5 ปี) มาใช้ในการกำหนดวงเงินงบประมาณ การวางแผนจะเชื่อมโยงกับนโยบายเป้าหมายของรัฐบาลและเห็นภาพการดำเนินงานที่ต่อเนื่องไปในอนาคต

4. งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) ใช้เมื่อปี 2546 โดยมีจุดมุ่งเน้นไปที่ผลสำเร็จของผลผลิตและผลลัพธ์มีการกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม มีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงานและสามารถประเมินการทำงานได้ โดยมีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารแทนการควบคุมรายละเอียดในการเบิกจ่าย

5. งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance based budgeting) หมายถึงระบบงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจ (Mission) ขององค์กรจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์กลยุทธ์แผนงานงาน/โครงการอย่างเป็นระบบมีการติดตามและประเมินผลสม่ำเสมอเพื่อวัดผลสำเร็จของงานตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการวางแผนจัดการและบริหารงานแก่กระทรวงทบวงกรมต่างๆโดยสามารถแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ระดับได้แก่ระดับชาติหรือระดับรัฐบาลโดยมีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ (Strategic Delivery Target) ระดับกระทรวงหรือระดับความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงโดยมีรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบต่อเป้าหมายสำเร็จที่เรียกว่าเป้าหมายการให้บริการสาธารณะ (Service Delivery Target) และ ระดับกรมหรือระดับหน่วยปฏิบัติหัวหน้าหน่วยงานรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผลผลิต (Outputs) ที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบในการดำเนินงานซึ่งผลผลิตดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (Service Delivery Agreement – SDA) ที่จัดทำขึ้นระหว่างรัฐมนตรีที่กำกับดูแลกับหัวหน้าหน่วยปฏิบัติ

งบประมาณของไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line - Item Budgeting) งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budgeting) งบประมาณแบบการวางแผนการวางโครงการและการทำงานงบประมาณ (Planning - Programming - Budgeting System : PPBS) งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) จนถึงงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) การเปลี่ยนแปลงที่ใช้ในแต่ละครั้งนั้น มีการพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้งบประมาณของไทยเกิดการกระจายผลประโยชน์ของรัฐบาลไปตกแก่ประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั่นเอง

4.7 สรุปความหมาย หลักการ กระบวนการงบประมาณ

งบประมาณเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่สำคัญที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการศึกษา รัฐบาลสามารถนำงบประมาณมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ กระบวนการงบประมาณประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการเตรียม การจัดสรร การบริหาร และการควบคุมการใช้งบประมาณ เพื่อให้กระบวนการงบประมาณที่รัฐบาลกำหนดไว้นั้นได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานให้มีทิศทางเดียวกันและยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด งบประมาณจึงควรมีลักษณะที่ดี คือจะต้องมีความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาประเทศ เพื่อใช้พัฒนาประเทศอย่างประหยัดและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องมีความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้และต้องมีความยืดหยุ่นด้วย

งบประมาณของไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line - Item Budgeting) จนถึงปัจจุบันที่ใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) การปรับเปลี่ยนรูปแบบงบประมาณที่ประเทศใช้กันมานั้นก็เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ทั้งนี้ก็เพื่อให้งบประมาณของไทยเกิดการกระจายผลประโยชน์ของรัฐบาลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั่นเอง และเพื่อให้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องมีการที่ดีไม่ว่าจะเป็นหลักการที่ดีของงบประมาณ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับการกระจายงบประมาณที่เกิดจากผลประโยชน์ของรัฐอย่างแท้จริง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 งาน แบ่งออกเป็นงานวิจัยในประเทศจำนวน 10 งาน และงานวิจัยต่างประเทศจำนวน 6 งาน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

พรจันท์ พรศักดิ์กุล (2550: 257-259) ได้ศึกษารูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำแผนงบประมาณระยะปานกลาง และไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจนในการในการเปลี่ยนแปลงงบประมาณและไม่มีแรงจูงใจให้ทำตามข้อตกลงผลการปฏิบัติงาน ส่วนขั้นการประเมินนั้น พบว่า ไม่มีการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และต้นทุน ในประเด็นของการมีส่วนร่วมนั้น พบว่าผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการกระบวนการ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และหัวหน้าสายชั้น/กลุ่มสาระ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะความคิดเห็น ผู้สอนและกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบข้อมูล การศึกษาจึงได้เสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานมี 4 ขั้นตอนคือ 1) การจัดทำงบประมาณ 2) การอนุมัติงบประมาณ ประกอบไป

ด้วย การพิจารณางบประมาณ การจัดทำเอกสารงบประมาณ 3) การบริหารงบประมาณ และ 4) การประเมินผลงบประมาณ

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2551: 23) การคลังของสถานศึกษา การวิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรและประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถาบันอาชีวศึกษา จากการศึกษาจากข้อมูลของสถาบันอาชีวศึกษา 163 แห่ง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรของสถานศึกษาและต้นทุน จากแบบจำลองเศรษฐมิติที่ตัวแปรตามคือรายจ่ายของสถานศึกษา (ไม่รวมการลงทุน) เทียบกับจำนวนนักศึกษา สะท้อนว่าการผลิตบริการอยู่ในช่วง“ต้นทุนต่อหน่วยลดลง” (decreasing cost) หมายความว่า การรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น 1% จะเพิ่มรายจ่ายน้อยกว่า (0.78%) ดังนั้นต้นทุนต่อหน่วยมีแนวโน้มลดลง ซึ่งตีความได้หลายแบบ กล่าวคือ การลงทุนของสถานศึกษาเกินกว่าจุดเหมาะสม (over-capacity) หรืออาจจะเป็นเพราะว่าความต้องการของนักศึกษาในการเลือกเรียนสายอาชีวะลดลงกว่าในอดีตหรืออีกนัยหนึ่งมีความด้อยประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร

วิทยากร เชียงกุล (2551: 27) ได้ศึกษาเรื่อง สภาวะการศึกษาไทย ปี 50/51 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย พบว่า ปัญหาความไม่เสมอภาคในการได้รับการทางการศึกษาโครงสร้างการบริหารแบบราชการรวมศูนย์ และการจัดสรรงบประมาณและกำลังคน ซึ่งเป็นปัญหาของระบบราชการโดยรวมไม่ใช่เฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้นโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตยากจน โดยเฉพาะในชนบทจะได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่า มีครูอาจารย์ตามวุฒิน้อยกว่า ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์; และ ปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2551: ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา:เมืองและชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการศึกษาของเด็กและเยาวชนอายุ 16-18 ปีข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากรปี พ.ศ. 2548 โดยมีจำนวนประชากรที่ทั้งสิ้น 302,568 คน และจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 80,652 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ต่อโอกาสด้านการศึกษาอย่างชัดเจนสำหรับครอบครัวยากจนโดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ถิ่นทุรกันดารที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงการเรียนนั้นมีแนวโน้มที่จะลงทุนน้อยด้านการศึกษากับเด็กเพราะว่าครอบครัวยุคใหม่ให้ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีด้านเศรษฐกิจมากกว่าการศึกษาของเด็ก ยิ่งครัวเรือนที่มีพ่อแม่มีการศึกษาสูงโอกาสในการศึกษาของลูกก็ยิ่งมีมาก

วิโรจน์ ณ ระนอง; และ สุเมธ องกิตติกุล (2552: 539-594) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์ (Benefit Incidence Analysis) จากโครงการที่สำคัญของภาครัฐที่มีต่อประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ ศึกษาโดยการประมาณการการกระจายผลประโยชน์จากการใช้จ่ายในด้านการศึกษาของรัฐพบว่าแนวโน้มที่กลุ่มที่มีฐานะดีกว่าได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

มีมี สัจจกมล (2552: 224) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการงบประมาณแบบเพิ่มประสิทธิภาพตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงบประมาณจะต้องประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน และจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การติดตามและประเมินผล งบประมาณ แต่ละรูปแบบก็มีความแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดสรรงบประมาณนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 4 ส่วนที่สำคัญตามหลักการงบประมาณนั้นคือ 1. วางแผนงบประมาณ 2. การบริหารงบประมาณ 3. การอนุมัติงบประมาณ และ 4. ประเมินผลงบประมาณ ซึ่งเป็นไปตามหลักการงบประมาณ

จักรเพชร เทียนไชย (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงบประมาณตามแนวการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่โรงเรียนที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามจำนวน 70 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งสอบถามไปยัง 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) หัวหน้างานการบริหารงบประมาณ และ 3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 210 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 ด้าน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านและ 2) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาต่างลักษณะกันมีประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

วาริน เขื่อนแก้ว (2552: 64) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินในการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองตอง ข้อมูลที่ใช้ได้แก่ข้อมูลทุติยภูมิจากเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายและงบแสดงผลการดำเนินงานรวมจ่ายจากรายรับ ประจำปีงบประมาณ 2543-2551 การศึกษานี้ได้คำนวณจากค่าดัชนีชี้วัดในการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิภาพทางการเงินในการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเกือบทุกหมวดอยู่ในช่วงดีมาก คือเท่ากับ 0.83 ถึง 1.71 ขณะที่รายจ่ายเกือบทุกหมวดมีค่าเฉลี่ยของดัชนีประสิทธิภาพของการใช้จ่ายอยู่ในช่วงดี คือ 0.83 ถึง 0.90

สุรพล นิติไกรพจน์ (2556: 45) ได้วิจัยแนวทางและความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ได้กล่าวถึงเรื่องการเสนอของบประมาณของสำนัก กศน. ว่าไม่มีอำนาจในการเสนอของบประมาณ เพราะในแต่ละปีนั้นงบประมาณได้มาจากสำนักงานปลัดกระทรวงซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น ทำให้ไม่เอื้อต่อการกิจการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ที่มีปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้นและมีกระบวนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน

อนุวัช แก้วสว่าง (2557: 251) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา

เทศบาลตำบล ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1. องค์ประกอบหลักด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย 2. องค์ประกอบหลักด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3. องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการงบประมาณ 4. องค์ประกอบหลักด้านการมีส่วนร่วมและ 5. องค์ประกอบหลักด้านการบริหารจัดการด้านเวลา

อรรถัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ (2559: 317) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่จำเป็นต้องใช้ในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัวได้แก่ ขนาดสถานศึกษา ขนาดจังหวัด เขตที่ตั้งในเมือง/ นอกเมืองและการแบ่งหน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตามลำดับ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

OECD (1998: 45) ได้ศึกษาหาวิธี แนวทาง หรือทางเลือกต่างๆ ในการหาแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยศึกษาจากประเทศต่างๆ ในกรณีนี้ได้ขอเสนอหรือแนวทางที่น่าสนใจจากประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเกาหลีใต้ใช้แนวทางการหาแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาของผู้ใหญ่ในวัยแรงงานดังนี้คือ 1. รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องเพิ่มงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนโดย 1. อาจจะเก็บภาษีเพิ่ม หรือ 2. เพิ่มสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับจากเดิมให้มากขึ้น 2. กฎหมายหรือการควบคุมผู้ต้องขังต้องมีการเปลี่ยนแปลง นั่นคือ ต้องพยายามให้คนกลุ่มนี้ที่ได้พัฒนาฝีมือแรงงานออกมาทำงานรับใช้สังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้น 3. มีการให้ของขวัญ เงินรางวัลในรูปแบบต่างๆ ที่รัฐบาลให้แก่ภาคเอกชนที่ช่วยสนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน 4. ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและเป็นระบบระหว่างโรงเรียนและโรงงาน โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน เช่น ทางโรงงานต้องการแรงงานที่มีคุณลักษณะแบบใด โรงเรียนก็ต้องพยายามที่จะผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณลักษณะแบบที่ต้องการ โดยพร้อมที่จะจบไปแล้วสามารถเริ่มได้ทันที

จิตา สไตเนอร์-คำสี;และ คริสติน แฮร์ริส-แวน คูเรน (Gita Steiner-Khamsi; & Christine Harris-Van Keuren. 2009: online) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา เสนอแนะเชิงนโยบายว่า การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาต้องมีประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรม เช่นการสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทำได้โดยการจ่ายค่าตอบแทนจากผลการลดความสูญเสียดังกล่าว โดยใช้ระบบเงินจูงใจ หรือเงินรางวัลพิเศษ ในกรณีที่สถานศึกษาต่างๆ เหล่านั้นสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

เจนนี่ วิลเลียมส์, สตีเฟน แม็คแนร์ และฟิโอนา อัลดริจ (Jenny Williams; Stephen McNair; & Fiona Aldridge. 2010: online) ได้ศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายและรูปแบบการหาเงินทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ตลอดจนหาวิธีการต่างๆ

ให้ได้มาซึ่งรายได้ ผลการศึกษาพบว่า ประเทศอังกฤษมีค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในวัยแรงงานโดยประมาณอยู่ที่ 55,000 ล้านปอนด์ คิดเป็นร้อยละ 3.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของภาครัฐบาล 26,000 ล้านปอนด์ ภาคเอกชน 20,000 ล้านปอนด์ และในส่วนที่แรงงานจ่ายเอง 9,000 ล้านปอนด์ สำหรับวิธีการหารายได้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในวัยทำงานนั้น คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะดังนี้ 1) ให้ภาครัฐและผู้ใหญ่วัยแรงงานมีการจัดบันทึกรายจ่ายจากการฝึกอบรมของทั้งสองฝ่าย 2) การลงทุนในโครงการต่างๆ ของรัฐบาลควรมีการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทักษะแรงงานแห่งชาติมาใช้พิจารณาประกอบด้วย 3) การพัฒนาหาแนวทางเพื่อให้คุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ในการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของแรงงานและ 4) การศึกษาผู้ใหญ่ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศชาติ ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นควรพิจารณา

เพียร์ซี, เจมมา (Piercy, Gemma. 2011: online) ศึกษา เรื่อง การเข้าถึงและความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนพื้นเมืองเผ่ามารีในโอตเทียร์ นิวซีแลนด์ เพียร์ซีได้อภิปรายถึงประเด็นในการเข้าถึงว่า หมายถึง “การมีส่วนร่วม” และความเสมอภาค ก็คือ “ความหลากหลาย” ถ้ากล่าวถึงในแง่ของนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิวซีแลนด์ คือนโยบายที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างไรก็ดีในการศึกษานี้ เพียร์ซีได้เน้นในเรื่องของการเข้าถึงและความเป็นธรรมตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (1999-2008) รัฐบาลนิวซีแลนด์พยายามที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดเสรีนิยม (Neo-liberal) ในขณะที่สถานการณ์ที่เป็นอยู่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ต้องทำงานและเข้าสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องผลักดันให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ด้วย

ฟัลช์; และ ออสเตอร์เบ็ค (Falch; & Oosterbeek. 2011: online) ได้ศึกษา เรื่อง การเงินเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต: กลไกของการจัดหาทุนเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและความเป็นธรรมในการจัดสรรการเงินภายในสถานการณ์การศึกษาในยุโรป ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประถม มัธยม อุดมศึกษา และรวมถึงการศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกอบรมอีกด้วยกลไกในการสรรหางบประมาณทางการศึกษาและการฝึกอบรม การศึกษาได้เสนอแนะวิธีการที่จะหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการฝึกอบรม โดยเสนอเป็น 4 แนวทางด้วยกันคือ 1. การจ่ายเงินอุดหนุน 2. การให้บัตรกำนัล 3. บัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล 4. การใช้มาตรการหรือเครื่องมือทางภาษี

UNESCO (2015: online) ได้ศึกษา เรื่อง วัฒนธรรมทางการเงินสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยการนำเสนอวิธีการศึกษาหรือรูปแบบทางการบริหารจัดการบริหารการหารายได้ของประเทศที่ประสบความสำเร็จมาเสนอแนะ เช่น ประเทศอินเดียได้กำหนดให้บริษัทที่มีผลประกอบการโดยพิจารณาจากยอดขายที่มีมูลค่า 81 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาจะต้องจ่ายเงินส่วนหนึ่งให้แก่รัฐบาลเพื่อสนับสนุนการศึกษา หรือการเก็บภาษีบาป (Sin tax) ได้แก่การเก็บภาษีจากสลากกินแบ่งของรัฐบาลประเทศฟิลิปปินส์ จากการจำหน่ายสินค้าจำพวก สุรา ยาสูบ

ในประเทศไทย อินเดีย หรือเกาหลีใต้ โดยกำหนดราคาให้สูงขึ้นเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งเข้าสู่รัฐบาล
และเป็นการช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนตามความมุ่งหมายของการวิจัย คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

สำหรับขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยคือ

1. ศึกษาเชิงเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณโดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ดังนี้

1.1 การศึกษานอกระบบศึกษาความหมาย หลักการ และความจำเป็นของการศึกษาระบบ หน่วยงานที่จัดการศึกษา แนวทางการจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

1.2 แนวคิดการบริหารจัดการ ศึกษาความหมาย แนวคิด ปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.3 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการตลอดชีวิตของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนการศึกษาแห่งชาติพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

1.4 ความหมาย หลักการ กระบวนการงบประมาณ ศึกษาความหมาย ความสำคัญ กระบวนการจัดสรรงบประมาณ ลักษณะที่ดีของงบประมาณ และหลักการงบประมาณ ตลอดจนวิวัฒนาการในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทย

1.5 เอกสารงบประมาณ ข้อมูลจำนวนเงินที่แต่ละหน่วยงานหรือกระทรวงได้รับผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558

1.6 งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายผลประโยชน์จากรายได้ของรัฐบาลการวัดความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร การพิจารณาหารูปแบบการจัดสรรงบประมาณและการวัดประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา

1.7 การสนทนาภาพรวมของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด (ผอ.สำนักงานจังหวัด) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (ผอ.ศูนย์กศน.อำเภอ) และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงบประมาณ

1.8 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ตลอดจนการสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ กำหนดเป็นประเด็นหลักที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ จำนวน 38 ข้อ และตอนที่ 3 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบจำนวน 76 ข้อ (ดูรายละเอียดแบบสอบถามในภาคผนวก ก)

2. การสำรวจ (Survey Research)

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่เสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการปริญญานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม

2.2 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน (รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือใน ภาคผนวก ข) พิจารณา ในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีวิธีการคำนวณดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2553: 72-73)

คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นไม่วัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.3 แบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วทั้ง 7 ท่าน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.57 – 1.00 นำไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร

งบประมาณคือ ผู้อำนวยการศูนย์กศน.อำเภอ (ผอ.กศน.อำเภอ) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งสิ้น 8 แห่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจแบบสอบถามและข้อบกพร่อง ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้จากการทดสอบมีค่าอยู่ที่ 0.978

1.4 นำเอาแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว มาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สำนักงาน กศน.ได้จำแนกขนาดของสำนักงาน กศน.จังหวัดออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เกณฑ์ที่ใช้จำแนกขนาดของจำหวังประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยคือ 1) จำนวนอำเภอของจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 50 2) ประชากรในจังหวัด ร้อยละ 30 และ 3) ผู้มารับบริการของสำนักงาน กศน.จังหวัด ร้อยละ 20 จังหวัดใดก็ตามที่มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 86-100 ถูกจัดเป็นขนาดใหญ่ ซึ่งมีทั้งสิ้น 15 จังหวัด ส่วนใหญ่แล้วนั้นจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดที่มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70-85 จัดเป็นขนาดกลาง มีจำนวนทั้งสิ้น 31 จังหวัด กระจายตัวอยู่ในภาคกลางและภาคเหนือ ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนร้อยละ 70 ลงมาจัดเป็นขนาดเล็ก ซึ่งจะอยู่ในภาคใต้และภาคตะวันออก ตามลำดับ

สำหรับการศึกษานี้ เพื่อให้ข้อมูลที่เก็บมาได้นั้นเป็นตัวอย่างที่ดีของกลุ่มประชากร จึงทำการสุ่มตามขนาดของสำนักงาน กศน.จังหวัดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มจากขนาดใหญ่ 2 จังหวัดได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสองจังหวัดดังกล่าวเป็นตัวแทนของจังหวัดในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งสิ้น 45 ศูนย์กศน.อำเภอ ขนาดกลาง 2 จังหวัดคือ จังหวัดลำปาง เป็นตัวแทนของภาคเหนือ และจังหวัดสระบุรี เป็นตัวแทนของภาคกลาง มีทั้งสิ้น 26 ศูนย์กศน.อำเภอ สำหรับกลุ่มจังหวัดขนาดเล็กนั้นได้สุ่มตัวอย่างจังหวัดระนองตัวแทนของภาคใต้ และจังหวัดนครนายกเป็นตัวแทนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีทั้งสิ้น 9 ศูนย์กศน.อำเภอ และศูนย์กศน.เขตในจังหวัดกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น 6 โซนๆ ละ 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 86 แห่ง สำหรับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมา มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต จาก 86 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.25 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้ส่งไป (รายละเอียดในตาราง 6)

ตาราง 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ขนาด	ประชากร					กลุ่มตัวอย่าง					
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	ตะวันออก	รวม	จำนวน ที่สุ่ม	จังหวัด	จำนวน อำเภอ	ตอบรับ	คิดเป็น ร้อยละ
ใหญ่	2	1	10	2		15	2	ร้อยเอ็ด	20	13	65.00
								อุบลราชธานี	25	18	72.00
กลาง	7	11	5	5	3	31	1 2	กรุงเทพ	6 โชน	5 โชน	83.33
								สระบุรี	13	12	92.31
เล็ก	6	8	5	7	5	31	2	ลำปาง	13	13	100.00
								นครนายก	4	4	100.00
								ระนอง	5	5	100.00
รวม	15	20	20	14	8	77	7	จังหวัด	86	70	81.25

ที่มา: อ้างอิงข้อมูลจาก :<http://mis.nfe.go.th> สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6.2 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวและแบบสอบถาม ไปติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเก็บข้อมูล

2.6.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.4 การวิเคราะห์และสรุปผล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตาราง One-way ANOVA การทดสอบ PostHoc Analysis ด้วยค่า LSD และนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนดังนี้

คะแนน 5= มีปัญหามากที่สุด

คะแนน 4= มีปัญหามาก

คะแนน 3= มีปัญหปานกลาง

คะแนน 2= มีปัญหาน้อย

คะแนน 1= มีปัญหาน้อยที่สุด

วิธีการแบ่งช่วงระดับสภาพการจัดสรรงบประมาณ 5 ช่วงระดับ โดยมีวิธีการคำนวณจากสูตรดังนี้ (กัลยา วานิชปัญษา. 2551: 43)

ช่วงของกว้างของชั้น = (ค่าสูงสุด- ค่าต่ำสุด)/ จำนวนชั้น แทนค่าจะได้ความกว้างของช่วงชั้นดังนี้ $(5-1)/5 = 0.80$ นั่นคือ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

ในส่วนของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบนั้นผู้วิจัยได้แบ่งช่วงชั้น โดยใช้แนวทางเดียวกับสภาพการจัดสรรงบประมาณแบ่งเป็น 5 ช่วงคือ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

3. การสัมภาษณ์เพื่อเป็นการยืนยันคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงลึกของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย การวิจัยนี้จึงได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผอ.สำนักงานกศน.จังหวัด 6 ท่านและผอ.ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต 11 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

สำหรับขั้นตอนที่ 2 จะแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1. จัดทำร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ออกแบบร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยโดยใช้ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้คือ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารจัดการ

องค์ประกอบที่ 2 หลักการการศึกษานอกระบบ

องค์ประกอบที่ 3 พ.ร.บ. และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ

องค์ประกอบที่ 4 หลักการงบประมาณ

2. ศึกษาความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย (รายละเอียดในภาคผนวก ค) นำร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากประธานและคณะกรรมการปริญญานิพนธ์แล้วมาจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่มด้วยกัน รวมทั้งสิ้น 6 ท่าน (รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในภาคผนวก ง) ได้แก่

2.1 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณจากสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 1 ท่าน

2.2 ผู้ซึ่งงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ 1) รองผอ.สำนักงาน กศน.จ.ปทุมธานี 2) ผอ.ศูนย์ กศน.อำเภอพระนครศรีอยุธยา 3) ผอ.ศูนย์ กศน.เขตวัฒนาและ 4) ผอ.ศูนย์ กศน.เขตห้วยขวาง

2.3 อาจารย์สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ 1 ท่าน

3. เพื่อเป็นการยืนยันผลของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กับ นางสาวโสมอุษา เลี้ยงถนอม รองเลขาธิการสำนักงานกศน. สำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารงบประมาณจัดสรรต่อไปยังสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ/เขต ตามลำดับ

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง โดยวิเคราะห์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะแล้วจึงนำเสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงนโยบาย (Policy study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 – 2558 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
X	แทน	ค่าเฉลี่ย Arithmetic Mean
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา ANOVA โดยใช้ F-test
Sig	แทน	มีความแตกต่างกันทางสถิติ
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ได้ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดสรรงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 - 2558 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน รายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
		(N=70)	
1.เพศ	ชาย	30	42.86
	หญิง	40	57.14
	รวม	70	100.00
2.อายุ	ต่ำกว่า 40 ปี	1	1.43
	40-50 ปี	19	27.14
	51-60 ปี	50	71.43
	รวม	70	100.00
3.ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	7	10.00
	ปริญญาโท	58	82.86
	ปริญญาเอก	5	7.14
	รวม	70	100.00
4.ประสบการณ์การทำงาน	ต่ำกว่า 10 ปี	1	1.43
	10-20 ปี	12	17.14
	21-30 ปี	38	54.29
	30 ปีขึ้นไป	19	27.14
	รวม	70	100.00

ตาราง 7 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.14 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.86 ส่วนใหญ่อายุจะอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 82.86 และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 54.29

4.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 - 2558 จำแนกเป็น 4 ด้านคือ 1) ด้านความตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับเพื่อการบริหารจัดการศึกษา 3) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การเบิกจ่ายงบประมาณและ 4) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบาย การศึกษารายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 8 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 – 2558

รายการ	N = 70		ระดับปัญหา
	X	S.D.	
ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร			
ได้รับการจัดสรรงบประมาณตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.21	1.128	ปานกลาง
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู	2.80	1.566	ปานกลาง
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง	2.87	1.464	ปานกลาง
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร	3.21	1.190	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับ	3.02	1.337	ปานกลาง
ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา			
เพื่อใช้ในค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	3.37	1.342	ปานกลาง
เพื่อใช้ในค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน	3.04	1.185	ปานกลาง
ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา	3.00	1.129	ปานกลาง
ความเพียงพอของแบบเรียน	2.94	1.141	ปานกลาง
ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน	2.99	1.097	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	N = 70		ระดับปัญหา
	X	S.D.	
ห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน			
ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.33	1.086	ปานกลาง
ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน	3.37	1.038	ปานกลาง
ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน	3.34	1.089	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น อาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน			
ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.39	.921	ปานกลาง
มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย	3.26	.879	ปานกลาง
ค่ากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาจากระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	3.09	.959	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.06	.976	ปานกลาง
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.04	.970	ปานกลาง
การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน			
มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครู	2.87	1.076	ปานกลาง
การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน	2.86	1.040	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	3.13	1.063	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	N = 70		ระดับปัญหา
	X	S.D.	
ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ			
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน	3.10	1.253	ปานกลาง
มีการแจ้งเตือน/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3.10	1.218	ปานกลาง
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น	3.34	1.250	ปานกลาง
ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ	3.24	1.221	ปานกลาง
ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย	3.19	1.195	ปานกลาง
มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ	3.13	1.250	ปานกลาง
มีการรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ	3.19	1.254	ปานกลาง
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรได้มีการพิจารณาจากความเหมาะสมกับสภาพความแตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จำแนกเป็น			
จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน	2.87	1.203	ปานกลาง
ที่ตั้งของสถานศึกษา	2.77	1.066	ปานกลาง
ขนาดของสถานศึกษา	2.70	1.159	ปานกลาง
ความทุรกันดาร	2.44	1.112	ปานกลาง
ความแตกต่างทางด้านสภาพเศรษฐกิจ	2.67	1.100	ปานกลาง
การดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา	2.76	1.148	ปานกลาง
สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3.21	1.318	ปานกลาง
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกสถานศึกษา	3.00	1.297	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	2.99	1.194	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	N = 70		ระดับปัญหา
	X	S.D.	
ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา			
งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา	3.13	1.048	ปานกลาง
งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย	3.36	1.168	ปานกลาง
งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง	3.11	1.123	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับ	3.20	1.113	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณ	3.06	1.156	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัญหาโดยรวมของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 – 2558 อยู่ในระดับปานกลาง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.06) เมื่อจำแนกตามด้านของปัญหาซึ่งมี 4 ด้านด้วยกัน พบว่า ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษามีระดับปัญหามากที่สุด คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.20 รองลงมาคือ ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ระดับคะแนน 3.13 ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ระดับคะแนน 3.02 และด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณระดับคะแนน 2.99 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามด้านพบว่า ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษามีปัญหาย่อยทั้งหมด 3 ปัญหา สำหรับปัญหาที่มีระดับคะแนนสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่ายระดับคะแนน 3.36

ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา มีปัญหาย่อยทั้งหมด 15 ปัญหาย่อย พบว่า 5 ปัญหาย่อยที่มีระดับปานกลางค่อนข้างสูงเรียงตามลำดับได้แก่ 1) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่นอาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน ระดับคะแนน 3.39

2) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอนและค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า มีระดับคะแนนเท่ากันคือ 3.37 3) สภาพความพร้อมใช้งานของห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอนระดับคะแนน 3.34 ปัญหาที่ย่อยสุดท้ายได้แก่สภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่นอาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ ระดับคะแนน 3.26

ด้านความตรงต่อเวลาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณมี 4 ปัญหาย่อย 2 ปัญหาย่อยที่มีระดับคะแนนเท่ากันคือ 3.02 ได้แก่ การได้รับการจัดสรรงบประมาณตรงตามระยะเวลาที่กำหนด และความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร

ส่วนด้านกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณมี 16 ปัญหาย่อย 5 ปัญหาย่อยที่มีคะแนนเรียงลำดับจากมากที่สุดไปยังน้อยได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณระดับคะแนน 3.34 2) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณระดับคะแนน 3.24 3) การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับระดับคะแนน 3.21 4) ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณมีระดับคะแนนเท่ากับการรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณคือ ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.19

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 จำแนกตามภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร รายละเอียดตาราง 9

ตาราง 9 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกภาค

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ ได้รับการจัดสรร														
ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.23	1.166	3.25	1.288	3.23	1.146	2.20	.837	3.25	.500	4.00	.707	1.329	.263
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู	2.38	1.387	2.17	1.267	3.10	1.680	2.40	1.673	4.00	1.414	3.00	1.581	1.387	.241
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง	2.31	1.316	2.42	1.379	3.13	1.500	2.40	1.673	3.75	1.258	3.60	1.342	1.502	.202
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทน วิทยากร	3.46	.967	2.92	1.379	3.19	1.108	2.60	1.517	3.50	1.000	3.80	1.643	.807	.549
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความตรงต่อ เวลาของงบประมาณที่ได้รับ														
	2.85	1.209	2.69	1.328	3.16	1.359	2.40	1.425	3.63	1.043	3.60	1.318		
ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ การจัดสรรเพื่อการบริหารจัด การศึกษา														

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
เพื่อใช้ค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	2.92	1.188	3.42	1.621	3.42	1.336	3.60	1.140	3.25	1.500	4.00	1.414	.537	.748
เพื่อใช้ค่าเดินทางไปราชการของครูและ เจ้าหน้าที่สนับสนุน	2.69	1.182	2.92	1.443	3.16	.969	4.00	1.225	2.75	.957	2.80	1.789	1.065	.388
ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา	2.69	.855	2.92	1.379	3.06	1.093	2.40	.984	3.75	.500	3.60	1.673	1.157	.340
ความเพียงพอของแบบเรียน	2.85	1.068	2.67	1.073	2.97	1.197	2.80	.837	3.50	1.291	3.40	1.517	.511	.767
ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน	2.69	1.032	2.58	1.084	3.03	1.080	3.20	.837	4.00	.816	3.40	1.517	1.429	.226
ห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ และแหล่งสืบค้น ข้อมูลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน														
ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่อง คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวน นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.23	1.092	3.33	1.073	3.29	1.071	3.80	.837	3.50	1.000	3.20	1.789	.237	.945

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน	3.15	.899	3.58	1.084	3.39	.989	4.00	1.000	2.75	.500	3.20	1.789	.889	.494
ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน	3.23	1.013	3.00	1.128	3.52	1.061	3.80	.837	3.00	.816	3.20	1.789	.679	.641
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น อาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน														
ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.31	.689	3.33	.985	3.52	.926	3.40	.548	2.50	1.291	3.60	.894	.940	.461
มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย	3.15	.899	2.92	.900	3.45	.925	3.00	.707	3.25	.957	3.40	1.140	.799	.555

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
คำกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาจำแนกระดับการศึกษา														
ประถมศึกษา	2.85	.927	2.92	1.084	3.16	1.003	3.00	.707	3.75	.500	3.20	1.095	.665	.652
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.77	.927	2.92	1.084	3.13	1.024	3.00	.707	3.75	.500	3.20	1.095	.722	.609
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.77	.927	2.83	1.030	3.13	1.024	3.00	.707	3.75	.500	3.20	1.095	.811	.546
การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน														
มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครู	2.69	1.032	3.00	1.044	3.00	1.155	2.60	.894	3.25	.957	2.20	1.095	.733	.602
การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน	2.77	.832	3.08	1.084	2.90	1.136	2.60	.894	3.25	.957	2.20	1.095	.704	.623

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจ														
ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	2.92	.971	3.03	1.140	3.21	1.066	3.21	.857	3.33	.869	3.19	1.385		
ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ														
ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ														
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนด	2.77	1.301	2.83	1.403	3.35	1.226	2.60	1.324	3.25	.957	3.40	1.140	.761	.581
หลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน														
มีการแจ้งเตือน/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร	3.08	1.320	2.83	1.267	3.39	1.145	1.60	.548	3.50	1.000	3.20	1.095	2.261	.059
ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ														
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความ	3.62	1.044	3.25	1.712	3.35	1.170	2.40	1.517	3.75	.500	3.40	1.140	.781	.567
ยืดหยุ่น														
ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่าย	3.15	1.214	3.33	1.557	3.39	1.145	1.80	.837	3.25	.500	3.80	.837	1.820	.121
งบประมาณ														
ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการ	3.00	1.000	3.42	1.443	3.35	1.112	1.80	1.304	3.50	.577	3.20	1.304	1.769	.132
เบิกจ่าย														

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับ หน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ	3.00	1.291	3.25	1.357	3.32	1.166	1.60	.548	3.50	1.000	3.20	1.483	1.881	.110
มีการรับฟังความคิดเห็น ปัญหาของ สถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ	2.85	1.345	3.25	1.422	3.42	1.089	2.00	1.225	3.50	.577	3.40	1.673	1.428	.226
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรได้มีการ พิจารณาจากความเหมาะสมกับสภาพความ แตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จำแนกเป็น														
จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน	2.85	1.281	2.92	1.240	3.06	1.181	1.40	.548	3.50	.577	2.60	1.140	2.081	.079
ที่ตั้งของสถานศึกษา	2.69	1.109	2.50	1.000	3.00	1.000	1.80	1.304	3.25	.500	2.80	1.304	1.501	.202
ขนาดของสถานศึกษา	2.77	1.092	2.33	1.155	2.87	1.231	2.00	1.225	3.25	.500	2.60	1.140	.932	.466
ความทุรกันดาร	2.62	1.261	2.25	1.055	2.52	1.122	2.20	1.304	2.50	.577	2.20	1.304	.245	.941
ความแตกต่างทางด้านสภาพเศรษฐกิจ	2.77	1.166	2.50	1.243	2.84	1.068	2.20	1.095	2.75	.500	2.20	1.304	.567	.718

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
การดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา	2.62	1.325	2.58	1.240	2.87	1.088	2.60	1.342	3.00	.000	2.80	1.483	.199	.962
สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	3.54	1.198	3.00	1.477	3.19	1.302	2.40	1.517	3.25	.500	3.80	1.643	.790	.561
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกสถานศึกษา	3.00	1.291	3.17	1.267	3.00	1.342	1.60	.548	3.50	.577	3.60	1.517	1.606	.171
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	2.96	1.193	2.92	1.316	3.12	1.152	2.00	1.088	3.28	.584	3.15	1.247		
ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา														
งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา	3.08	.760	3.17	1.030	3.23	1.087	2.20	1.304	3.00	1.155	3.60	1.140	1.067	.387
งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย	3.77	1.092	3.42	1.311	3.23	1.203	2.60	1.342	3.50	.577	3.60	.894	.876	.502

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N= 13		N= 12		N = 31		N = 5		N= 4		N= 5			
งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินงานตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง	3.15	.987	3.33	1.371	3.13	1.118	1.80	.837	3.25	.500	3.60	.894	1.754	.135
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับ	3.33	.946	3.31	1.237	3.20	1.136	2.20	1.161	3.25	.744	3.60	.976		
ค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณ	2.96	1.087	2.97	1.243	3.17	1.142	2.54	1.047	3.34	.763	3.25	1.282		

ตาราง 9 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามรายภาค มีรายละเอียดตามภาคดังนี้

ภาคเหนือ สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) ปัญหาย่อยที่พบคือ การให้อิสระแก่ กศน.อำเภอนในการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.77)

2) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.96) พบว่า มีปัญหาย่อยได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.62) สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.54)

3) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.92) คือความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.31) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23) ห้องสมุดคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.15) และ มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.15)

4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.85) ปัญหาที่พบได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.46) ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23)

ภาคกลาง สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ

1) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.31) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33)

2) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.03) ได้แก่ ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.58) เพื่อใช้ในคำสาธิตอุปโลกเช่น คำน้า ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33)

3) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.92) ปัญหาย่อยในด้านนี้ที่พบได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) มีการรับฟังความคิดเห็น/ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25)

4) ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.69) ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณได้แก่

1) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.21) ได้แก่ ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.52) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.52) มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.45) เพื่อใช้ในค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.39) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.29) ค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.16)

2) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.20) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23) งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23)

3) ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.16) ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.23) ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.19)

4) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.12) ได้แก่ มีการรับฟังความคิดเห็น/ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) มีการแจ้งเตือน/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.39) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.39) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.35) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.35)

ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.35) มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.32)

ภาคใต้ สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบมากที่สุดคือ ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.21) ปัญหาย่อยที่พบในด้านนี้ ได้แก่ เพื่อใช้ในการค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) ห้องสมุดคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) เพื่อใช้ในการค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) และความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.40) ตามลำดับ

สำหรับปัญหาด้านอื่นๆ ของภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.40) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.00) และความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.20) ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ กล่าวคือมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.00 – 2.40

ภาคตะวันออก สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ

1) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.63) ได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80)

2) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) ได้แก่ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) ค่ากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา จำแนกระดับการศึกษาทั้งสามระดับคือ ประถม ม.ต้น ม.ปลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) ความเพียงพอของแบบเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50)

3) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28) ได้แก่ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) มีการแจ้งเตือน/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) กฎ ระเบียบ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนน

เฉลี่ย 3.50) มีการรับฟังความคิดเห็น/ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50)

4) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50)

กรุงเทพมหานคร สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ

1) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80)

2) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินการตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60)

3) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.19) ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60)

4) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.15) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกสถานศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.40) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.40) มีการรับฟังความคิดเห็น/ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.40)

เมื่อทดสอบความแตกต่างของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามรายภาคด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่าสถิติ F (F-test) พบว่า ไม่พบความแตกต่างของปัญหาสภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ยกเว้นในส่วนของปัญหาย่อยของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษาระหว่าง กรุงเทพมหานครกับภาคใต้กล่าวคือระดับปัญหาของ

กรุงเทพมหานคร (คะแนนเฉลี่ย =4.20) มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าภาคใต้ (คะแนนเฉลี่ย =2.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05

สรุปสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 จำแนกตามรายภาค พบว่าปัญหาที่ทุกภาคประสบอยู่เรียงตามระดับคะแนนเฉลี่ยได้แก่ 1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษาปัญหาย่อยที่พบมากที่สุดคือ ความมีอิสระของสถานในการใช้จ่ายงบประมาณ 2) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณปัญหาที่ทุกภาคพบคือ ความยืดหยุ่นของกฎ ระเบียบได้แก่ 2.1) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ 2.2) การรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และ 2.3) ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย 3) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ 3.1) ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนมีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัยของห้องเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ 3.2) ค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าและ 3.3) ความเพียงพอและความทันสมัย หรือความพร้อมในการใช้งานของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 4) สำหรับปัญหาด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนดและความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 จำแนกตามขนาดจังหวัด คือจังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รายละเอียดตาราง 10

ตาราง 10 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร								
ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.33	1.121	3.24	1.200	2.67	.886	1.278	.285
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู	3.08	1.645	2.28	1.308	3.11	1.691	2.221	.116

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.33	1.121	3.24	1.200	2.67	.886	1.278	.285
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู	3.08	1.645	2.28	1.308	3.11	1.691	2.221	.116
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง	3.19	1.470	2.36	1.319	3.00	1.581	2.546	.086
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร	3.28	1.186	3.20	1.190	3.00	1.323	.194	.824
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความตรงต่อเวลาของ งบประมาณที่ได้รับ	3.22	1.356	2.77	1.254	2.95	1.370		
ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อ การบริหารจัดการศึกษา								
เพื่อใช้ในการค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	3.50	1.342	3*16	1.405	3.44	1.236	.481	.620
เพื่อใช้ในการค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน	3.11	1.090	2.80	1.291	3.44	1.236	1.105	.337
ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา	3.14	1.175	2.80	1.118	3.00	1.000	.658	.521
ความเพียงพอของแบบเรียน	3.03	1.230	2.76	1.052	3.11	1.054	.512	.602
ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน	3.08	1.131	2.64	1.036	3.56	.882	2.730	.072
ห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนการสอน								
ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้น ข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.28	1.162	3.28	1.061	3.67	.866	.493	.613
ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูล กับการจัดการการเรียนการสอน	3.36	1.099	3.36	.995	3.44	1.014	.025	.975

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งาน สำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน	3.47	1.158	3.12	1.054	3.44	.882	.813	.448
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น อาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน								
ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวน นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	3.53	.910	3.32	.900	3.00	1.000	1.291	.282
มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย	3.44	.939	3.04	.790	3.11	.782	1.739	.184
ค่ากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาจากระดับการศึกษา								
ประถมศึกษา	3.17	1.000	2.88	.971	3.33	.707	1.003	.372
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.14	1.018	2.84	.987	3.33	.707	1.108	.336
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.14	1.018	2.80	.957	3.33	.707	1.380	.259
การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน								
มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับครู	2.89	1.166	2.84	1.028	2.89	.928	.016	.984
การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน	2.81	1.142	2.92	.954	2.89	.928	.092	.912
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเพียงพอของงบประมาณที่								
ได้รับการจัดสรร								
	3.21	1.105	2.97	1.040	3.27	.929		

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	sig
ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการ								
เบิกจ่ายงบประมาณ								
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน	3.36	1.199	2.80	1.323	2.89	1.167	1.657	.198
มีการแจ้งเตือน/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการ เปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3.36	1.125	2.96	1.274	2.44	1.236	2.390	.099
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น	3.36	1.150	3.44	1.387	3.00	1.323	.411	.665
ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ	3.44	1.107	3.24	1.363	2.44	1.014	2.521	.088
ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย	3.33	1.121	3.20	1.225	2.56	1.333	1.551	.219
มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการ เบิกจ่ายงบประมาณ	3.31	1.191	3.12	1.301	2.44	1.236	1.746	.182
มีการรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการ จัดสรรงบประมาณ	3.42	1.156	3.04	1.369	2.67	1.225	1.575	.215
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรได้มีการพิจารณาจากความ เหมาะสมกับสภาพความแตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จำแนกเป็น								
จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน	3.00	1.171	2.88	1.236	2.33	1.225	1.110	.335
ที่ตั้งของสถานศึกษา	2.97	1.028	2.60	1.041	2.44	1.236	1.403	.253
ขนาดของสถานศึกษา	2.83	1.207	2.56	1.121	2.56	1.130	.483	.613
ความทุรกันดาร	2.47	1.134	2.44	1.158	2.33	1.000	.055	.947
ความแตกต่างทางด้านสภาพเศรษฐกิจ	2.75	1.105	2.64	1.186	2.44	.882	.288	.751
การดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา	2.86	1.125	2.60	1.258	2.78	.972	.377	.688

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	sig
สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3.28	1.344	3.28	1.339	2.78	1.202	.560	.574
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทุกสถานศึกษา	3.08	1.360	3.08	1.256	2.44	1.130	.947	.393
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ								
	3.13	1.162	2.94	1.242	2.57	1.153		
ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร กับนโยบายการศึกษา								
งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา	3.28	1.085	3.12	.881	2.56	1.236	1.747	.182
งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจ ใช้จ่าย	3.28	1.162	3.60	1.190	3.00	1.118	1.046	.357
งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินตามนโยบายต่อการจัดการ เรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง	3.19	1.091	3.24	1.165	2.44	1.014	1.896	.158
ค่าคะแนนเฉลี่ยของความสอดคล้องของ งบประมาณที่ได้รับ								
	3.25	1.113	3.32	1.079	2.67	1.123		
ค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพปัญหาการจัดสรร งบประมาณ								
	3.18	1.159	2.96	1.151	2.89	1.090		

จากตาราง 10 เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอก ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดจังหวัด พบว่า

จังหวัดขนาดใหญ่ สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อยได้แก่

1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) ปัญหาย่อยที่พบสำหรับด้านนี้ คือ งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28) และงบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28)

2) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.22) ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28)

3) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.21) ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.47) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.36) สภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28)

4) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.13) ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น/ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.36) มีการแจ้งเตือน/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.36) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.36) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) การประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.31) สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.19)

จังหวัดขนาดกลาง สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ

1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.32) ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) และงบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.24)

2) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.97) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.36) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28)

3) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.94) ได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.28) ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ (3.24) ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.20) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.16)

4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.77) ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.24) ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.20)

สำหรับ จังหวัดขนาดเล็ก สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่พบคือ

1) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.27) ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.56) เพื่อใช้ในคำสาธิตอุปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) เพื่อใช้ในค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการเรียนการสอน ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44) ค่ากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาจำแนกระดับการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33) ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.33)

2) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.95) ได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.11)

3) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.67) งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.00)

4) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.57) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.00)

จากการทดสอบค่าระดับคะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จำแนกตามขนาดของ

จังหวัดได้แก่ จังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่า F-test พบว่า ไม่พบความแตกต่างของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 นั่นคือ จังหวัดทั้งขนาดใหญ่ กลาง และขนาดเล็กต่างก็ประสบสภาพปัญหาจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกัน

สรุปสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 จำแนกตามขนาดของจังหวัด ได้แก่ขนาดจังหวัดใหญ่ ขนาดจังหวัดกลาง และขนาดจังหวัดเล็กพบว่า ปัญหาที่ทุกขนาดของจังหวัดนั้นประสบอยู่เรียงตามระดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) **ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา** ปัญหาย่อยที่พบมากที่สุดคือ ความมีอิสระของสถานในการใช้จ่ายงบประมาณ 2) **ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ** ปัญหาที่ทุกภาคพบคือ ความยืดหยุ่นของกฎ ระเบียบ 2.1 ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ 2.2 มีการรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณและ 2.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย 3) **ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา** ได้แก่ 3.1 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องเรียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ฯลฯ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนสภาพความพร้อมใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย 3.2 ปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงของค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า 3.3 ความเพียงพอและความทันสมัย หรือความพร้อมในการใช้งานของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน และ 4) **ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร** ได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนดและความตรงต่อเวลาในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนของวิทยากร

สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่มีระดับมากที่สุดจำแนกตามรายจังหวัด

เมื่อจำแนกระดับความรุนแรงของสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยระดับมากที่สุด (คือระดับคะแนน 5) รายจังหวัดพบว่า

จังหวัดลำปาง มีปัญหาระดับมากที่สุดในเรื่องของความมีอิสระในการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณมีจำนวนทั้งสิ้น 5 อำเภอจากทั้งหมด 13 อำเภอ

จังหวัดสระบุรี มีปัญหาระดับมากที่สุด 2 ประเด็นคือ 1. ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับเพื่อใช้สำหรับค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าและ 2. ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นจำนวนทั้งสิ้น 5 อำเภอจากทั้งหมด 12 อำเภอ

จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัญหาในระดับมากที่สุดคือ ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง จำนวน 5 อำเภอจากทั้งหมด 13 อำเภอ

จังหวัดอุบลราชธานี มี 4 อำเภอจากจำนวนทั้งสิ้น 18 อำเภอที่ประสบกับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ 1. ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง 2. ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับเพื่อใช้สำหรับค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า 3. ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการการเรียนการสอน 4. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น 5. ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ และ 6. การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

จังหวัดระนอง มี 2 อำเภอจากจำนวนทั้งสิ้น 5 อำเภอที่ประสบกับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ความเพียงพอของงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน 2. ความเพียงพอห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ และ 3. แหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

จังหวัดนครนายก มี 2 อำเภอจากจำนวนทั้งสิ้น 4 อำเภอที่ประสบกับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณระดับมากที่สุดในเรื่องความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง

จังหวัดกรุงเทพมหานครมี 2 ศูนย์ กศน. เขตจากจำนวนทั้งสิ้น 5 เขตที่ประสบกับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณระดับมากที่สุดในเรื่องความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากรและความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับเพื่อใช้จ่ายในค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เป็นต้น

ตาราง 11 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่มีระดับปัญหารุนแรงมากที่สุด (ระดับคะแนน 5) จำแนกรายจังหวัด

รายการ	ลำปาง	สระบุรี	ร้อยเอ็ด	อุบลราชธานี	ระนอง	นครนายก	กทม.
	N = 13	N = 12	N = 13	N = 18	N = 5	N = 4	N = 5
ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร							
ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	2	3	2	3			1
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู	1	1	3	3	1	1	1
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง	1	2	5	4	1	2	2
ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร	2	3	3	1	1		3
ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา							
เพื่อใช้ในค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	1	5	3	4	1	1	3
เพื่อใช้ในค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน		2	1	1	2		1
ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา		2	1	1			2
ความเพียงพอของแบบเรียน		1	2	1		1	1

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ลำปาง	สระบุรี	ร้อยเอ็ด	อุบลราชธานี	ระนอง	นครนายก	กทม.
	N = 13	N = 12	N = 13	N = 18	N = 5	N = 4	N = 5
ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน	1		1	1	1	1	1
ห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	1	2	3	3	2	1	2
ความเพียงพอของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน	2	3	3	3	1		2
ความทันสมัยของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับการจัดการเรียนการสอน	1	1	4	4			2
ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลมีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับสนับสนุนการเรียนการสอน	2	2	3	3			1
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น อาคารเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน	1		3	2			1
ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน							
มีสภาพพร้อมใช้งาน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย			2	2			1
ค่ากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาจากระดับการศึกษา							
ประถมศึกษา			2	2			1
มัธยมศึกษาตอนต้น		1	2	2			1
มัธยมศึกษาตอนปลาย		1	2	2			1

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ลำปาง	สระบุรี	ร้อยเอ็ด	อุบลราชธานี	ระนอง	นครนายก	กทม.
	N = 13	N = 12	N = 13	N = 18	N = 5	N = 4	N = 5
การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน		1	2	2			
มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับครู		1	2	2			
การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน		1	3	1			
ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ							
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับ ชัดเจน	1	1	3	3			
มีการแจ้งเตือน/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3	1	3	3			
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น	3	4	2	4			
ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ	2	5	2	4			
ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย		4	3	3			
มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ	2	3	3	3			
มีการรับฟังความคิดเห็น/ ปัญหาของสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ	1	3	3	3			
งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรได้มีการพิจารณาจากความเหมาะสมกับสภาพความแตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จำแนกเป็น							

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ลำปาง	สระบุรี	ร้อยเอ็ด	อุบลราชธานี	ระนอง	นครนายก	กทม.
	N = 13	N = 12	N = 13	N = 18	N = 5	N = 4	N = 5
จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน	1	1	2	2			
ที่ตั้งของสถานศึกษา			1				
ขนาดของสถานศึกษา							
ความทุรกันดาร			1				
ความแตกต่างทางด้านสภาพเศรษฐกิจ			1				
การดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา	1	1	1	1			
สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	3	2	2	4			
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกสถานศึกษา	2	2	1	1			
ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา							
งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา			2	1			1
งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่าย	5	3	3	2			1
งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินการตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง		3	2	1			1

จากการสำรวจสภาพปัญหาของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยทั้งสิ้น 70 ศูนย์กศน.อำเภอ สรุปได้ว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ที่ระดับคะแนน 5 นั้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นใน 3 ประเด็นคือ 1.ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินตอบแทนครู โดยเฉพาะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครูสรช.) 2.ความเพียงพอของงบประมาณในการใช้จ่ายเรื่องสาธารณูปโภคได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ และ 3.ความมีอิสระในการตัดสินใจเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์กศน.อำเภอ

4.3 ผลการสัมภาษณ์ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัด และผอ.ศูนย์กศน.อำเภอ

การศึกษานี้ได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 17 ท่าน แบ่งเป็น ผอ.สำนักงานกศน.จังหวัด 6 ท่าน และผอ.กศน.อำเภอ/เขต 11 ท่าน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วิธีแก้ไขปัญหา และ 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัด 6 ท่าน

จังหวัดลำปาง

สภาพปัญหาการจัดสรร ไม่มีปัญหาเรื่องความพอเพียงของงบประมาณ กฎเกณฑ์ข้อบังคับทางจังหวัดก็จัดไปตามระเบียบของกรมบัญชีกลาง และมีการตรวจสอบจากสตง.

วิธีการแก้ไข บางงบถ้าทางจังหวัดไม่พอหรือขาดแคลน ก็จะนำงบประมาณส่วนหนึ่งจากอำเภอมาใช้

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณควรจัดสรรแยกว่า งบใดเป็นงบของอำเภอ ส่วนใดเป็นของจากจังหวัด จัดสรรให้เป็นแบบ Lump sum ให้แต่ละหน่วยงานมีอิสระ ในการบริหารงานจากงบประมาณที่ได้รับนั้นๆ ไปเอง

จังหวัดสระบุรี

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) ความล่าช้าของงบประมาณที่ได้รับ 2) กฎ ระเบียบ ขั้นตอนในการเบิกค่าวัสดุอุปกรณ์ ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมามีปัญหาบางส่วนงบประมาณพอเพียงไม่มีปัญหา จังหวัดจัดส่งต่อไปที่อำเภอทันทีที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกวัสดุอุปกรณ์ ทางจังหวัดเองก็มีปัญหาไม่แตกต่างจากกศน.อำเภอ

จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) จังหวัดได้รับงบประมาณส่วนกลาง แล้วก็ส่งตรงไปยังอำเภอพอเพียง ไม่มีปัญหา 2) ในส่วนของจังหวัดเองนั้นไม่มีงบประมาณของตนเอง เพราะไม่มีนร.ให้จัดการศึกษา ดังนั้นจึงกันเงินส่วนหนึ่งจากอำเภอมาใช้เพื่อเป็นงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรหลักสูตร การประกัน โดยหักไว้ที่ 100 บาท/หัวคน. 3) กฎประมาณเบิกจ่ายเรื่องครุภัณฑ์มีปัญหา

มาก ยุ่งยาก และมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดทั้งจากสดง. และกรมบัญชีกลาง ทำให้เครื่องไม้เครื่องมือที่มีอยู่ไม่ทันสมัย ไม่สามารถซื้อใหม่ได้

วิธีการแก้ไข ทางจังหวัดเคยได้ทำเรื่องไปที่ส่วนกลางแล้ว แต่ได้รับงบประมาณสำหรับเรื่องนี้กลับมาน้อยมาก

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ ต้องการให้ส่วนกลางแย่งงบระหว่างจังหวัดกับอำเภอเลย เช่นให้อำเภอคืองบเพื่อจัดการเรียนการสอนของนศ.โดยตรง ส่วนงบประมาณของจังหวัดก็อีกก้อนหนึ่ง จะได้ไม่มีความขัดแย้งกันอย่างน้อยอยู่เรื่อยไประหว่างจังหวัดกับอำเภอ

จังหวัดระนอง

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางพอเพียงไม่มีปัญหา จังหวัดจัดสรรให้ต่อให้อำเภอต่อไป หมายเหตุ ปีนี้ทางจังหวัดได้รับงบประมาณเร็วกว่าปกติ 2) ขาดงบในส่วนของการพัฒนาบุคลากร

วิธีการแก้ไข จังหวัดกันเงินส่วนหนึ่งไว้ 10% เพื่อใช้ในส่วนของการบริหาร

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณกฎระเบียบข้อบังคับการใช้งบประมาณ โดยเฉพาะเรื่องการซื้อครุภัณฑ์ เช่น คอมพิวเตอร์ ยุ่งยากมาก (ไม่ถูกต้องตามสเปคจะมีการตรวจสอบ)

จังหวัดนครนายก

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) เรื่องความพอเพียงไม่มีปัญหา เพราะส่วนกลางจัดสรรมาให้ตามจำนวนนศ.อยู่แล้ว เมื่อได้รับทางจังหวัดก็จัดส่งต่อไปยังอำเภอเลย 2) จังหวัดมีปัญหาในผลผลิต 4: พื้นฐานด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (งบบริหารสำนักงาน) กล่าวคือ ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า) ไม่พอเพียง 3) การเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ไม่สามารถเบิกจ่ายได้

วิธีการแก้ไข ได้เคยเสนอปัญหาสำนักงานกศน.

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) ไม่มีปัญหาเรื่องความพอเพียงของงบประมาณ จังหวัดได้จากส่วนกลาง จังหวัดส่งต่อให้อำเภอโดยตรงเลย 2) อัตราครูไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการพัฒนาครู เพราะครูส่วนใหญ่จบไม่ตรงสาย 3) งบปม.ที่ได้รับจัดสรรล่าช้าประมาณ 1 เดือน เนื่องจากส่วนกลางต้องทราบยอดจำนวนนศ.ก่อนแล้วจะจัดสรรมาให้ ทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรม

วิธีการแก้ไขปัญหา กันงบประมาณส่วนหนึ่งจากกศน.อำเภอมาใช้

สำหรับสภาพปัญหาของการจัดสรรของสำนักงานกศน.จังหวัด ประสบในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 ได้แก่

1. เนื่องจากสำนักงานกศน.จังหวัดไม่มีนักศึกษา จึงไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณในส่วนของการอุดหนุนของนักศึกษา อย่างไรก็ตาม สำนักงานกศน.จังหวัดต้องพัฒนาบุคลากร มีค่าใช้จ่ายในการออกข้อสอบ จัดการอบรม ฯลฯ ดังนั้นจึงได้กันงบประมาณส่วนหนึ่งของศูนย์กศน.อำเภอมาใช้ ทำให้

ศูนย์กศน.อำเภอได้รับงบประมาณไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ทางสำนักงานกศน.จังหวัดต้องการให้สำนักงานกศน. (ส่วนกลาง) แยกงบประมาณในส่วนนี้ออกมาเป็นลักษณะ Lump Sum โดยกำหนดให้แน่ชัดว่าเป็นส่วนของสำนักงานกศน.จังหวัด ส่วนใดเป็นของศูนย์กศน.อำเภอ

2. ในส่วนของงบดำเนินงาน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ไม่เพียงพอกับงบประมาณที่ได้รับ

3. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายเพื่อซื้อวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ข้างย่งยากโดยเฉพาะสิ่งของที่มีลักษณะคงทนถาวร ที่มีราคาตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ สำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน. อำเภอต่างก็ประสบกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ทางสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอต่างก็ระวังในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับจากทั้ง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) กรมบัญชีกลาง และ สำนักงานกศน. เรื่องการตรวจสอบใช้งบประมาณ

4. การมีส่วนร่วม ทั้งสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอต่างก็ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ เพราะที่ผ่านมางบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนั้นมาจากส่วนกลางเป็นหลักคือสำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งออกนโยบาย หรือโครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่งบประมาณที่ได้รับมานั้นมีอยู่อย่างจำกัด

การสัมภาษณ์ ผอ.ศูนย์ กศน.อำเภอ/ เขต จังหวัด 11 ท่าน

จังหวัดลำปาง 2 คน

คนที่ 1

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอ เพราะต้องใช้เป็นค่าตอบแทนครูศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน 2) กฎระเบียบ ข้อบังคับ การซื้อครุภัณฑ์ เช่น คอมพิวเตอร์ printer มีปัญหามาก และ 3) ความล่าช้าของงบประมาณจากจังหวัดมายังอำเภอล่าช้าทางจังหวัดต้องทราบจำนวนศ.ที่ลงทะเบียนที่แน่นอนก่อนจึงจะจัดส่งหนังสือมาให้ได้ ซึ่งกว่าจะได้รับก็ล่าช้ามาก เพราะต้องตรวจสอบเลขที่บัตรปชช. กว่าจะได้รับหนังสือก็ล่วงเข้าไป 2 เดือนแล้ว

วิธีการแก้ไข ลดอัตราการจ้างครู ศรช.

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ

คนที่ 2

สภาพปัญหาการจัดสรร กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการใช้งบประมาณเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน บางอย่างไม่สามารถซื้อได้จากเงิน งบปม. แต่จำเป็นต้องใช้ ดิดที่วัสดุกระทรวงการคลังไม่อนุญาตให้เบิกจากงบแผ่นดินได้ หรือเป็นวัสดุที่ต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

วิธีการแก้ไข ขอยืมจากหน่วยงานอื่น หรือดัดแปลงใช้วัสดุอื่นแทน

จังหวัดสระบุรี 2 คน

คนที่ 1

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) งบประมาณเพื่อการพัฒนาผู้เรียนจัดให้ไม่เท่ากัน จำแนกตามระดับ ทั้งๆ ที่บางกิจกรรมเช่นกิจกรรมลูกเสือ จะระดับใดก็ตามต้องใช้เงินเท่ากัน 2) ความล่าช้าของงบกิจกรรมของนศ.กว่าจะได้มาก็จะจัดไม่ทันกับกิจกรรมที่เตรียมไว้และ 3) ขอบังคับ การเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับครุภัณฑ์เบิกจ่ายไม่ได้

วิธีการแก้ไข ใช้วิธีการถัวเฉลี่ย

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ ควรจัดสรรงบกิจกรรมให้ตรงเวลาจะได้จัดกิจกรรมที่วางไว้ได้ทัน

คนที่ 2

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) งบประมาณเพื่อการพัฒนาผู้เรียนจัดให้ไม่เท่ากัน จำแนกตามระดับ ทั้งๆ ที่บางกิจกรรมเช่นกิจกรรมลูกเสือ จะระดับใดก็ตามต้องใช้เงินเท่ากัน 2) งบประมาณสำหรับครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ tablet บางครั้งเครื่องมันเก่าก็ไม่สามารถสั่งซื้อได้ เพราะติดกับข้อจำกัด

วิธีการแก้ไข ใช้วิธีการถัวเฉลี่ยเอา

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ แก้ไขกฎ ระเบียบ ขอบังคับ โดยจัดสรรงบประมาณของกศน.ให้เหมือนกับสพฐ. เพราะจัดการเรียนการสอนคล้ายกันแต่งบประมาณที่ได้ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาของกศน.

จังหวัดร้อยเอ็ด 1 คน

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) ได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้า (งบส่วนกลางมาจังหวัดไม่ช้าแต่ช้าที่จังหวัดลงมาอำเภอ) 2) กฎ ระเบียบ ขอบังคับในการซื้อครุภัณฑ์ ในช่วง 2-3 ปีให้หลังมาซ่อม printer แล้วซ่อมอีกจนค่าซ่อมเกิน 5,000 (ใช้เพื่อ print เอกสารของเด็ก) ที่กำหนดไปแล้วมีปัญหาไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ถ้าไปนำเองงบประมาณไปใช้งานอื่นจะถูกตง.ตรวจสอบได้ 3) ค่าสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ได้รับเงินค่าสาธารณูปโภค 5,000-6,000 บาท/2 ไตรมาส

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ 1) ควรจัดสรรให้เร็วขึ้น 2) กฎ ระเบียบ ควรยืดหยุ่นและ 3) ควรจัดสรรงบ.มาให้อำเภอโดยตรงไม่ใช่ให้กับภาคีเครือข่าย

จังหวัดอุบลราชธานี 2 คน

คนที่ 1

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) สถานศึกษาได้รับงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนล่าช้า 2) มีข้อจำกัดในจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

วิธีการแก้ไข ต้องมีการวางแผนการจัดการงบประมาณ โดยใช้สอยอย่างประหยัด

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการการศึกษา

คนที่ 2

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) มีข้อจำกัดในจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก 2) สถานศึกษาได้รับงบประมาณได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะทางจังหวัดกันงบประมาณไว้ส่วนหนึ่ง ส่งผลการต่อการจัดการเรียนการสอนของทางอำเภอ

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ กฎ ระเบียบควรยืดหยุ่น

จังหวัดระนอง 1 คน

สภาพปัญหาการจัดสรร ทางสำนักงาน กศน. จังหวัดกันเงินส่วนหนึ่งไว้ที่จังหวัดเป็นจำนวนมาก ทำให้อำเภอรับงบประมาณได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่งผลการต่อการจัดการเรียนการสอน

วิธีการแก้ไข ควรแบ่งงบออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ 1. หนังสือ แบบเรียน 2. อุดหนุนการเรียนการสอน และ 3. อุดหนุนการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ 1. ให้ส่วนกลางจัดเงินรายหัวมายังอำเภอโดยตรงเลย ไม่ต้องผ่านจังหวัด ส่วนงบประมาณจะมาอำเภอหรือจังหวัดก็ไม่ว่า 2. ขอให้ทางอำเภอมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณบ้าง ไม่ใช่มาจากส่วนกลางแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

จังหวัดนครนายก 1 คน

สภาพปัญหาการจัดสรร การจัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ 1. ถ้าต้องการให้ผลผลิตที่จบมามีลักษณะเดียวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานทำไมไม่จัดสรรให้เท่ากัน 2. จากพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ รัฐธรรมนูญ ควรให้สิทธิ์ของนักศึกษา กศน. ต้องเท่าเทียมเท่ากับนักเรียนขั้นพื้นฐาน

จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2 คน

คนที่ 1

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา บางครั้งมีกิจกรรมอื่นๆ เข้ามาแทรก ไม่จัดก็ไม่ได้เพราะถูกสั่งมาแต่ถ้าจัดก็จะมีปัญหาคช. ที่ตามมาอีก ถ้าใช้งบอื่นมากก็อาจจะมีการตรวจสอบและ 2) ข้อบังคับ กฎ ระเบียบควรมีการเปลี่ยนแปลง เพราะปัจจุบันค่าใช้จ่ายๆ คิดต่อหัว ไม่สามารถจำแนกตามระดับการศึกษาได้ เพราะทุกคนก็เหมือนกัน

วิธีการแก้ไข ประสานงานกับกศน. เขตใกล้เคียงเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อประหยัดงบประมาณค่าเดินทาง

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ แผนงานควรกำหนดมาตั้งแต่เริ่มปีงบประมาณ จะได้จัดสรรงบประมาณใช้จ่ายได้เหมาะสม กฎระเบียบข้อบังคับควรมีความยืดหยุ่น

คนที่ 2

สภาพปัญหาการจัดสรร 1) ปัญหาบุคลากร ความไม่มั่นคงในอาชีพการงานของลูกจ้าง เพราะต้องสอนเยอะ แต่ค่าจ้าง 15,000 บาทไม่มีการขึ้นเงินเดือน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน 2) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณถูกกำหนดจากส่วนกลาง ผู้ปฏิบัติที่แท้จริงไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ และ 3) งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับส่วนกลางสั่งงานเร็ว งานด่วน ต้องรีบดำเนินการ แต่ไม่มีงบประมาณจัดสรรมาให้

ข้อเสนอแนะของการจัดสรรงบประมาณงบประมาณ ต้องการการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณการใช้งบประมาณควรพิจารณาถึงความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ แล้วจัดสรรให้แบบนั้นๆ ไป

สรุปผลการสัมภาษณ์ ผอ.ศูนย์กศน.อำเภอจำนวน 11 คนจาก 7 จังหวัด พบว่าสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ศูนย์กศน.อำเภอประสบมีดังนี้

1. ความล่าช้าของงบประมาณที่ศูนย์กศน.อำเภอได้รับ บางศูนย์กศน.อำเภอได้รับงบประมาณจากสำนักงานกศน.จังหวัดค่อนข้างล่าช้า กล่าวคือ สำนักงานกศน.จังหวัดจะโอนงบประมาณร้อยละ 50 มายังศูนย์กศน.อำเภอก่อน โดยคิดจากฐานข้อมูลจำนวนนักศึกษาของปีที่ผ่านมา อีกร้อยละ 50 ของงบประมาณที่เหลือศูนย์กศน.อำเภอได้รับค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากต้องรอให้นักศึกษาทะเบียนให้แล้วเสร็จ โดยตรวจสอบจากหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก เมื่อทราบจำนวนนศ.ที่ลงทะเบียนเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงส่งงบประมาณในส่วนที่เหลือตามมาหลายอำเภอได้รับในส่วนหลังนี้ล่าช้า ทำให้ไม่สามารถจัดซื้อหนังสือแบบเรียนได้ทันเวลา บางครั้งเลยเปิดเทอมไปนาน 2 เดือนแล้วถึงจะได้รับงบประมาณ

2. งบประมาณที่กศน.อำเภอได้รับไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากทางสำนักงานกศน.จังหวัดได้กันเงินส่วนหนึ่งจากที่สำนักงานกศน. กระทรวงศึกษาธิการโอนกับอำเภอ ในส่วนของงบอุดหนุน (งบรายหัว) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเช่น ค่ากิจกรรม หนังสือ การเรียนการสอนต่างๆ หักไว้ บางจังหวัดหักไว้ที่ร้อยละ 10 ของจำนวนเงินที่แต่ละศูนย์กศน.อำเภอได้รับ บางจังหวัดหักไว้คิดเป็นรายหัว 100-300 บาทต่อนักศึกษา 1 คนต่อสองไตรมาสแรก อีกสองไตรมาสได้รับงบมาหักอีกหัวละ 100-300 บาท ทำให้ศูนย์ กศน.อำเภอได้รับเงินไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยในการใช้จ่ายเพื่อจัดการเรียนการสอน

3. ความไม่เพียงพอในส่วนของงบดำเนินการ ได้แก่งบประมาณเพื่อใช้ในการจัดประชุม ค่าสาธารณูปโภค ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าส่งไปรษณีย์ หลายศูนย์กศน.อำเภอมีค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าน้ำประปา และค่าไฟฟ้าค่อนข้างสูง

4. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับค่อนข้างยุ่งยากในการเบิกจ่ายเพื่อจัดหาสิ่งของที่มีลักษณะคงทนถาวร ที่มีราคาตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ ศูนย์กศน. อำเภอต้องใช้ของเก่าที่ไม่ทันสมัย มีการขอยืม พยายามดัดแปลงสิ่งใกล้ตัว

ที่พอจะมาได้ใช้ทดแทนไปก่อน ทั้งนี้ทางสำนักงาน กศน.จังหวัดและศูนย์ กศน.อำเภอต่างก็ระวางในกฎระเบียบ และข้อบังคับจากทั้ง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) กรมบัญชีกลาง และ สำนักงาน กศน. เรื่องการตรวจสอบใช้งบประมาณจากการสัมภาษณ์มีบางอำเภอที่เครื่องพิมพ์ (printer) มีปัญหา ซึ่งจำเป็นต้องใช้พิมพ์เอกสารต่างๆ ของนักศึกษา เมื่อไม่สามารถซื้อใหม่ได้ก็นำไปซ่อม ซ่อมหลายครั้งมาก จนบางครั้งค่าซ่อมที่จ่ายไปนั้นมีมูลค่ามากกว่า 5,000 บาท ประกอบกับอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มีการเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก บางครั้งอะไหล่ของเครื่องพิมพ์ก็มีราคาแพงหรือหาได้ยากมาก เพราะตกรุ่นไปแล้ว

5. งบประมาณที่ได้รับมานั้นไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่ส่วนกลางกำหนดไว้ กล่าวคือ สำนักงาน กศน.แบ่งค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อระดับการศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เพราะผู้เรียน กศน.ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ปัญหาที่ศูนย์ กศน.อำเภอประสบในเรื่องของการจัดกิจกรรมเช่น การจองรถบริการจากบริษัทเอกชน หรือที่พักไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในระดับการศึกษาใดก็ตามที่ทางบริษัทก็คิดค่าใช้จ่ายต่อหัวเป็นจำนวนเงินเท่ากัน ไม่ได้จำแนกว่าเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือตอนปลาย แต่สำนักงาน กศน.ส่วนกลางให้เงินมาในจำนวนที่แตกต่างกันไปตามระดับซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง หรือในบางครั้งกิจกรรมบางอย่างเข้ามาแทรกจากแผนงานเดิมที่กำหนดไว้ ทำให้ไม่มีงบประมาณเหลือมากพอที่จะจัดกิจกรรมโครงการดังกล่าวได้ บางครั้งศูนย์ กศน.อำเภอ ต้องบริหารจัดการโดยจัดกิจกรรมนั้นๆ กับศูนย์ กศน.อำเภอใกล้เคียงกันเพื่อลดค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามในส่วนนี้ก็ยังจะต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าน้ำ ซึ่งต้องมีการเบิกจากงบอื่นก็จะไปจากแผนงาน อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมาได้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างเข้มงวด

6. ศูนย์ กศน.อำเภอต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ เพราะที่ผ่านมางบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนั้นมาจากส่วนกลางเป็นหลักคือสำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งออกนโยบาย หรือโครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่งบประมาณที่ได้รับมามีอยู่อย่างจำกัดแต่ต้องการให้ผลงานที่เกิดขึ้นนั้นมีคุณภาพ

สรุปผลการสัมภาษณ์การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ทั้ง ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัด และ ผอ.ศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต ต่างเห็นพ้องต้องกันที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการจัดสรรงบประมาณไปยังสำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) คือ

1. สำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรจัดงบประมาณโดยจำแนกงบประมาณเป็นก้อน (Lump Sum) ว่าส่วนใดเป็นของสำนักงาน กศน.จังหวัด และส่วนของ ศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต เพื่อที่จะได้บริหารจัดการได้รับงบประมาณไม่เต็มตามจำนวนที่เสนอไป และปัญหาความล่าช้าที่ทางศูนย์ กศน.อำเภอได้รับงบประมาณจากสำนักงาน กศน.จังหวัด

2. สำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรให้สำนักงานกศน.จังหวัด และ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณด้วย มิใช่ว่างบประมาณที่ได้รับมากนั้น มาจากสำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนของงบลงทุน งบครุภัณฑ์ที่มี มูลค่า 5,000 บาท ควรมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันให้มากกว่านี้

4. 4 สรุปผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556 – 2558

สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556- 2558 พบว่า ระดับปัญหาการจัดสรรงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกปัญหาออกเป็น 4 ด้านพบว่า ปัญหาที่พบเรียงตามคะแนน ได้แก่ 1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา 2) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ความพอเพียงของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารการศึกษาและ 4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ตามลำดับ

ในส่วนของปัญหาย่อยในแต่ละด้านของการจัดสรรงบประมาณพบว่า 1) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา ปัญหาย่อยที่พบได้แก่ ความมีอิสระของสถานศึกษาในการใช้จ่ายงบประมาณและปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 2) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ ปัญหาย่อยที่พบได้แก่ความยืดหยุ่นของกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของงบประมาณ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ปัญหาความยุ่งยากในขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ และความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องเรียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ฯลฯ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนสภาพความพร้อมใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย ฯลฯ ปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงของค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และความเพียงพอและความทันสมัย หรือความพร้อมในการใช้งานของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและ 4) ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ปัญหาย่อยที่พบได้แก่ ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนด และความตรงต่อเวลาในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนของวิทยากร

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามภาค และขนาดของจังหวัดทั้ง 3 ขนาดคือ จังหวัด

ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า มีความสอดคล้องกัน นั่นคือประสบกับปัญหา 1) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา 2) ความเหมาะสมของกฎระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารการศึกษา และ 4) ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างสภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามภาค และขนาดของจังหวัดได้แก่ จังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่า F-test ไม่พบความแตกต่าง ยกเว้นในส่วนของปัญหาย่อยของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษาระหว่าง กทม. กับภาคใต้กล่าวคือระดับปัญหาของกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าภาคใต้อย่างมีนัยความสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05

นอกจากผลการสำรวจแล้ว การศึกษานี้ยังได้สัมภาษณ์ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดและผอ.ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในส่วนของงบประมาณ ซึ่งผลการสัมภาษณ์สอดคล้องกับผลการสำรวจ ซึ่งได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยดังนี้ คือ 1) สำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรให้จัดงบประมาณโดยจำแนกลงมาเป็นก้อน (Lump Sum) ว่าส่วนใดเป็นของสำนักงานกศน.จังหวัด และส่วนของกศน.ศูนย์ของอำเภอ เพื่อที่จะได้ขจัดปัญหาการได้รับงบประมาณไม่เต็มจำนวนที่ได้เสนอไป และปัญหาความล่าช้าที่ทางศูนย์กศน.อำเภอได้รับงบประมาณ 2) สำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรให้สำนักงาน กศน.จังหวัด และ ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณด้วย มิใช่ว่างบประมาณที่ได้รับมานั้นมาจากสำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) และ 3) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนของงบลงทุนควรมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สถานศึกษาได้มีอำนาจในการตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณมากกว่านี้

สำหรับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในระดับรุนแรง (คือที่ระดับคะแนน 5) จากการสำรวจทั้งสิ้น 70 ศูนย์กศน.อำเภอ สรุปได้ว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ที่ระดับคะแนน 5 นั้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นใน 3 ประเด็นคือ 1.ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินตอบแทนครู โดยเฉพาะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครูศรช.) 2.ความเพียงพอของงบประมาณในด้านการใช้จ่ายเรื่องสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ มากที่สุดปัญหากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และ 3.ความมีอิสระในการตัดสินใจเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์กศน.อำเภอตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

4.5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จำแนกเป็น 4 หลักการ คือ 1) หลักการการศึกษานอกระบบ 2) หลักการบริหารจัดการ 3) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและ 4) หลักการงบประมาณรายละเอียดในตาราง 12

ตาราง 12 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

รายการ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
หลักการการศึกษานอกระบบ			
หลักความเสมอภาค	4.19	0.767	มาก
โอกาสทางการศึกษา	4.14	0.839	มาก
ความยืดหยุ่น	4.17	0.916	มาก
เป็นกระบวนการต่อเนื่อง	4.03	0.978	มาก
มีรูปแบบที่หลากหลาย	4.13	0.931	มาก
ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยหลักการการศึกษานอกระบบ	4.13	0.886	มาก
หลักการบริหารจัดการ			
การวางแผน (Planning)	4.23	0.783	มากที่สุด
การจัดการองค์การ (Organizing)	4.10	0.819	มาก
การประสานงาน (Coordinating)	4.20	0.734	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
การควบคุม/ ดูแล (Controlling)	4.13	0.850	มาก
การรายงานผลการดำเนินงาน (Reporting)	4.14	0.889	มาก
การกำหนดเป้าหมาย (Targeting)	4.20	0.861	มาก
ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยหลักการบริหารจัดการ	4.17	0.823	มาก
บ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ			
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา	4.03	0.884	มาก
เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต	4.10	0.887	มาก
การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ	4.10	0.937	มาก
ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ	4.08	0.902	มาก
หลักการงบประมาณ			
หลักมองการณ์ไกล (Foresight)	4.06	0.796	มาก
หลักประชาธิปไตย (Democracy)	4.17	0.780	มาก
หลักดุลยภาพ (Balance)	4.13	0.797	มาก
หลักสวัสดิประโยชน์ (Utility)	4.06	0.883	มาก
หลักยุติธรรม (Equity)	4.13	0.815	มาก
หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.29	0.824	มากที่สุด
ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยหลักการงบประมาณ	4.14	0.816	มาก
ค่าระดับคะแนนเฉลี่ย	4.14	0.848	มาก

จากตาราง 12 พบว่า แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.14) เมื่อจำแนกตามหลักการของแนวทางการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมี 4 หลักการด้วยกัน พบว่า หลักการบริหารจัดการมีระดับคะแนนสูงที่สุด ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ หลักการงบประมาณ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.14 หลักการการศึกษานอกระบบ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.13 และ พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระดับคะแนนเฉลี่ย 4.08 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยของหลักการทั้ง 4 มีรายละเอียดเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

หลักบริหารจัดการมี 6 องค์ประกอบย่อย สำหรับองค์ประกอบย่อยที่มีระดับคะแนนสูงสุด ได้แก่ การวางแผน มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.23) ในขณะที่การประสานงานและการกำหนดเป้าหมาย มีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเท่ากันคือ 4.20)

หลักการงบประมาณมี 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีระดับคะแนนสูงสุด ได้แก่ หลักการประสิทธิภาพ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.29) รองลงมาคือ หลักการประชาธิปไตยมีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) และหลักยุทธวิธีธรรม และหลักประสิทธิภาพมีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.13) ตามลำดับ

หลักการการศึกษานอกระบบมี 5 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีระดับคะแนนสูงสุด ได้แก่ หลักความเสมอภาค มีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.19) รองลงมาคือหลักความยืดหยุ่น มีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) ตามลำดับ

พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมี 3 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยที่มีระดับคะแนนสูงสุด 2 ลำดับแรก ได้แก่ เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต และการบริหารจัดการงบประมาณต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ มีระดับความเหมาะสมมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.10)

เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จำแนกตามภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร รายละเอียดใน ตาราง 13

ตาราง 13 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามภาค

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA		
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5				
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig	
หลักการการศึกษานอกระบบ															
หลักความเสมอภาค	4.46	0.660	3.92	0.669	4.29	0.693	3.80	1.304	3.50	0.577	4.40	0.894	1.820	.122	
โอกาสทางการศึกษา	4.38	0.650	3.83	0.835	4.23	0.717	3.80	1.304	3.75	0.957	4.40	1.342	1.043	.401	
ความยืดหยุ่น	4.54	0.660	4.00	0.853	4.23	0.920	3.80	1.304	3.75	0.957	4.00	1.225	.884	.497	
เป็นกระบวนการต่อเนื่อง	4.38	0.650	3.92	1.240	4.03	0.983	3.60	1.140	3.75	0.957	4.00	1.000	.617	.687	
มีรูปหลากหลายที่หลากหลาย	4.23	0.927	3.75	1.138	4.35	0.709	3.80	1.304	3.75	0.957	4.00	1.225	1.075	.382	
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการ	4.40	0.709	3.88	0.947	4.23	0.804	3.76	1.271	3.70	0.881	4.16	1.137			
การศึกษานอกระบบ															
หลักการบริหารจัดการ															
การวางแผน (Planning)	4.54	0.519	4.00	0.953	4.29	0.693	4.00	1.225	3.50	0.577	4.40	0.894	1.532	.193	

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
การจัดการองค์การ (Organizing)	4.38	0.650	4.00	0.853	4.26	0.779	4.00	1.225	3.50	0.577	3.80	1.095	.960	.449
การประสานงาน (Coordinating)	4.46	0.519	4.00	0.739	4.35	0.661	4.00	1.225	3.50	0.577	3.80	0.837	2.021	.087
การควบคุม/ ดูแล (Controlling)	4.54	0.519	3.83	0.937	4.19	0.792	4.00	1.225	3.75	0.957	3.80	1.095	1.288	.280
การรายงานผลการดำเนินงาน (Reporting)	4.46	0.660	3.92	0.996	4.23	0.884	4.00	1.225	3.75	0.957	3.80	0.837	.865	.510
การกำหนดเป้าหมาย (Targeting)	4.54	0.519	3.83	0.937	4.26	0.815	4.20	1.304	3.75	0.957	4.20	1.095	1.090	.375
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการบริหาร จัดการ	4.49	0.564	3.93	0.903	4.25	0.771	4.03	1.238	3.63	0.767	3.97	0.967		

พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ใน การจัดการศึกษา	4.23	0.832	3.58	0.996	4.32	0.702	3.60	1.140	3.25	0.957	3.80	0.837	2.630	.032*
เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต	4.15	0.801	3.83	0.937	4.29	0.783	3.80	1.304	3.50	1.291	4.20	0.837	1.005	.422
การบริหารจัดการงบประมาณเป็น อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถ ตรวจสอบ	4.54	0.519	3.57	1.155	4.32	0.748	3.60	1.140	3.50	1.291	3.60	1.140	2.615	.033*
ค่าคะแนนเฉลี่ยของพ.ร.บ. นโยบาย การศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	4.31	0.717	3.69	1.029	4.31	0.744	3.67	1.195	3.42	1.180	3.87	0.938		
หลักการงบประมาณ														
หลักมองการณ์ไกล (Foresight)	4.31	0.630	3.75	0.866	4.29	0.643	3.60	1.140	3.75	0.957	4.00	0.894	2.526	.038*
หลักประชาธิปไตย (Democracy)	4.31	0.630	3.83	0.937	4.42	0.620	3.60	1.140	3.50	0.577	4.20	0.837	2.546	.037*

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
หลักคุณภาพ (Balance)	4.46	0.519	3.83	0.718	4.23	0.805	3.60	1.140	3.75	0.957	4.20	0.837	1.565	.183
หลักสวัสดิประโยชน์ (Utility)	4.23	0.725	3.67	0.888	4.26	0.773	3.80	1.304	3.75	0.957	3.80	1.304	1.172	.333
หลักยุติธรรม (Equity)	4.23	0.599	3.83	0.937	4.29	0.739	3.60	1.140	3.50	0.577	4.60	0.894	1.958	.097
หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.54	0.660	4.17	0.835	4.33	0.758	3.80	1.304	3.75	0.957	4.60	0.894	1.158	.340
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการ งบประมาณ	4.35	0.627	3.85	0.864	4.30	0.723	3.67	1.201	3.67	0.830	4.23	0.943		
ค่าคะแนนเฉลี่ยของ	4.40	0.642	3.86	0.921	4.27	0.761	3.80	1.229	3.63	0.876	4.08	1.001		

ตาราง 13 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามรายภาค มีรายละเอียดตามภาคดังนี้

ภาคเหนือ ได้เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.49) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การวางแผน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) การควบคุม/ ดูแล (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) 2) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ ความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) 3) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.35) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) หลักประชาธิปไตย หลักดุลยภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) และ 4) หลักการพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.54) ตามลำดับ

ภาคกลาง ได้เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.93) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การวางแผน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) การจัดการองค์การ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) การประสานงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) 2) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.88) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92) เป็นกระบวนการต่อเนื่อง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92) 3) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.85) องค์ประกอบย่อย ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) และ 4) หลักการพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.69) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.30) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักประชาธิปไตย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42) หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.33) 2) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) 3) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การประสานงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.35) และ 4) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.23) ประกอบไปด้วย

องค์ประกอบย่อยคือ มีรูปหลากหลายที่หลากหลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.35) หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.29) ตามลำดับ

ภาคใต้ ได้เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.03) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) 2) หลักการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.76) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) โอกาสทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) ความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) มีรูปหลากหลายที่หลากหลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) 3) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักสารัตถประโยชน์ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) และ 4) หลักการ พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ

ภาคตะวันออก ได้ เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.70) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ โอกาสทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) ความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) เป็นกระบวนการต่อเนื่อง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) มีรูปหลากหลายที่หลากหลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) 2) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักมุมมองไกล (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) หลักดุลยภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) หลักสารัตถประโยชน์ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) 3) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.63) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การควบคุม/ดูแล (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) การรายงานผลการดำเนินงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) และ 4) หลักการ พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.42) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือเป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50) ตามลำดับ

กรุงเทพมหานคร ได้เสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณจำแนกตามหลักการ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.23) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ หลักยุติธรรม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.60) หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.60) 2) หลักการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.16) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยคือหลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) โอกาสทางการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) 3) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.97) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ การวางแผน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนน

เฉลี่ย 4.20) และ 4) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.87) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบย่อยคือ เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอก ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามรายภาคด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่าสถิติ F (F-test) พบว่า หลักการที่มีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ หลักการ งบประมาณ และ พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า หลักการงบประมาณองค์ประกอบย่อยที่มีความแตกต่างกันได้แก่ 1) หลักการมองการณ์ไกล (Foresight) กล่าวคือ ภาคเหนือ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากรุงเทพมหานคร .908 และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าภาคกลางและ กรุงเทพมหานคร ด้วยคะแนน .540 .890 ตามลำดับ และ 2) หลักการประชาธิปไตย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ภาคกลาง ภาคใต้และภาคตะวันออกด้วยคะแนน .586 .819 .919 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 14)

จากการทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติองค์ประกอบย่อยที่แต่ละภาคมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา กล่าวคือ ภาคเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .981 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ภาคกลาง .739 และ ภาคตะวันออก 1.073 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ตามลำดับ และ 2) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ พบว่า ภาคเหนือ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าภาคกลาง .872 ภาคใต้ .938 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.038 และกรุงเทพมหานคร .938 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 15)

ตาราง 14 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างหลักการงบประมาณและภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
งบประมาณ_มองการณ์ไกล	เหนือ	กทม	.908 [*]	.398	.026	.11	1.70
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	.540 [*]	.257	.039	.03	1.05
	อ	กทม	.890 [*]	.364	.017	.16	1.62
งบประมาณ_ประชาธิปไตย	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	.586 [*]	.251	.023	.08	1.09
	อ	ใต้	.819 [*]	.356	.025	.11	1.53
		ตะวันออก	.919 [*]	.393	.022	.13	1.70

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 15 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาฯ และภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
พ.ร.บ._การมีส่วนร่วม	เหนือ	ตะวันออก	.981 [*]	.478	.044	.03	1.94
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	.739 [*]	.284	.012	.17	1.31
		ตะวันออก	1.073 [*]	.444	.019	.19	1.96
พ.ร.บ._ประสิทธิภาพ/ตรวจสอบ	เหนือ	กลาง	.872 [*]	.354	.017	.16	1.58
		ใต้	.938 [*]	.465	.048	.01	1.87
		ตะวันออก	1.038 [*]	.506	.044	.03	2.05
		กทม	.938 [*]	.465	.048	.01	1.87
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	.656 [*]	.301	.033	.06	1.26

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

สำหรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดจังหวัด คือจังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (รายละเอียดตาราง 16)

ตาราง 16 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA		
	N=36		N=25		N=9		F	sig	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.			
หลักการศึกษานอกระบบ									
หลักความเสมอภาค	4.31	0.710	4.20	0.707	3.67	1.000	2.623	.080	
โอกาสทางการศึกษา	4.25	0.806	4.12	0.781	3.78	1.093	1.160	.320	
ความยืดหยุ่น	4.19	0.951	4.28	0.792	3.78	1.093	1.018	.367	
เป็นกระบวนการต่อเนื่อง	4.03	0.971	4.16	0.987	3.67	1.000	.839	.437	
มีรูปหลากหลายที่หลากหลาย	4.31	0.786	4.00	1.041	3.78	1.093	1.551	.220	
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการศึกษานอก	4.22	0.845	4.15	0.862	3.74	1.056			
ระบบ									
หลักการบริหารจัดการ									
การวางแผน (Planning)	4.31	0.710	4.28	0.792	3.78	0.972	1.765	.181	
การจัดการองค์การ (Organizing)	4.11	0.820	4.20	0.764	3.78	0.972	.863	.418	
การประสานงาน (Coordinating)	4.28	0.701	4.24	0.663	3.78	0.972	1.765	.179	
การควบคุม/ ดูแล (Controlling)	4.14	0.833	4.20	0.816	3.89	1.054	.442	.645	
การรายงานผลการดำเนินงาน (Reporting)	4.17	0.878	4.20	0.866	3.89	1.054	.424	.656	
การกำหนดเป้าหมาย (Targeting)	4.25	0.841	4.20	0.816	4.00	1.118	.297	.744	

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	sig
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการบริหารจัดการ	4.21	0.797	4.22	0.786	3.85	1.024		
พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจ								
และสังคมแห่งชาติ								
การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัด	4.25	0.732	3.92	0.954	3.44	1.014	3.521	.035*
การศึกษา								
เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต	4.28	0.779	4.00	0.866	3.67	1.225	2.013	.142
การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมี	4.22	0.832	4.12	0.971	3.56	1.130	1.887	.159
ประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ								
ค่าคะแนนเฉลี่ยของพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา	4.25	0.781	4.01	0.930	3.56	1.123		
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ								
หลักการงบประมาณ								
หลักมองการณ์ไกล (Foresight)	4.19	0.737	4.04	0.790	3.67	1.000	1.446	.243
หลักประชาธิปไตย (Democracy)	4.39	0.645	4.08	0.812	3.56	0.882	4.872	.011*
หลักดุลยภาพ (Balance)	4.22	0.797	4.16	0.688	3.67	1.000	1.821	.170
หลักสวัสดิประโยชน์ (Utility)	4.19	0.856	3.96	0.841	3.78	1.093	1.039	.360
หลักยุติธรรม (Equity)	4.33	0.756	4.04	0.780	3.56	0.882	3.791	.028*
หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.37	0.770	4.26	0.757	3.80	1.093	2.061	.135

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
ค่าคะแนนเฉลี่ยของหลักการงบประมาณ	4.28	0.760	4.11	0.780	3.67	0.992		
ค่าคะแนนเฉลี่ยของแนวทางการจัดสรรงบประมาณ	4.24	0.796	4.14	0.825	3.73	1.037		

จากตาราง 16 เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดจังหวัด พบว่า

จังหวัดขนาดใหญ่ แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ หลักประชาธิปไตย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.39) หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.37) 2) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) 3) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.22) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) มีรูปหลากหลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) และ 4) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.21) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ การวางแผน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) การประสานงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

จังหวัดขนาดกลาง แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.22) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ การวางแผน (4.28) การประสานงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.24) 2) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.15) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ ความยืดหยุ่น (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) หลักความเสมอภาค (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) 3) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.11) มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ หลักประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.26) และ 4) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.01) มีองค์ประกอบย่อย

ได้แก่ การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.12) ตามลำดับ

สำหรับจังหวัดขนาดเล็ก แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญเรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.85) เมืองค์ประกอบย่อยได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) การควบคุม/ ดูแล และการรายงานผลการดำเนินงาน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.89) 2) หลักการการศึกษานอกระบบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.74) เมืองค์ประกอบย่อยได้แก่ โอกาสทางการศึกษา ความยืดหยุ่น มีรูปหลากหลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78) 3) หลักการงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) องค์ประกอบย่อย หลักประชาธิปไตย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) หลักสารัตถประโยชน์ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78) และ 4) พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.56) เมืองค์ประกอบย่อยได้แก่เป็นกระบวนการการศึกษาตลอดชีวิต (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

จากการทดสอบค่าระดับคะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดของจังหวัดได้แก่ จังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่า F-test พบว่าในส่วนของการจัดการ พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา มีความแตกต่างกัน และเมื่อทดสอบด้วย Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าขนาดจังหวัดขนาดเล็กด้วยคะแนน .806 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 (รายละเอียดในตาราง 17) เช่นเดียวกับหลักการงบประมาณในส่วนขององค์ประกอบย่อย หลักประชาธิปไตย (Democracy) และหลักยุติธรรม (Equity) ด้วย โดยจังหวัดขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าขนาดจังหวัดขนาดเล็กด้วยระดับคะแนน .833 และ .778 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 18)

ตาราง 17 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่าง พ.ร.บ. นโยบายการศึกษาและแผนพัฒนาฯ และขนาดของจังหวัด

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) size	(J) size	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
พ.ร.บ._การมีส่วนร่วม	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.806 [*]	.318	.014	.17	1.44

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 18 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างหลักการงบประมาณและขนาดของจังหวัด

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) size	(J) size	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
งบประมาณ_ประชาธิปไตย	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.833 [*]	.276	.004	.28	1.38
งบประมาณ_ยุติธรรม	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.778 [*]	.292	.010	.19	1.36

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

สรุปแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อพิจารณาโดยรวม และจำแนกตามจังหวัด ภูมิภาค และขนาดของจังหวัด พบว่า แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ควรยึด 4 หลักการตามลำดับความสำคัญ ดังนี้คือ 1.หลักการบริหารจัดการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) การวางแผน 1.2) การประสานงาน และ 1.3) การกำหนดเป้าหมาย 2.หลักการงบประมาณ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) ประสิทธิภาพ 2.2) ประชาธิปไตย และ 2.3) ยุติธรรม 3.หลักการการศึกษานอกระบบ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ความเสมอภาค 3.2) ความยืดหยุ่นและ 4.พ.ร.บ. นโยบายทางการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ และ 4.2) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ตามลำดับ

ในองค์ประกอบย่อยของแต่ละหลักการทั้ง 4 คือ หลักการบริหารจัดการ หลักการงบประมาณ หลักการการศึกษานอกระบบ และพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดต่างๆ ดังนี้ (รายละเอียดในตาราง 19 – 22)

ตาราง 19 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการบริหารจัดการ

หลักการบริหารจัดการ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
การวางแผน (Planning)			
วางแผนจำนวนครู	4.14	.873	มาก
วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู	4.09	.880	มาก
วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา	4.09	.906	มาก
วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา	4.07	.906	มาก
วางแผนภาระงานของครู	4.07	.973	มาก
วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่	4.07	.906	มาก
วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่	4.01	.925	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

หลักการบริหารจัดการ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่	4.00	.917	มาก
การประสานงาน(Coordinating)			
มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบ	4.21	.797	มากที่สุด
มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ	4.19	.797	มาก
มีการติดต่อกับชุมชน	4.13	.833	มาก
มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด	3.49	1.176	มาก
การกำหนดเป้าหมาย(Targeting)			
เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	4.29	.837	มากที่สุด
มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร	4.26	.928	มากที่สุด
มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ	3.90	.919	มาก

ตาราง 19 หลักการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

- 1) การวางแผน ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้
วางแผนจำนวนครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา วางแผนภาระงานของครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่ วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่
- 2) การประสานงาน ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้
มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบมีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการติดต่อกับชุมชนมีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด

3) การกำหนดเป้าหมาย ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสม ดังนี้เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรมีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 20 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการงบประมาณ

หลักการงบประมาณ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
หลักประสิทธิภาพ			
คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา	4.21	.797	มากที่สุด
มีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ	4.14	.804	มาก
มีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมา และใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	4.13	.883	มาก
มีการตรวจสอบภายในองค์กรของตนเอง	4.09	.847	มาก
หลักประชาธิปไตย			
นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม	4.26	.793	มากที่สุด
เปิดโอกาสให้คน.อำเภอมมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่	4.21	.866	มากที่สุด
หลักยุติธรรม			
คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่	4.26	.811	มากที่สุด
มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ	4.26	.811	มากที่สุด
คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่	4.20	.754	มาก

ตาราง 20 (ต่อ)

หลักการงบประมาณ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
คำนึงถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคำนึงถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุน	4.20	.809	มาก
คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.17	.742	มาก

ตาราง 20 หลักการงบประมาณ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1) ประสิทธิภาพ ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมนี้คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาที่มีการแจ้งข่าว/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจามีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ที่มีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง

2) ประชาธิปไตย ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมนี้นำข้อเสนอต่าง ๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสมเปิดโอกาสให้ กศน. อำเภอมมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่

3) ยุติธรรม ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมนี้คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ คำนึงถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคำนึงถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุนคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 21 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย หลักการการศึกษานอกระบบ

หลักการการศึกษานอกระบบ	N = 70		ระดับ
	X	S.D.	ความเหมาะสม
ความเสมอภาค			
มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ	4.40	.769	มากที่สุด
คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง	4.29	.783	มากที่สุด
ความยืดหยุ่น			
ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.24	.770	มากที่สุด

ตาราง 21 หลักการการศึกษานอกระบบ มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1) ความเสมอภาค ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้ มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

2) ความยืดหยุ่น ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียด เรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ตาราง 22 รายละเอียดขององค์ประกอบย่อย พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา	N = 70		ระดับ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	X	S.D.	ความเหมาะสม
การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ			
ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	4.19	.856	มาก
มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ	4.07	.857	มาก
การมีส่วนร่วมของของภาคส่วนอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา			
จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา	4.10	.854	มาก
ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา	4.00	.816	มาก
ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษางานจากชุมชน	3.94	.899	มาก
ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา	3.83	.900	มาก

ตาราง 22 พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดโดยการเรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

2) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดเรียงตามคะแนนความเหมาะสมดังนี้จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษางานจากชุมชน ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา

เมื่อพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบย่อยใน 4 หลักการเพื่อใช้จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จำแนกตามภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร รายละเอียดใน ตาราง 23

ตาราง 23 รายละเอียดของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามภาค

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
หลักการบริหารจัดการ														
1. การวางแผน (Planning)														
1.1 วางแผนจำนวนครู	4.46	.776	3.83	1.115	4.26	.773	4.20	.837	3.75	.500	3.60	1.140	1.342	.258
1.2 วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู	4.31	.630	4.00	.953	4.13	.922	4.20	.837	3.50	.577	3.80	.837	.663	.653
1.3 วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการ ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา	4.38	.768	3.83	1.128	4.19	.873	4.00	1.000	3.75	.500	3.60	1.517	.880	.500
1.4 วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา	4.46	.776	3.75	1.215	4.10	.790	4.20	.837	3.75	.500	3.80	1.095	.999	.425
1.5 วางแผนภาระงานของครู	4.31	.630	4.00	.953	4.10	.978	4.20	.837	3.50	.577	3.80	.837	.565	.726
1.6 วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของ เจ้าหน้าที่	4.38	.768	4.00	.953	4.16	.934	3.80	.837	3.50	.577	3.60	1.140	1.071	.385

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
1.7 วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่	4.08	.760	4.00	.953	4.10	1.076	4.00	1.000	3.50	.577	3.80	.837	.346	.883
1.8 วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่	4.23	.832	3.83	1.193	4.19	.873	4.40	.894	3.50	.577	3.80	.837	.704	.622
2.การประสานงาน(Coordinating)														
2.1 มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ งบประมาณให้บุคลากรภายในองค์กรได้ รับทราบ	4.31	.630	4.17	.835	4.35	.709	4.00	1.414	3.75	.500	3.80	1.304	.842	.525
2.2 มีการประชุมภายในองค์กรอยู่ เป็นประจำ	4.31	.630	4.08	.515	4.42	.672	3.60	1.140	3.50	.577	3.80	1.304	2.522	.038*
2.3 มีการติดต่อกับชุมชน	4.13	.599	3.92	.996	4.32	.791	3.80	1.095	3.75	.500	3.80	1.304	1.009	.420
2.4 มีการติดต่อกับสำนักงาน กชน. จังหวัด	3.69	.947	2.75	1.485	3.65	1.170	3.20	1.095	3.75	.500	3.80	1.304	1.335	.261

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
3.การกำหนดเป้าหมาย(Targeting)														
3.1 เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	4.46	.660	3.83	.835	4.42	.672	4.20	1.304	3.25	.957	5.00	.000	3.466	.008*
3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของ ผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของ องค์กร	4.62	.506	3.75	1.055	4.35	.839	4.20	1.304	3.00	.816	5.00	.000	4.004	.003*
3.3 มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ	3.92	.760	3.42	.900	4.10	.870	4.20	1.304	3.25	.957	4.00	1.000	1.523	.195

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
หลักการงบประมาณ														
1.หลักประสิทธิภาพ														
1.1 คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา	4.38	.506	3.83	.718	4.42	.720	3.40	1.140	4.00	1.155	4.40	.894	2.475	.041*
1.2 มีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการใช้งานให้ทราบเป็นประจำ	4.15	.555	4.17	.937	4.35	.709	3.60	1.140	3.25	.957	4.00	.707	2.055	.083
1.3 มีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหล ของงบประมาณที่ได้รับการ	4.31	.751	3.75	1.055	4.35	.755	3.60	1.140	3.25	.957	4.40	.894	2.425	.045*
1.4 จัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่าง เต็มที่	4.46	.669	3.89	1.030	4.23	.920	3.60	1.140	3.75	.957	4.40	.894	1.165	.336

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
1.5 มีการตรวจสอบภายในองค์กร ของกันเอง	4.15	.555	3.83	.718	4.32	.748	3.60	1.140	3.75	.957	4.00	.707	1.488	.206
2.หลักประชาธิปไตย														
2.1 นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุง เปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิด ความเหมาะสม	4.31	.751	4.25	.718	4.39	.715	3.60	1.140	3.75	.957	4.60	.894	1.246	.298
2.2 เปิดโอกาสให้คนอำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหา ของงบประมาณที่ประสบอยู่	4.46	.660	4.17	.754	4.23	.920	3.60	1.140	3.75	.957	4.40	.894	1.115	.376
3. หลักคุณธรรม														
3.1 คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของ สังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่ สถานศึกษานั้นตั้งอยู่	4.46	.660	4.17	.937	4.23	.738	4.00	1.414	4.00	1.155	4.20	.837	.374	.865

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
3.2 มีความยืดหยุ่นเื่อต่อการบริหาร จัดการงบประมาณของสถานศึกษา นั้นๆ	4.38	.650	4.33	.888	4.23	.762	4.00	1.414	3.75	.957	4.60	.548	.671	.647
3.3 คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่	4.46	.519	4.08	.793	4.26	.729	3.60	1.140	4.00	1.155	4.20	.894	.374	.865
3.5 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิง คุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุน	4.38	.506	4.14	.798	4.26	.793	3.60	1.140	3.75	.957	4.00	.707	1.857	.114
3.6 คำนึงถึงความแตกต่างของระดับ การศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.08	.641	4.17	.577	4.32	.702	3.60	1.140	3.75	.957	4.00	1.00	1.272	.287

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
หลักการการศึกษานอกระบบ														
1. ความเสมอภาค														
1.1 มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ	4.62	.506	4.25	.866	4.45	.675	4.00	1.000	4.25	.957	4.40	.894	1.146	.345
1.2 คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง	4.62	.506	4.17	.718	4.39	.715	3.80	1.304	3.25	.957	4.20	1.095	2.383	.054
ความยืดหยุ่น														
ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.69	.480	3.92	.900	4.35	.661	4.20	1.095	3.50	1.000	4.00	.707	2.686	.029*

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ														
1.การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ														
1.1 ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	4.38	.506	3.83	.835	4.29	.824	4.00	1.414	3.25	.957	4.80	.447	2.371	.049*
1.2 มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับ การจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ	4.15	.555	3.58	.900	4.32	.832	4.20	.837	3.25	.957	4.00	1.000	2.299	.055

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	Sig
2. การมีส่วนร่วมของของภาคส่วน														
อื่นๆ ในการจัดการศึกษา														
2.1 จัดสรรงบประมาณโดย	4.23	.599	3.42	1.240	4.23	.805	4.20	.837	3.50	1.291	4.40	.894	1.595	.174
สถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา)														
เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการ														
กำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการ														
จัดการศึกษา														
2.2 ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อ	4.23	.439	3.50	.905	4.10	.831	4.20	.837	3.25	.957	4.20	.837	1.302	.274
ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม														
เป็นการส่งเสริมและสร้าง														
กัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิด														
ความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้า														
มามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของ														
สถานศึกษา														

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	เหนือ		กลาง		อีสาน		ใต้		ตะวันออก		กทม.		ANOVA	
	N = 13		N = 12		N = 31		N = 5		N = 4		N = 5		F	Sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
2.3 ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศักยภาพจากชุมชน	4.23	.539	3.17	1.193	3.81	.980	3.80	1.304	3.25	.957	4.00	.707	2.640	.031*
2.4 ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา	4.31	.506	3.75	.866	4.32	.832	3.80	1.304	3.25	.957	4.00	.707	2.328	.059

ตาราง 23 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามรายภาค มีรายละเอียดตามภาคดังนี้

ภาคเหนือ มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อยการวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนจำนวนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) องค์ประกอบย่อยการประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียด มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียด การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.62) เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพประกอบไปด้วยรายละเอียด จัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.38) องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียด เปิดโอกาสให้คน.อำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียด คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) และคำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46) ตามลำดับ

หลักการศึกษานอกระบบองค์ประกอบย่อยความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียด มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.62) คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.62) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียด ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.69)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ประกอบไปด้วยรายละเอียด ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.38) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยรายละเอียด ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

ภาคกลาง มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) วางแผนภาระงานของครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) องค์ประกอบย่อยการประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อยประสิทธิภาพประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) องค์ประกอบย่อย ประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำเสนอข้อเสนอดังกล่าวไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.33)

หลักการศึกษาอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียด มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ประกอบไปด้วยรายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.38) ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ และเข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) ตามลำดับ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนภาระงานของครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.26) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.35) มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงผล การดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42) องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำเสนอข้อเสนองานต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.39) องค์ประกอบย่อยยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมี การจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.45) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไป ด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.35)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและ การจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ประกอบไปด้วย รายละเอียดมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุก ปีงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการ จัดการศึกษา ประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการ จัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.23)

ภาคใต้ มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผน จำนวนเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน ประกอบไปด้วย รายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับ คะแนนเฉลี่ย 4.00) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาส ให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร (ระดับ คะแนนเฉลี่ย 4.20) มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้ง ขาว/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) มีการ มาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) จัดสรรมา และใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) มีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง

(ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) องค์ประกอบย่อย ประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) เปิดโอกาสให้คน.อำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60) ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการ งบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียด มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วย รายละเอียดมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วยรายละเอียดจัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่น ผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้าง ทัศนคติในหมู่นักเรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด หลักสูตรของสถานศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20)

ภาคตะวันออก มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนา แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผน จำนวนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ งบประมาณให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) มีการติดต่อกับชุมชน (ระดับ คะแนนเฉลี่ย 3.75) มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน. จังหวัด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) องค์ประกอบ ย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับ ผู้เชี่ยวชาญ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงผล การดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00)

องค์ประกอบย่อย ประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) เปิดโอกาสให้คนอำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.75) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ประกอบไปด้วย รายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.25) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วยรายละเอียดจัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50)

กรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อยการวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) วางแผนภาระงานของครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) มีการติดต่อกับชุมชน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน. จังหวัด (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 5.00) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 5.00)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดจัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.60) คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมาย

เชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำข้อเสนองานต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.60) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.60)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วยรายละเอียด ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ(ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.80) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วยรายละเอียด จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่น ผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.40)

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบย่อยของทั้ง 4 หลักการเพื่อเสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามรายภาคด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่าสถิติ F (F-test) พบว่า

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อยคือ 1) การประสานงานรายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าภาคที่มีความแตกต่างกันคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าภาคใต้และภาคตะวันออก .819 และ .991 ตามลำดับ 2) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมาย รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า ภาคที่มีความแตกต่างกันคือ ภาคกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานครดังนี้ .628 .586 และ 1.167 ตามลำดับ และ 3) รายละเอียดวิสัยทัศน์มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า ภาคที่มีความแตกต่างกันคือ ภาคกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานครดังนี้ .865 .605 และ 1.250 ตามลำดับ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานครดังนี้ 1.615 1.355 1.200 และ 2.000 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 24)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อยคือ ประสิทธิภาพ รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ 1) คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าภาคที่มีความแตกต่างกันคือ ภาคใต้มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานครดังนี้ .985 1.019 และ 1.000 ตามลำดับและ 2) มีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับ และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนสูงกว่าภาคกลาง .605 ตะวันออกเฉียงเหนือ 1.105 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร 1.058 1.105 1.105 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 25)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อยความยืดหยุ่น รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับภาคที่มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าภาคเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าภาคกลาง .776 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.192 และ .855 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 26)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณรายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ 1) ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า ภาคกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร .967 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร 1.135 1.040 1.550 ตามลำดับ และองค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา รายละเอียดที่ 2) ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษางานจากชุมชน และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าภาคกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ 1.064 .930 1.033 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 27)

ตาราง 24 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการบริหารจัดการและภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	122	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
บริหารจัดการ_ประสานงาน_ประชุม	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	.819	.342	.020	.14	1.50
		ตะวันออก	.919	.377	.018	.17	1.67
บริหารจัดการ_เป้าหมาย_มีส่วนร่วม	กลาง	เหนือ	-.628	.308	.046	-1.24	-.01
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.586	.262	.029	-1.11	-.06
		กทม	-1.167	.410	.006	-1.99	-.35
บริหารจัดการ_เป้าหมาย_วิสัยทัศน์	กลาง	เหนือ	-.865	.337	.012	-1.54	-.19
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.605	.286	.038	-1.18	-.03
		กทม	-1.250	.447	.007	-2.14	-.36
	ตะวันออก	เหนือ	-1.615	.481	.001	-2.58	-.66
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.355	.447	.003	-2.25	-.46
		ใต้	-1.200	.564	.037	-2.33	-.07
		กทม	-2.000	.564	.001	-3.13	-.87

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 25 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการงบประมาณและภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
งปม_ประสิทธิภาพ_ผลดำเนินงาน	ใต้	เหนือ	-.985	.398	.016	-1.78	-.19
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.019	.365	.007	-1.75	-.29
		กทม	-1.000	.479	.041	-1.96	-.04
งปม_ประสิทธิภาพ_ป้องกันรั่วไหล	ตะวันออก	กลาง	.605	.286	.038	.03	1.18
		ตะวันออก	1.105	.447	.016	.21	2.00
		เหนือ	-1.058	.481	.031	-2.02	-.10
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.105	.447	.016	-2.00	-.21
		กทม	-1.150	.564	.046	-2.28	-.02

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 26 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการการศึกษานอกระบบและภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
กศน_ยึดหยุ่น_วิธีการสอน	เหนือ	กลาง	.776 [*]	.291	.010	.19	1.36
	ตะวันออก	เหนือ	-1.192 [*]	.415	.006	-2.02	-.36
	ตะวันออก	เหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.855 [*]	.386	.030	-1.63	-.08

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 27 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อย พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาฯ และภาค

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) region	(J) region	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
พรบ_ประสิทธิภาพ	กลาง	กทม	-.967	.435	.030	-1.84	-.10
	ตะวันออก	เหนือ	-1.135	.467	.018	-2.07	-.20
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.040	.434	.019	-1.91	-.17
พรบ_ช่วยเหลือ	กลาง	กทม	-1.550	.548	.006	-2.64	-.46
		เหนือ	-1.064	.340	.003	-1.74	-.38
		ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.930	.289	.002	-1.51	-.35
		ใต้	-1.033	.452	.026	-1.94	-.13

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยในหลักการทั้ง 4 เพื่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศจำแนกตามขนาดจังหวัด คือ จังหวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รายละเอียดตาราง 28

ตาราง 28 รายละเอียดของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดของจังหวัด

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
หลักการบริหารจัดการ								
1.การวางแผน (Planning)								
1.1 วางแผนจำนวนครู	4.17	.845	4.16	.987	4.00	.707	.135	.874
1.2 วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู	4.08	.937	4.16	.898	3.89	.782	.308	.736
1.3 วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา	4.11	.979	4.12	.971	3.89	.789	.068	.935
1.4 วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา	4.06	.860	4.12	1.054	4.00	.707	.220	.803
1.5 วางแผนภาระงานของครู	4.06	1.013	4.16	.898	3.89	.782	.281	.756
1.6 วางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่	4.08	.937	4.20	.866	3.67	.707	1.158	.320
1.7 วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่	4.06	1.040	4.04	.841	3.87	.707	.333	.718
1.8 วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่	3.97	.941	4.04	.935	4.00	.866	.039	.962

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	sig
2.การประสานงาน(Coordinating)								
2.1 มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ	4.28	.779	4.24	.723	3.89	1.054	.875	.422
2.2 มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ	4.33	.756	4.20	.577	3.56	.882	4.271	.018*
2.3 มีการติดต่อกับชุมชน	4.25	.841	4.08	.812	3.78	.833	1.232	.296
2.4 มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน. จังหวัด	3.67	1.146	3.24	1.300	3.44	.882	.976	.382
3.การกำหนดเป้าหมาย(Targeting)								
3.1 เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	4.50	.697	4.16	.800	3.78	1.202	3.334	.042*
3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร	4.44	.809	4.20	.913	3.67	1.225	2.736	.072
3.3 มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ	4.08	.874	3.68	.852	3.78	1.202	1.535	.223

หลักการงบประมาณ

1.หลักประสิทธิภาพ

1.1 คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา	4.42	.732	4.12	.666	3.67	1.118	3.738	.029*
---	------	------	------	------	------	-------	-------	-------

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
1.2 มีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้ งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ	4.31	.710	4.16	.800	3.44	1.014	4.510	.014*
1.3 มีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณ ที่ได้รับการ	4.36	.762	4.04	.889	3.44	1.014	4.483	.015*
1.4 จัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	4.32	.690	4.14	.890	3.67	1.000	1.776	.179
1.5 มีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง	4.28	.914	4.00	.816	3.56	1.130	2.979	.058
2.หลักประชาธิปไตย								
2.1 นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม	4.39	.728	4.32	.690	3.67	1.000	3.195	.047*
2.2 เปิดโอกาสให้คน.อำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความ คิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่	4.28	.741	4.28	.737	3.67	1.000	1.772	.178
3. หลักคุณธรรม								
3.1 คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและ วัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่	4.28	.741	4.32	.690	4.00	1.225	.532	.590
3.2 มีความยืดหยุ่นเื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณ ของสถานศึกษานั้นๆ	4.28	.741	4.36	.757	3.89	1.167	1.146	.324
3.3 คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษา นั้นตั้งอยู่	4.25	.770	4.28	.737	3.78	1.093	1.433	.246

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9		F	sig
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.		
3.4 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุน	4.06	.889	4.20	.789	3.96	1.069	.744	.620
3.5 คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.33	.717	4.12	.600	3.67	1.00	3.197	.047*
หลักการศึกษานอกระบบ								
1. ความเสมอภาค								
1.1 มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ	4.44	.695	4.36	.638	4.00	1.118	1.431	.246
1.2 คำนึงถึงการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง	4.36	.762	4.32	.802	3.67	1.000	3.481	.036*
2. ความยืดหยุ่น								
ควรจัดระบบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.31	.668	4.31	.822	3.78	1.012	2.004	.143

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	ใหญ่		กลาง		เล็ก		ANOVA	
	N=36		N=25		N=9			
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	F	sig
พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจ								
1.การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดี								
ประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ								
1.1 ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	4.36	.798	4.12	.726	3.78	.972	2.598	.082
1.2 มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ	4.28	.815	3.88	.971	3.78	.972	2.278	.110
2. การมีส่วนร่วมของของภาคส่วนอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา								
2.1 จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา	4.25	.806	4.00	.764	3.78	1.202	1.383	.258
2.2 ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา	4.11	.820	4.32	.802	4.00	.866	.809	.450
2.3 ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือศึกษางานจากชุมชน	4.08	.806	3.72	1.021	4.00	.866	1.234	.298
2.4 ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา	4.28	.849	3.84	.781	3.67	1.225	.536	.588

จากตาราง 28 เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยจำแนกตามขนาดจังหวัด พบว่า

จังหวัดขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนการจำนวนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17) วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.11) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้กับบุคลากรในองค์กรได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.50)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อยประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42) มีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.36) องค์ประกอบย่อย ประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำเสนอข้อเสนอด้านต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.39) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.33) มีความยืดหยุ่นต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) และคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28)

หลักการศึกษาอกระบบ องค์ประกอบย่อยความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.44) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหาร และการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วยรายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.36) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28) ประกอบไปด้วยรายละเอียดจัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

จังหวัดขนาดกลาง มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) องค์ประกอบย่อย การประสานงาน ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคคลภายในองค์ได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.24) มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.20)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.16) จัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.14) องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยรายละเอียดนำเสนอต่าง ๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.36) และคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อยความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.36) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วยรายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.12) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.32) ตามลำดับ

จังหวัดขนาดเล็ก มีระดับความคิดเห็นต่อรายละเอียดจำแนกตามหลักการทั้ง 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี ดังนี้

หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบย่อย การวางแผนประกอบไปด้วยรายละเอียดวางแผนจำนวนครู (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) วางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) องค์ประกอบย่อย การประสานงานประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้กับบุคลากรในองค์ได้รับทราบ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.89) องค์ประกอบย่อย การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียดเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78) มีการนำแผนงานดังกล่าวไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78)

หลักการงบประมาณ องค์ประกอบย่อย ประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) จัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) องค์ประกอบย่อย ประชาธิปไตยประกอบไปด้วยรายละเอียด นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) เปิดโอกาสให้คนอำเภอมมีส่วนร่วม ได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.67) องค์ประกอบย่อย ยุติธรรมประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00)

หลักการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) องค์ประกอบย่อย ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียด ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78)

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์ประกอบย่อย การบริหารและการจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วยรายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78) มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78) องค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยรายละเอียด ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00) ตามลำดับ

จากการทดสอบระดับคะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างรายละเอียดในองค์ประกอบย่อยของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของจังหวัดได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่า F-test พบว่า

หลักการบริหารจัดการ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย 1) การประสานงาน รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .778 และ .644 ตามลำดับ และ 2) การกำหนดเป้าหมาย คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .722 (รายละเอียดในตาราง 29)

หลักการงบประมาณ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย 1) ประสิทธิภาพ รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .750 มีการแจ้งข่าว/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .861 และ .716 ตามลำดับ และมีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .917 2) ประชาธิปไตย นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .722 และ .613 ตามลำดับและ 3) ยุติธรรม คือ การคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่า จังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .667 (รายละเอียดในตาราง 30)

หลักการการศึกษานอกระบบ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย ความเสมอภาค รายละเอียดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ได้แก่ มีการคำนึงถึงการศึกษาของผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และเมื่อทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า L.S.D. พบว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็กอยู่ .694 และ .733 ตามลำดับ (รายละเอียดในตาราง 31)

ตาราง 29 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการบริหารจัดการและขนาดของจังหวัด

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) size	(J) size	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
บริหารจัดการ_ประสานงาน_ประชุม	เล็ก	ใหญ่	-.778 [*]	.266	.005	-1.31	-.25
		กลาง	-.644 [*]	.278	.023	-1.20	-.09
บริหารจัดการ_เป้าหมาย_เปิดโอกาส	เล็ก	ใหญ่	-.722 [*]	.302	.019	-1.32	-.12

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 30 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการงบประมาณและขนาดของจังหวัด

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) size	(J) size	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
งปม_ประสิทธิภาพ_ผลการดำเนินการ	เล็ก	ใหญ่	-.750 [*]	.286	.011	-1.32	-.18
งปม_ประสิทธิภาพ_การแจ้งข่าวสาร	เล็ก	ใหญ่	-.861 [*]	.285	.004	-1.43	-.29
		กลาง	-.716 [*]	.297	.019	-1.31	-.12
งปม_ประสิทธิภาพ_ป้องกันรั่วไหล	เล็ก	ใหญ่	-.917 [*]	.314	.005	-1.54	-.29
งปม_ประชา_นำข้อเสนอต่าง ๆ ปรับ	เล็ก	ใหญ่	-.722 [*]	.286	.014	-1.29	-.15
		กลาง	-.613 [*]	.299	.044	-1.21	-.02
งปม_ยุติธรรม_ระดับการศึกษา	เล็ก	ใหญ่	-.667 [*]	.268	.015	-1.20	-.13

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

ตาราง 31 การทดสอบ Post Hoc Analysis ด้วยค่า LSD ระหว่างรายละเอียดย่อยหลักการศึกษากระบวนการและขนาดของจังหวัด

Multiple Comparisons							
LSD							
Dependent Variable	(I) size	(J) size	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
กศน_ความเสมอภาค_โอกาส	เล็ก	ใหญ่	-.694 [*]	.282	.016	-1.26	-.13
		กลาง	-.733 [*]	.294	.015	-1.32	-.15

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

สรุปรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อยของทั้ง 4 หลักการเพื่อเสนอแนวทางการจัดระบบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ

หลักการบริหารจัดการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) การวางแผน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ มีการวางแผนจำนวนครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา วางแผนภาระงานของครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่ วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่และการวางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ 1.2) การประสานงานมีรายละเอียดคือ การแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคลากรในองค์กรได้รับทราบมีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการติดต่อกับชุมชนและมีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด และ 1.3) การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียด เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

หลักการงบประมาณ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) ประสิทธิภาพมีรายละเอียดดังต่อไปนี้การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา มีการแจ้งข่าว/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำมีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง 2.2) ประชาธิปไตย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสมเปิดโอกาสให้คน. อำเภอมมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่ และ 2.3) ยุติธรรมประกอบไปด้วยรายละเอียดคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่มีความยืดหยุ่นต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ คำนึงถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คำนึงถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่นผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุนคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ

หลักการศึกษาการศึกษานอกระบบ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ความเสมอภาคประกอบไปด้วยรายละเอียดมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆคำนึงถึงการศึกษาที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงและ 3.2) ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบประกอบไปด้วยรายละเอียดใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและมีการชี้แจง

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ และ 4.2) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยรายละเอียด การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู) ในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษางานจากชุมชน ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษาตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบย่อยใน 4 หลักการ จำแนกเป็นรายจังหวัด ภาค และขนาดจังหวัด พบว่าขนาดของจังหวัดมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 กล่าวคือ จังหวัดขนาดเล็กมีข้อเสนอแนะในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบหลักการต่าง ๆ มีความเหมาะสมสำหรับการจัดสรรงบประมาณที่น้อยกว่าจังหวัดขนาดใหญ่และขนาดกลาง นั้น แสดงว่าจังหวัดที่มีขนาดเล็กต้องการให้แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทยควรเน้นไปที่ หลักการบริหารจัดการ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย 1) การประสานงาน รายละเอียดคือ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ 2) การกำหนดเป้าหมาย คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็ก หลักการงบประมาณ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย 1) ประสิทธิภาพ รายละเอียดที่มีได้แก่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาในการจ้างหา/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำ มีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับ 2) ประชาธิปไตย นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม และ 3) ยุติธรรม คือ การคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักการการศึกษานอกระบบ มากกว่าจังหวัดขนาดเล็ก

4.6 ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

สำหรับผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยของผู้วิจัยที่ได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ส่วนที่สอง การสนทนากลุ่มและข้อสรุปที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และส่วนที่สามคือแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่ควรจะเป็น มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จากผลการศึกษาสภาพการ จัดสรรงบประมาณและแนวทางการจัดสรรงบประมาณในตอนที 1. ผู้วิจัยได้นำไปสร้างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อ

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและได้รับการตรวจสอบแนวทางดังกล่าวจากคณะกรรมการที่ปรึกษา
ปริญญานิพนธ์ก่อนการนำเสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญต่อไป นั่นคือ จากงบประมาณเพื่อส่งเสริม
การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศที่ได้รับมาจากสำนักงานกศน.
(ส่วนกลาง ศธ.) สำนักงานกศน.จังหวัดควรจัดสรรงบประมาณไปยังศูนย์กศน.อำเภอ/เขต
ควรคำนึงถึง หลักการ องค์ประกอบย่อย และรายละเอียด ดังนี้

**หลักการที่ 1 : หลักการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึง 3
องค์ประกอบย่อย**

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การวางแผน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การวางแผนครู ควรวางแผนจำนวนครูเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่
ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน ภาระงานของครู และการอบรมเพื่อพัฒนาครู

1.2 การวางแผนนักศึกษา จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาค
การศึกษา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาในระยะเวลา 2-3 ปีข้างหน้า

1.3 การวางแผนเจ้าหน้าที่ จำนวนเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนศ.
ที่ลงทะเบียนเรียน ภาระงานของเจ้าหน้าที่ และการอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่

1.4 การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การจัดสรร
งบประมาณควรพิจารณาในประเด็นของ 1) ความเพียงพอและสภาพการพร้อมใช้งานของห้องเรียน
ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและ 2) ความเพียงพอ สภาพ
การพร้อมใช้งาน และความทันสมัยของคอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้ในการ
สืบค้นข้อมูลเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและ 3) งบประมาณเรื่องค่าใช้จ่าย
สาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ไฟฟ้า เป็นต้น

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การประสานงาน การจัดสรรงบประมาณควรมีการประสานงาน
โดย ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบมี
การประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย ควรเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน./ เขต เปิด
โอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ
เป้าประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

**หลักการที่ 2 : หลักการงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงหลักการ
งบประมาณใน 3 องค์ประกอบย่อย คือ**

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ประสิทธิภาพ การจัดสรรงบประมาณควรผลการดำเนินงานของ
แต่ละศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาเป็นต้น
มีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์
งบประมาณได้อย่างเต็มที่และมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาภายใน
องค์กรของกันเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 2 **ประชาธิปไตย** การจัดสรรงบประมาณควรนำข้อเสนอต่างๆ จากบุคลากรไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสมเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน. อำเภอ/ เขต มีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่

องค์ประกอบย่อยที่ 3 **ยุติธรรม** การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่กศน. นั้นตั้งอยู่ เช่นสภาพเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของกศน. นั้นๆ คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการทำกิจกรรม

หลักการที่ 3 : หลักการการศึกษานอกระบบ ประกอบไปด้วย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 **ความเสมอภาค** การจัดสรรงบประมาณต้องใช้หลักเสมอภาค นั้นคือมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา และความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ คำนึงถึงการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

องค์ประกอบย่อยที่ 2 **ความยืดหยุ่น** ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักการที่ 4 : พ.ร.บ. นโยบายทางการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกอบไปด้วย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 **การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้** การใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์กศน. อำเภอ/ เขตต้องมีประสิทธิภาพและต้องมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรว่าใช้จ่ายไปกับโครงการต่างๆ ไดบ้าง ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

องค์ประกอบย่อยที่ 2 **การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ** ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา

ส่วนที่สอง รายละเอียดของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และข้อสรุปที่ได้จากการสนทนากลุ่ม การศึกษานี้ได้ตรวจสอบแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 6 ท่านด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (รายชื่อของผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก จ) การสนทนากลุ่ม (วันเสาร์ที่ 23 กันยายน 2560 ณ ห้องประชุม 509 คณะศึกษาศาสตร์ มศว) ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นคือ 1) ความเหมาะสมของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) ความ

เป็นไปได้ของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีรายละเอียดดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

1. องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการศึกษานี้ควรมีอะไรบ้าง เพราะที่เสนอมานั้นเป็นปัญหาเดิมๆ ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และเป็นปัญหาของทุกองค์กรด้วย มิใช่เพียงแต่เพียงหน่วยงานของ กศน.เท่านั้น ทำอย่างไรที่จะสามารถเปลี่ยนจากแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่จะสามารถนำไปสู่ การปฏิบัติที่สามารถใช้งานได้จริง

2. การปลดล็อกปัญหา คือ การปรับสภาพให้เป็นนิติบุคคล แยกกันระหว่าง กศน.จังหวัด กับ กศน.อำเภอ ปัญหาต่างๆ จากผลการศึกษาในตอนแรก 1 ก็จะสามารถคลี่คลายลงได้

3. การเลือกในแต่ละองค์ประกอบของหลักการ มีวิธีการใด กำหนดจากอะไร จึงได้นำมาเสนอ เช่น หลักการบริหารจัดการ มี 3 องค์ประกอบ (3 องค์ประกอบได้มาโดยใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณา)

4. นโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อพัฒนาคนควรที่จะนำมาบรรจุใส่ด้วย เพื่อความทันสมัยต่อเหตุการณ์บ้านเมือง

5. การทบทวนวรรณกรรม POSCoRB ช่วยระบุด้วยว่านำมาจากแนวคิดของใคร ใน ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดต้องตรงกัน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 ได้ให้ความคิดเห็นในฐานะของผู้ปฏิบัติงานที่นางบประมาณไปใช้ เพื่อจัดการศึกษานอกระบบ พบว่ามีปัญหาดังนี้

1. กศน.ไม่ใช้สถานศึกษา ต้องเข้าไปขอพื้นที่ทางการศึกษา บางแห่งที่ไม่มีสถานที่ที่เป็นของตนเอง ต้องไปเช่าตึกอาคาร ส่วนกลางต้องการให้ลดค่าใช้จ่ายลงซึ่งสวนทางกับความเป็นจริง เพราะเจ้าของสถานที่มีแต่จะเพิ่มค่าเช่า ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดปัญหาในการบริหารจัดการ

2. งบประมาณด้านการบริหาร เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้านั้น มันถูกกำหนดมารวมกันหมด ไม่ได้จำแนกว่าเป็นของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การฝึกอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย ผู้บริหารต้องมีวิธีการบริหารจัดการเอง กฎระเบียบก็ไม่เอื้อต่อการให้อำนาจในการตัดสินใจ เพราะจะมีการตรวจสอบอย่างละเอียด

3. การกำหนดงบประมาณต้องทำล่วงหน้าก่อนสองปี บางครั้งขอเบิกค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ไปปีนี้ แต่กว่าจะได้รับกลับมาคือเกือบ 2 ปี ทำให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ตกรุ่นเร็วมาก

สรุป ความเพียงพอไม่มีปัญหา แต่ติดที่ปัญหาของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่าย งบประมาณ ควรแก้ไขเร่งด่วนและอำนาจในการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับมา

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 ได้ให้ความคิดเห็นในฐานะของผู้ปฏิบัติงาน

1. แนวทางที่เสนอมานั้นถูกต้องหมดเป็นไปได้ในทางวิชาการ แต่ในแง่วิธีการที่จะนำไปใช้ควรมีวิธีการใด

2. วิธีการปลดปล่อยปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่าง กศน.จังหวัดกับอำเภอ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณ คือ การแปรสภาพให้เป็น “นิติบุคคล” แยกกันระหว่างกศน.จังหวัดกับอำเภอให้ชัดเจน เหมือนกับสพฐ.

3. ผู้เรียนที่มาเรียนกศน. ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ทำงานแล้วมีรายได้ ดังนั้น คนส่วนนี้น่าจะออกเงินเองได้ ควรมีแนวทางใดที่จะดึงดูดใจให้กลุ่มนี้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง ผอ.พานิชเสนอแนะว่า ในกรณีที่ผู้เรียนมีความสามารถในการจ่ายค่าเล่าเรียนเองได้ อาจนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปหักลดหย่อนภาษีเพื่อที่ว่าจะได้นำเงินส่วนที่เหลือไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสที่แท้จริงซึ่งเป็นไปตามหลักการของการศึกษานอกระบบด้วย

4. อุดมการณ์ของการศึกษานอกระบบเป็นสิ่งสำคัญ จะทำอะไรก็ตาม “ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง” โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เสียโอกาส ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกศน.

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4

1. แนวทางที่เสนอมานั้นเป็นไปได้ในทางวิชาการ แต่ในแง่วิธีการที่จะนำไปใช้ควรมีวิธีการใด

2. งานวิจัย มีการดำเนินเพื่อแก้ไข 2 ระยะ 1) ปรับเท่าที่เป็นในปัจจุบันที่เก็บข้อมูลได้ ารประชาสัมพันธ์/ สร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาคน (ในแผน 20 ปี) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Thailand 4.0

3. การปรับสภาพของกศน.จังหวัด/ กศน อำเภอ ให้เป็นนิติบุคคล หรือหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง เช่นการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัย (ภายใต้กำกับของรัฐบาล) อาจออกเป็นรูปแบบพ.ร.บ.จะดีกว่า กฎฎีกา ผอ.พิเชษฐเสนอให้ กศน.จังหวัดได้ไปศึกษางานของสพฐ. นำมาปรับใช้กับกศน.ในการศึกษาความเป็นไปได้

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การจัดสรรงบประมาณจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีการสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5

1. สภาพปัญหาสำหรับการนำมาใช้ได้อย่างไร เพราะที่เก็บข้อมูลมาจากปีงบประมาณ 2556 -2558

2. มีการพัฒนาฐานข้อมูลของจำนวนนักศึกษาที่ทันสมัย

3. ทำไมไม่พูดถึง การศึกษาตลอดชีวิต เพราะ กศน.จะเน้นคำนี้มาก

4. ส่วนใดที่เป็นของกศน.จังหวัด/ ส่วนไหนเป็นของอำเภอ เสนอว่าจากสำนักงาน กศน.จังหวัดไปยังอ.ควรมีกำหนดเกณฑ์ เพราะจากการศึกษาของพี่ใหญ่ พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีการ

รองรับผู้บริหารบ่อย แล้วสนามบินกับสถานศึกษาที่ตั้งนั้นใกล้เคียงกัน ควรจัดสรรงบประมาณในส่วนบริหารงานเพิ่มมากขึ้น การเดินทางจากจังหวัดอื่นที่มีหลายอำเภอและมีที่ตั้งที่ห่างไกลกัน ควรจะคำนึงถึงประเด็นนี้ด้วยหรือไม่

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6

1. การวางแผนครู จำนวนครู ไม่ได้มีปัญหาเรื่องจำนวนครู ต่อ จำนวนนักศึกษา เนื่องจากสามารถจ้างครูศูนย์การเรียนชุมชน (ครู ศรช.) มีสถานะเป็นลูกจ้าง ได้ตามจำนวนนักศึกษาที่รับผิดชอบ แต่ปัญหาอยู่ที่ความมั่นคงในอาชีพของครูเหล่านี้เนื่องจากการจ้างรายปี โดยมีเงินค่าตอบแทนตายตัวคือ 15000 บาท/เดือน และไม่มีการเพิ่มเงินเดือนในแต่ละปีงบประมาณ โดยให้การจ้างตามระเบียบพัสดุ ซึ่งทำให้สถานะครู ศรช. ไม่ได้เป็นบุคลากรภายในองค์กรอย่างเต็มที่ แต่ปฏิบัติงานเสมือนว่าเป็นบุคลากรภายใน ขาดความมั่นคงในอาชีพทำให้การมาเป็นครู ศรช. นั้นเพียงเพื่อรองานที่มีความก้าวหน้าและโอกาสสอบเพื่อรับราชการ การทำงานจึงไม่เต็มที่ ส่วนอัตราพนักงานราชการและข้าราชการนั้นมีกรอบอัตรากำลังที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษา คือมีอัตรากำลังน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา หน่วยงานระดับกรม ระดับกระทรวงควรเพิ่มอัตรากำลังพนักงานราชการให้สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนภาระงาน ไม่ชัดเจน เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาที่ขาดความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงบุคลากรระดับสูงที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จึงมีงานที่ทำแล้วทิ้งไป และที่เรื่องใหม่เข้ามา การพัฒนาครู มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ สู่การปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง จำนวนนักศึกษามีการวางแผน โดยใช้ข้อมูลของปีที่ผ่านมา แนวโน้ม ซึ่งค่อนข้างคงที่ ไม่มีปัญหา

การวางแผนด้านอื่นๆ เช่น ค่าสาธารณูปโภค มีการสอบถามข้อมูลเพื่อไปใช้ในการวางแผน แต่เมื่อจัดสรรงบประมาณ ไม่ได้รับการจัดสรรตามที่ควรจะเป็น การแก้ปัญหา ในเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การให้ข้อมูลจากล่างขึ้นบนมีการดำเนินการ แต่ปัญหาอยู่ที่การจัดสรรงบประมาณระดับกรม ระดับกระทรวง

2. หลักการงบประมาณ การใช้งบประมาณ เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ ไม่ได้ขาดประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณ และมีการใช้งบประมาณเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน แต่การใช้งบประมาณมีปัญหาในเรื่องของกรอบการใช้งบประมาณ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง เพราะกฎ ระเบียบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการบางอย่างได้ เช่น การซื้อครุภัณฑ์ ด้วยเงินอุดหนุนการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน ควรกระจายอำนาจให้แก่ผู้ปฏิบัติ คือสถานศึกษามากขึ้น

3. หลักการศึกษานอกระบบ การดำเนินการด้านการศึกษานอกระบบ ไม่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณ สอดคล้องกับหลักการ

4. พ.ร.บ. นโยบาย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เนื่องจากแผนฯ ปัจจุบันเป็นแผนที่มีระยะเวลายาวมาก คือ 20 ปี ทำให้การจัดทำแผนการศึกษาชาติต้องสอดคล้องกับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งใช้เวลา 20 ปีเช่นเดียวกัน การจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการอาจทำให้ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากแผนการศึกษา ไม่ได้มุ่งการศึกษา ในแบบนักการศึกษาปฏิบัติ แต่มุ่งตอบสนองแผนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้กิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ที่เป็นนโยบายค่อนข้างเป็นนามธรรม

สำหรับการสนทนากลุ่มทั้ง 3 ประเด็นคือ 3 ประเด็นคือ 1) ความเหมาะสมของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสามารถสรุปได้ดังรายละเอียดในตาราง 32

ตาราง 32 ผลการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนดเพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
1.ความเหมาะสมของแนว ทางการจัดสรรงบประมาณ	หลักการบริหารจัดการ หลักการงบประมาณ หลักการศึกษานอกระบบ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 “ในหลักการบริหารจัดการที่นำเสนอมานั้น ควรใช้หลักการต่างๆ ของ POSCoRB มาพิจารณาใช้ให้ครบ ด้วย” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 “เห็นด้วยกับทุกหลักการที่ผู้วิจัยเสนอแนว ทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ”

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
	พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 “วิธีการที่เป็นไปได้ และเป็นการปลดล็อกปัญหาระหว่างกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอคือ ต้องให้มีสถานะเป็น “นิติบุคคล”
2.ความเป็นไปของแนวทางการจัดสรรงบประมาณ	หลักการบริหารจัดการ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 “ไม่แน่ใจว่า จากหลักการตามทฤษฎีที่เสนอมานั้น จะมีวิธีในการนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างไร เพราะแนวทางที่กำหนดมานั้นค่อนข้างกว้าง แต่ไม่ได้ลงลึกในรายละเอียดว่าสำนักงานกศน.จังหวัด หรือศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ควรจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4 “เห็นด้วยกับแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่เสนอมานี้ แต่จะสามารถนำไปปฏิบัติใช้จริงได้อย่างไร” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5 “แนวทางการจัดสรรงบประมาณได้มาจากผลการวิจัยการใช้จ่ายของงบประมาณในช่วงระหว่างปี 2556-

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
		2558 “ไม่แน่ใจว่าจะมาสร้างเป็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณจะเหมาะสมหรือไม่ เพราะปัจจุบันสภาพการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไป” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 “หน่วยงานระดับกรม ระดับกระทรวงควรเพิ่มอัตรากำลังพนักงานราชการให้สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียน ภาระงาน ไม่ชัดเจน เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาที่ขาดความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงบุคลากรระดับสูงที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จึงมีงานที่ทำแล้วทิ้งไป และที่เรื่องใหม่เข้ามา การพัฒนาครู มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ สู่การปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง”

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
หลักการงบประมาณ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 “หลักการงบประมาณการใช้งบประมาณเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ ไม่ได้ขาดประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณ และมีการใช้งบประมาณเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน แต่การใช้งบประมาณมีปัญหาในเรื่องของกรอบการใช้งบประมาณ ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง เพราะกฎระเบียบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการบางอย่างได้ เช่น การซื้อครุภัณฑ์ ด้วยเงินอุดหนุนการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน ควรกระจายอำนาจให้แก่ผู้ปฏิบัติ คือสถานศึกษามากขึ้น”	
หลักการศึกษานอกระบบ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 “หลักการศึกษานอกระบบ การดำเนินการด้านการศึกษานอกระบบ ไม่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณ สอดคล้องกับหลักการ”	

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6 “เนื่องจากแผนฯ ปัจจุบันเป็นแผนที่มีระยะเวลายาวมาก คือ 20 ปี ทำให้การจัดทำแผนการศึกษาชาติต้องสอดคล้องกับแผนชาติ ซึ่งใช้เวลา 20 ปีเช่นเดียวกัน การจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการอาจทำให้ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากแผนการศึกษา ไม่ได้มุ่งการศึกษา ในแบบนักรักศึกษาปฏิบัติ แต่มุ่งตอบสนองแผนชาติ ทำให้กิจกรรมทางการศึกษาต่างๆที่เป็นนโยบายค่อนข้างเป็นนามธรรม”	

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม		ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 เสนอแนะ“ให้นำเอายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตของประเทศไทยเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตลอดจน Thailand 4.0 มาเพิ่มเติมในแนวทางเพื่อความน่าสนใจและทันสมัยกับเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 ได้ให้ความคิดเห็นว่า “สำนักงานกชน. จังหวัดไม่มีปัญหาเรื่องความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ จัดสรร แต่ปัญหาติดขัดอยู่คือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการใช้จ่ายที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ และแผนงบประมาณที่เสนอไปต้องวางแผนล่วงหน้าอย่างน้อย 2 ปีทำให้ครุภัณฑ์บางอย่างที่ได้รับมานั้นไม่ทันสมัย” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 “วิธีการปลดล็อกปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
		ระหว่าง กศน.จังหวัดกับอำเภอ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณ คือ การแปรสภาพให้เป็น “นิติบุคคล” แยกกันระหว่างกศน. จังหวัดกับอำเภอให้ชัดเจน เหมือนกับสพฐ.” นอกจากนี้ยังได้ เสนอแนวทาง “ผู้เรียนที่มาเรียนกศน. ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ทำงาน แล้วมีรายได้ คนส่วนนี้สามารถจ่ายเงินเองได้ ควรมีแนวทางใดที่จะดึงดูดใจให้กลุ่มนี้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองเช่น สามารถนำ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปหักลดหย่อนภาษีได้” นอกจากนี้ “ยัง ต้องการให้ทุกหน่วยงานได้ยึดอุดมการณ์ของการศึกษาออก ระบบเป็นสิ่งสำคัญ จะทำอะไรก็ตาม “ต้องคำนึงถึงประโยชน์ ของประชาชนเป็นตัวตั้ง” โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เสียโอกาส ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกศน.” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4 “ควรมีการปรับสภาพของ สำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตให้เป็นนิติ บุคคล เพื่อความมีอิสระในการได้รับจัดสรรและการบริหาร

ประเด็น	หลักการ	บทสนทนา
		งบประมาณ นอกจากนี้ยังได้เสนอการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อช่วยระดมทรัพยากรทางการศึกษา” ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5 “แนวทางการจัดสรรงบประมาณควรจะต้องระบุไปว่าส่วนใดเป็นสิ่งที่สำนักงานกศน.จังหวัดต้องทำ หรือส่วนใดเป็นของศูนย์กศน.อำเภอ ต้องมีหลักเกณฑ์จากสำนักงานกศน.จังหวัดไปยังศูนย์กศน.อำเภอที่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดภูเก็ตมีผู้บริหารเดินทางไปบ่อยมาก และการเดินทางมีรับรองต้องมีค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณควรจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละจังหวัดด้วย”

สรุปผลการสนทนากลุ่ม

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่านพิจารณาแล้วมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า แนวทางการจัดระบบประมาณที่นำเสนอไปนั้นถูกต้องตามหลักการทางวิชาการ อย่างไรก็ดี แนวทางดังกล่าวค่อนข้างกว้าง และไม่ได้รับชี้ชัดลงไปในรายละเอียด ดังนั้น แนวทางการจัดระบบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ควรจะต้องคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. พยายามแก้ไข หลักการ องค์ประกอบย่อย ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ที่ได้นำเสนอมานั้นให้สอดคล้องกับบริบทสำนักงาน กศน. จังหวัด และศูนย์กศน.อำเภอ/เขต
2. ควรกำหนดเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการจัดสรรจากส่วนกลางไปสำนักงาน กศน.จังหวัด และจากสำนักงาน กศน.จังหวัดไป ศูนย์ กศน.อำเภอจากตัวชี้วัดใดบ้างตามความแตกต่างของแต่ละจังหวัดและอำเภอ/เขต
3. การพัฒนาฐานข้อมูลของสำนักงาน กศน.จังหวัด ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต เพื่อทราบความแตกต่างในด้านต่างๆ ของแต่ละสำนักงาน กศน.จังหวัด ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต เช่นระยะทางระหว่างอำเภอกับจังหวัด ความพร้อมต่างๆ ของกศน.อำเภอ เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวทำให้ส่วนกลางได้รับทราบปัญหาและสามารถจัดสรรงบประมาณได้ตรงตามความต้องการมากขึ้นและข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีความเป็นปัจจุบันพร้อมใช้งานได้
4. เนื่องจากงบประมาณจากรัฐบาลที่ได้รับมานั้นมีอยู่อย่างจำกัด สำนักงาน กศน.จังหวัด ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต ควรที่จะพยายามหารายได้จากส่วนอื่นๆ โดยการประสานงานกับเครือข่าย หรือชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เพื่อที่ไม่ต้องพึ่งพาแต่งบประมาณจากส่วนกลางแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะนอกจากจะมี กฎ ระเบียบ และข้อบังคับมากแล้ว ยังมีอิสระในการบริหารจัดการด้วยการหารายได้อื่นๆ อีกด้วย
5. ศึกษาความเป็นไปได้ของความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนกศน.ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้แล้ว ควรจะมีวิธีการใดที่จะจูงใจให้ผู้เรียนที่มีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น การนำค่าเล่าเรียนมาหักค่าลดหย่อนภาษีได้ เป็นต้น
6. พยายามปรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่ได้นำเสนอนั้น ให้มีความทันสมัยกับภาวะเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การกล่าวถึง Thailand 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลก เป็นต้น
7. ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวคิดและเพิ่มเติมคือ มุ่งเน้นอุดมการณ์ของการศึกษานอกระบบเป็นสิ่งสำคัญ จะทำอะไรก็ตาม “ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง” โดยเฉพาะที่คนขาดโอกาสทางสังคม
8. ต้องเน้น หลักการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพราะเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานของกศน.
9. ความยืดหยุ่นมีข้อก้ำกัอยู่หลายที่ ควรเลือกว่าจะอยู่ในส่วนของหลักการใด

10. วิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น คือการแยกสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ/เขตให้เป็นอิสระต่อกัน โดยยกให้มีฐานะเป็น “นิติบุคคล” ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะมีการศึกษาความเป็นไปได้ของสถานะสำนักงานกศน.จังหวัด และศูนย์กศน.อำเภอ/เขตเป็นนิติบุคคล โดยสามารถพิจารณาจากการศึกษางานสพฐ.ว่าที่ดำเนินการไปประสบปัญหาอะไรบ้าง มีข้อดี ข้อเสียประกอบการพิจารณาตัดสินใจซึ่งถ้าสามารถจัดตั้งเป็นนิติบุคคลได้ตามที่เสนอไป ปัญหาต่างๆ จากการจัดสรรงบประมาณก็จะสามารถแก้ไขให้หมดไปได้ตลอดจนการบริหารจัดการก็จะมีคล่องตัวตามลำดับ

อนึ่ง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์รองเลขาธิการกศน. สำนักงานกศน.กระทรวงศึกษาธิการในมุมมองของผู้จัดสรรงบประมาณไปยังสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ ตามลำดับ เรื่องสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ประเด็นคือ 1) สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วิธีการแก้ไขปัญหา และ 3) ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความไม่เพียงพอของงบประมาณสำนักงานกศน.ประสบปัญหาเช่นเดียวกับสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอคือ งบบริหาร ได้แก่งบสาธารณูปโภค ค่าไฟฟ้า น้ำประปา และงบลงทุน ได้แก่งบครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำนักงานต่างๆ ที่กำหนดการเบิกจ่ายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ทางสำนักงานกศน.ได้แก้ไขปัญหา โดยชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้นไปยังสำนักงบประมาณ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนงบบริหารและงบให้สอดคล้องสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ดี ข้อเสนอดังกล่าวยังไม่ได้รับแก้ไข เพราะสำนักงบประมาณแจ้งว่าได้ใช้กฎระเบียบ และข้อบังคับเหมือนกันกับทุกหน่วยของรัฐบาล

2. ค่าใช้จ่ายรายหัวของผู้เรียน ผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์กศน.อำเภอนั้นมีทั้งคนปกติและผู้พิการ แต่ทางสำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการเรียนการสอนระหว่างคนปกติและผู้พิการมายังสำนักงานกศน. (ส่วนกลาง) เป็นก้อนเดียวกัน ไม่ได้จำแนกกว้างเป็นส่วนใดเป็นของผู้พิการหรือคนปกติ ประกอบกับทางสำนักงานกศน.ต้องจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติด้วย ดังนั้นข้อเสนอแนะคือ ควรแยกออกมาว่าส่วนใดเป็นของคนปกติ และส่วนใดเป็นของผู้พิการ เพราะการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการมีค่าใช้จ่ายต่อหัวที่สูงกว่าคนปกติเป็นอย่างมาก กล่าวคือมีค่าใช้จ่ายต่อคนอยู่ประมาณ 30,000-40,000 บาท

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอในการกำหนดงบประมาณการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองเลขาธิการสำนักงานกศน.ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะที่ได้จากสหชนากลุ่ม เนื่องจากงบประมาณดังกล่าวนั้น ถูกกำหนดตามจำนวนนักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนเรียนในแต่ละปีการศึกษา และทางสำนักงานกศน.ได้ออกรายงานไปยังสำนักงานกศน.จังหวัดตามที่ได้รับจากสำนักงบประมาณ

4. การแยกระหว่างสำนักงานกศน. จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ ให้เป็นนิติบุคคล รongเลขาธิการสำนักงานกศน. **ไม่เห็นด้วย** ถ้าจะแยกสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ ควรมีแก้ไขโครงสร้างสายการบริหารงานและการบังคับบัญชา อย่างไรก็ดี รongเลขาธิการสำนักงานกศน.ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในกรณีที่แยกเป็น นิติบุคคลนั้น ผู้บริหารทั้งสำนักงานกศน. จังหวัดและผอ.ศูนย์กศน.อำเภอจำเป็นต้องมีคุณลักษณะดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ 2) คุณธรรม จริยธรรม และวิสัยทัศน์ในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและ 3) ต้องคำนึงถึง “ประโยชน์ของผู้เรียน” เป็นสำคัญ

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของการคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวนั้น สำนักงานประมาณ ควรนำค่าใช้จ่ายงบลงทุนในส่วนของงบครุภัณฑ์ และงบดำเนินงาน ค่าสาธารณูปโภคมารวมในการ จัดการเรียนการสอนด้วยด้วย เพื่อสะท้อนค่าใช้จ่ายในการจัดการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง แต่ ทั้งนี้ไม่ควรเกินร้อยละ 10 ของงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัว

จากการสัมภาษณ์รองเลขาธิการสำนักงานกศน.พบว่าปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่ สำนักงานกศน. มีทั้งเหมือนและแตกต่างกับ สำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ กล่าวคือ สำนักงานกศน.ประสบปัญหาเหมือนกันคือ 1) ความไม่เพียงพอของงบประมาณในส่วน ของงบสาธารณูปโภค และงบลงทุนในส่วนของงบครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ การแก้ไข ปัญหาคือได้เสนอปัญหาดังกล่าวไปยังสำนักงานประมาณ แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพราะสำนัก งบประมาณใช้กฎ ระเบียบ และข้อบังคับเดียวกันกับทุกหน่วยงานของรัฐบาล ส่วนที่มีความคิดเห็น แตกต่าง 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ 2) การแยกเป็นนิติบุคคลระหว่าง สำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ รongเลขาธิการสำนักงานกศน. **ไม่เห็นด้วย** กับผลการ สอนหนักกลุ่มเพราะ 1) งบประมาณจากสำนักงานกศน.ที่ได้รับมาก็จัดสรรตรงไปยังสำนักงานกศน. จังหวัดทันที และ 2) การแยกระหว่างสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอเป็นนิติบุคคลนั้น ควรพิจารณาถึงความรู้ความสามารถในการบริหารงานของทั้งผอ.สำนักงานกศน.จังหวัดและผอ. ศูนย์กศน.อำเภอ จริยธรรม คุณธรรม และต้องคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มผู้เรียนเป็นที่ตั้งด้วย นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวของผู้เรียนกศน. เพื่อ สะท้อนค่าใช้จ่ายที่แท้จริงในการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน

ส่วนที่สาม ข้อเสนอแนะทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จากผลของการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะที่ได้รับจาก ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่าน และ บทสัมภาษณ์รองเลขาธิการ สำนักงานกศน.ผู้วิจัยได้นำมาปรับแก้ไขเพื่อ จัดทำเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่ 1 : หลักการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึง 3 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การวางแผน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การวางแผนครู ควรวางแผนจำนวนครูเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน ภาระงานของครู และการอบรมเพื่อพัฒนาครู

1.2 การวางแผนนักศึกษา จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาในระยะเวลา 2-3 ปีข้างหน้า

1.3 การวางแผนเจ้าหน้าที่จำนวนเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนศ.ที่ลงทะเบียนเรียน ภาระงานของเจ้าหน้าที่ และการอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่

1.4 การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณควรพิจารณาในประเด็นของ 1) ความเพียงพอและสภาพการพร้อมใช้งานของห้องเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและ 2) ความเพียงพอ สภาพการพร้อมใช้งาน และความทันสมัยของคอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและ 3) งบประมาณเรื่องค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ไฟฟ้า เป็นต้น

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การประสานงาน การจัดสรรงบประมาณควรมีการประสานงาน โดย ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย ควรเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน./เขต เป็ด โอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

หลักการที่ 2 : หลักการงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงหลักการงบประมาณใน 3 องค์ประกอบย่อย คือ

องค์ประกอบย่อยที่ 1 **ประสิทธิภาพ** การจัดสรรงบประมาณควรผลการดำเนินงานของแต่ละศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา เป็นต้น มีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์งบประมาณได้อย่างเต็มที่และมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาภายในองค์กรของกันเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 2 **ประชาธิปไตย** การจัดสรรงบประมาณควรนำข้อเสนอต่างๆ จากบุคลากรไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสมเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต มีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่

องค์ประกอบย่อยที่ 3 **ยุติธรรม** การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่กศน.นั้นตั้งอยู่ เช่น สภาพเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของกศน.นั้นๆ คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการค่ากิจกรรม

หลักการที่ 3 : หลักการการศึกษาอกระบบ ประกอบไปด้วย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ความเสมอภาค การจัดสรรงบประมาณต้องใช้หลักเสมอภาค นั่นคือมีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา และความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความยืดหยุ่น ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบย่อยที่ 3 เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาอกระบบเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรจัดสรรงบประมาณส่งเสริมการศึกษอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กฎเกณฑ์และข้อระเบียบต่างๆ ต้องยืดหยุ่นจัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันให้สัมพันธ์กับทุกช่วงชีวิตของผู้เรียน

หลักการที่ 4 : พ.ร.บ. นโยบายทางการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบไปด้วย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ การใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์กศน.อำเภอ/เขตต้องมีประสิทธิภาพและต้องมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรว่าใช้จ่ายไปกับโครงการต่างๆ ไດบ้าง ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การพัฒนาคนตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้การศึกษาอกระบบ เป็นการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีการในการนำแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปประยุกต์ใช้

จากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา สำนักงาน กศน. จังหวัดต่อไปยัง ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต ควร

1. มีการพัฒนาฐานข้อมูลของ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต เพื่อทราบความแตกต่างในด้านต่างๆ ของแต่ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ได้แก่ 1) ระยะทางระหว่างอำเภอกับจังหวัด ความพร้อมต่างๆ ของ กศน.อำเภอ
- 2) ความพร้อมใช้และความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ที่

จอตรง ตลอดจนแหล่งสืบค้นข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 3) จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและการคาดการณ์ของจำนวนนักศึกษาในอนาคต 4) ความสามารถหรือความเต็มใจที่จะจ่ายค่าเล่าเรียน 5) ความร่วมมือของสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวทำให้สำนักงาน กศน.จังหวัดได้รับทราบปัญหาและสามารถจัดสรรงบประมาณได้ตรงตามความต้องการมากขึ้น อนึ่ง ข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีความเป็นปัจจุบัน และสามารถพร้อมใช้งานได้ทันที

2. ควรกำหนดเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการจัดสรรจากสำนักงาน กศน.จังหวัดไปยังศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต ซึ่งใช้ฐานข้อมูลจากข้อ 1 ประกอบการพิจารณาตัดสินใจถึงความจำเป็นของแต่ละศูนย์ กศน.อำเภอ/เขตได้รับการจัดสรรงบประมาณ

3. ประยุกต์ใช้หลักการ องค์ประกอบย่อย ตลอดจนรายละเอียดที่ได้นำเสนอเป็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปยังศูนย์ กศน.อำเภอ

4. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของศูนย์ กศน.อำเภอในแง่ของการได้รับงบประมาณและใช้จ่ายงบประมาณ ตลอดจนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

นอกจากนี้ สำนักงาน กศน.จังหวัดควรนำเสนอปัญหาต่างๆ ต่อไปยังสำนักงาน กศน.(ส่วนกลาง) เพื่อให้ทราบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมทั้งของสำนักงาน กศน.จังหวัด และศูนย์ กศน.อำเภอเพื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และสามารถจัดสรรงบประมาณการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยได้ตรงกับความต้องการกับความแตกต่างกันของแต่ละศูนย์ กศน.อำเภอ

สำหรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศควรประกอบไปด้วย 4 หลักการ องค์ประกอบย่อย และรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบย่อยนั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับขนาดจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลาง สำหรับจังหวัดที่มีขนาดเล็ก จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า จังหวัดที่มีขนาดเล็ก มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่น้อยกว่าจังหวัดขนาดใหญ่และขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้คือ 1) การประสานงาน รายละเอียดคือ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ 2) การกำหนดเป้าหมาย คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนด และ 3) ยุติธรรม คือ การคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักการการศึกษานอกระบบ ดังนั้น แนวทางสำหรับจังหวัดที่มีขนาดเล็กจึงควรมุ่งเน้นไปยัง การประชุมพูดคุย การมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ และความยุติธรรมในการจัดสรรงบประมาณมายังศูนย์ กศน.อำเภอ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยสรุปวิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ประชากรของการศึกษาคือ สำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 77 จังหวัด จำแนกเป็น 3 ขนาดด้วยกันคือขนาดใหญ่ มีจำนวน 15 สำนักงานกศน.จังหวัด ขนาดกลางและขนาดเล็กมีจำนวนเท่ากันคือ 31 สำนักงานกศน.จังหวัด หรือคิดเป็น 927 ศูนย์กศน.อำเภอ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษานี้เลือกตัวแทนตามขนาดของสำนักงาน กศน.จังหวัด และการกระจายตัวตามภูมิภาคอีกด้วย ดังนั้นจึงได้สอบถามข้อมูลไปยังสำนักงานกศน.จังหวัด ขนาดใหญ่ 2 จังหวัด ขนาดกลาง 2 จังหวัด ขนาดเล็ก 2 จังหวัด และกรุงเทพมหานครตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้อำนวยการศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 70 อำเภอ แบ่งออกเป็น สำนักงานกศน.จังหวัดขนาดใหญ่ได้แก่ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 18 อำเภอ และ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 31 อำเภอ สำนักงานกศน.ขนาดกลางได้แก่ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดลำปาง จำนวน 13 อำเภอ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดสระบุรี จำนวน 12 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 อำเภอ สำหรับสำนักงานกศน.ขนาดเล็กได้แก่ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดระนอง จำนวน 5 อำเภอ ศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดนครนายก จำนวน 4 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 อำเภอ และสำนักงาน กศน.เขต ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 5 เขต

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณและแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ตอนได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และตอนที่ 3 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าวจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้จากการทดสอบมีค่าอยู่ที่ 0.978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตาราง One-way ANOVA และการทดสอบ PostHoc Analysis ด้วยค่า LSD

นอกจากนี้ยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 17 ท่าน ได้แก่ ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัด 6 ท่าน และผอ.ศูนย์กศน.อำเภอ/เขต 11 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

การจัดทำร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ออกแบบร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 หลักการการศึกษานอกระบบ องค์ประกอบที่ 3 พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และองค์ประกอบที่ 4 หลักการงบประมาณ ตามลำดับ

ศึกษาความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนำร่างแนวทางการการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากประธานและคณะกรรมการปริญญานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว มาจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณและผู้ใช้งบประมาณเพื่อบริหารจัดการการศึกษานอกระบบทั้งสิ้นจำนวน 6 ท่าน นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และได้สัมภาษณ์รองเลขาธิการสำนักงานกศน. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณา แก้ไข ปรับปรุง โดยวิเคราะห์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและรองเลขาธิการสำนักงานกศน. ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงนำเสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย และ 2) ผลการศึกษาแนวทางเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556- 2558 พบว่าระดับปัญหาการจัดสรรงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกปัญหาออกเป็น 4 ด้านพบว่า ปัญหาที่พบเรียงตามคะแนน ได้แก่

- 1) ความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา
- 2) ความเหมาะสมของกฎระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 3) ความพอเพียงของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารการศึกษา
- 4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามลำดับในส่วนของปัญหาย่อย

ในแต่ละด้านของการจัดสรรงบประมาณพบว่า

- 1) ด้านความสอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา ปัญหาย่อยที่พบได้แก่ 1.1 ความมีอิสระของสถานศึกษาในการใช้จ่ายงบประมาณและ 1.2 ปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 2) ด้านความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ ปัญหาย่อยที่พบได้แก่ 2.1 ความยืดหยุ่นของกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของงบประมาณ 2.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ 2.3 ปัญหาความยุ่งยากในขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ และ 2.4 ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ด้านความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ 3.1 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องเรียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ฯลฯ กับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 3.2 สภาพความพร้อมใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย 3.3 ปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงของค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า 3.4 ความเพียงพอและความทันสมัย หรือความพร้อมในการใช้งานของห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ แหล่งสืบค้นข้อมูลกับจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 4) ด้านความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ปัญหาย่อยที่พบ

ได้แก่ 4.1 ได้รับการจัดสรรตรงตามระยะเวลาที่กำหนดและ 4.2 ความตรงต่อเวลาในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนของวิทยากร

เมื่อพิจารณาปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามรายจังหวัด รายภาค และขนาดของจังหวัด พบว่าปัญหาที่พบนั้น มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณโดยภาพรวม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยด้วยตาราง One way ANOVA โดยใช้ค่า F-test ไม่พบ ความแตกต่างรายจังหวัด และขนาดจังหวัด ยกเว้นในส่วนของปัญหาย่อยของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับนโยบายทางการศึกษาระหว่าง กทม. กับภาคใต้ กล่าวคือระดับปัญหาของกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าภาคใต้อย่างมีนัยความสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า ผลการสัมภาษณ์สอดคล้องกับผลการสำรวจ ซึ่งได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบดังนี้

- 1) สำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรให้จัดงบประมาณโดยจำแนกลงมาก่อน (Lump Sum) ว่าส่วนใดเป็นของสำนักงาน กศน.จังหวัด และส่วนของศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต เพื่อจะได้ขจัดปัญหาการได้รับงบประมาณไม่ตรงตามที่ได้เสนอไป และปัญหาความล่าช้าที่ทางศูนย์ กศน.อำเภอ/เขตได้รับงบประมาณจากสำนักงาน กศน.จังหวัด
- 2) สำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) ควรให้สำนักงาน กศน.จังหวัด และศูนย์ กศน.อำเภอ/เขต มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณด้วย มิใช่งบประมาณที่ได้รับมานั้นมาจากสำนักงาน กศน.กระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลาง) แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นและ
- 3) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนของงบลงทุน การเบิกจ่ายครุภัณฑ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สถานศึกษาได้มีอำนาจในการตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณ

สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ความสอดคล้องของ งบประมาณกับนโยบาย (3.20)	ความเพียงพอของ งบประมาณที่ได้รับ (3.13)	ความตรงต่อเวลาของ งบประมาณที่ได้รับ (3.02)	ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ งบประมาณ (2.99)
• ไม่มีอิสระในการใช้จ่ายงบประมาณ • งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่ได้รับ	• ความไม่เพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องเรียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ • ความไม่เพียงพอของค่าสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น • ความไม่เพียงพอและความทันสมัย ตลอดจนความพร้อมใช้งานของห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการศึกษา	• การจัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน กศน. จังหวัดไม่ตรงต่อเวลา • การเบิกจ่ายค่าตอบแทนวิทยากรค่อนข้างล่าช้า	• กฎ ระเบียบ และข้อบังคับไม่มีความยืดหยุ่น โดยเฉพาะการเบิกจ่ายงบครุภัณฑ์ • ศูนย์ กศน.อำเภอ/เขตขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ • ขั้นตอนในการเบิกจ่ายงบประมาณค่อนข้างยุ่งยาก • ระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณค่อนข้างนาน

ภาพประกอบ 2 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

2. ผลของการพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

แนวทางเดิมของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น คือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ส่วนกลาง) จากนั้น สำนักงาน กศน. (ส่วนกลาง) จัดสรรต่อไปยัง สำนักงาน กศน. จังหวัด และศูนย์ กศน. อำเภอ/เขตตามลำดับ โดยจะพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน การกำหนดงบประมาณนั้นจะพิจารณาจากเกณฑ์จำนวนนักศึกษาในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

สำหรับการศึกษานี้คือ พัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย นั่นคือ แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ควรจะเป็น การจัดสรรงบประมาณสำนักงาน กศน. จังหวัดควรคำนึงถึงหลักการต่างๆ เหล่านี้เพื่อจัดสรรต่อไปยังศูนย์ กศน. อำเภอคือ

หลักการบริหารจัดการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) การวางแผน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ มีการวางแผนจำนวนครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาครู วางแผนจำนวนนักศึกษาที่ทำการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา วางแผนแนวโน้มจำนวนนักศึกษา วางแผนภาระงานของครูวางแผนการอบรมเพื่อพัฒนาของเจ้าหน้าที่ วางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่ และการวางแผนจำนวนเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ 1.2) การประสานงาน มีรายละเอียดคือ การแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคลากรในองค์กรได้รับทราบมีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการติดต่อกับชุมชนและมีการติดต่อกับสำนักงาน กศน. จังหวัด และ 1.3) การกำหนดเป้าหมายประกอบไปด้วยรายละเอียด เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

หลักการงบประมาณ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) ประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา มีการแจ้งข่าว/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งบประมาณให้ทราบเป็นประจำมีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีการตรวจสอบภายในองค์กรของตนเอง 2.2) ประชาธิปไตย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสมเปิดโอกาสให้ กศน. อำเภอมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่และ 2.3) ยุติธรรม ประกอบไปด้วยรายละเอียด คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่มีความยืดหยุ่นต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ คำนึงถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คำนึงถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ เชิง

คุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุนคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ

หลักการศึกษานอกระบบ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) ความเสมอภาค ประกอบไปด้วยรายละเอียด มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆคำนึงถึงการศึกษาที่ได้รับโอกาสการ ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 3.2) ความยืดหยุ่นประกอบไปด้วยรายละเอียดควรจัดสร รงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอนและ 3.3) การศึกษานอกระบบเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตซึ่ง เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรจัดสรรงบประมาณส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต กฎเกณฑ์และข้อระเบียบต่างๆ ต้องยืดหยุ่นจัดการศึกษาให้สนองความต้องการของ กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันให้สัมพันธ์กับทุกช่วงชีวิตของผู้เรียน

พ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) การบริหารจัดการ งบประมาณเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบ ประกอบไปด้วยรายละเอียด ใช้จ่าย งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ และ 4.2) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัด การศึกษา ประกอบไปด้วยรายละเอียด การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู) ในการกำหนด งบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เป็นการส่งเสริมและสร้างกลยุธยมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษาจากชุมชน ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษา นั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา 4.3) การพัฒนา คนตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้การศึกษา นอกระบบ เป็นการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของรายละเอียดในแต่ละ องค์ประกอบย่อยใน 4 หลักการ จำแนกเป็นรายจังหวัด ภาค และขนาดจังหวัด พบว่าขนาดของ จังหวัดมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 กล่าวคือ จังหวัดขนาด เล็กมีข้อเสนอแนะในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบหลักการต่าง ๆ มีความเหมาะสม สำหรับการจัดสรรงบประมาณที่น้อยกว่าจังหวัดขนาดใหญ่และขนาดกลาง นั้นแสดงว่า จังหวัดที่มีขนาดเล็กต้องการให้แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของ ประเทศไทยควรเน้นไปที่ หลักการบริหารจัดการ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย 1) การประสานงาน รายละเอียดคือ มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ 2) การกำหนดเป้าหมาย คือ การเปิด

โอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดขนาดเล็ก หลักการงบประมาณ ในส่วนขององค์ประกอบย่อย

- 1) ประสิทธิภาพ รายละเอียดที่มีได้แก่ คำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาที่มีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งานงบประมาณให้ทราบเป็นประจำ มีการมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับ
- 2) ประชาธิปไตย นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม และ
- 3) ยุติธรรม คือ การคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษา เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักการการศึกษานอกระบบ มากกว่าจังหวัดขนาดเล็กตามลำดับ

จากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา สำนักงาน กศน. จังหวัดต่อไปยัง ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ควรใช้วิธีการในการนำทั้ง 4 หลักการไปประยุกต์ใช้จะต้อง

- 1) มีการพัฒนาฐานข้อมูลของศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต เพื่อทราบความแตกต่างในด้านต่างๆ ของแต่ละศูนย์กศน.อำเภอ/เขต
- 2) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการจัดสรรจากสำนักงาน กศน.จังหวัดไปยังศูนย์ กศน.อำเภอ/ เขต ซึ่งใช้ฐานข้อมูลจากข้อ 1 ประกอบการพิจารณาตัดสินใจถึงความจำเป็นของแต่ละศูนย์ กศน.อำเภอ/ เขตได้รับการจัดสรรงบประมาณและ
3. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของศูนย์ กศน.อำเภอ

แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษนอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

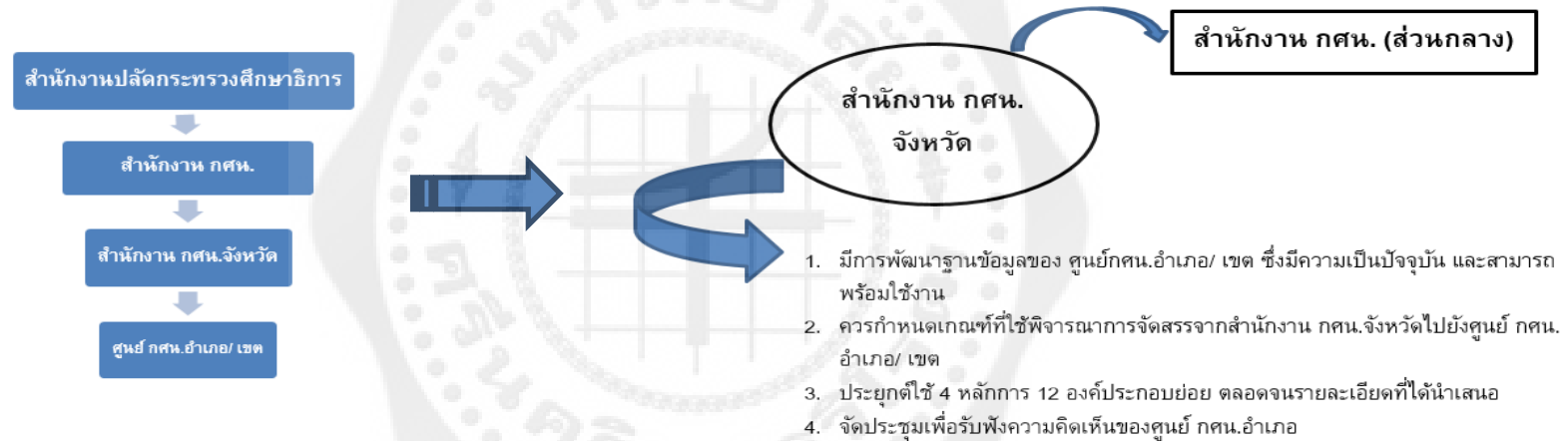

ภาพประกอบ 3 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษนอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

แนวทางการจัดสรรงบประมาณแบบเดิม

ข้อเสนอแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

ภาพประกอบ 4 การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัย สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริม การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และแนวทางการจัดสรร งบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

1.1 สภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานของประเทศไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด ภาค หรือขนาดของจังหวัดที่ศูนย์กลาง.อำเภอ นั้นตั้งอยู่ก็ต่างกันที่ประสบกับสภาพการจัดสรรงบประมาณที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือ 1) ความ สอดคล้องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรกับนโยบายการศึกษา งบประมาณที่ได้รับมีอยู่อย่าง จำกัดแต่ปริมาณที่ได้รับมานั้นมีมาก 2) ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่าย งบประมาณกฎ ระเบียบ ของการเบิกจ่ายงบประมาณค่อนข้างยุ่งยาก โดยเฉพาะอย่างงบครุภัณฑ์ 3) ความพอเพียงของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารการศึกษางบประมาณที่ได้รับมา นั้นไม่เพียงพอต่อสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย สาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และไม่ความเพียงพอและความไม่ทันสมัยของห้องสมุด คอมพิวเตอร์ แหล่งสืบข้อมูลเพื่อการเรียนการสอน และ 4) ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ ได้รับการจัดสรร งบประมาณที่ศูนย์กลาง.อำเภอได้รับจัดสรรจากสำนักงาน กศน.จังหวัดค่อนข้าง ล่าช้า และงบค่าตอบแทนของวิทยากรได้รับค่อนข้างล่าช้าตามลำดับ สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ประสบปัญหาดังกล่าวในข้างต้น เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนั้น มาจากส่วนกลางนั่นคือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดสรรงบประมาณมายังสำนักงานกศน. (ส่วนกลาง) จากส่วนกลางเมื่อรับมอบงบประมาณมานั้นก็จัดสรรต่อไปยังสำนักงานกศน.จังหวัด และศูนย์กลาง.อำเภอตามลำดับ เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณคำนึงถึงจำนวน นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน ทำให้เกิดปัญหาของแต่ละอำเภอ จังหวัดที่มีความ แตกต่างกันทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีอำนาจในการจัดสรร งบประมาณได้มาในลักษณะเดียวกัน (Uniformity) ทำให้ไม่สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล นิติไกรพจน์ (2556: 45) ที่พบว่า สำนัก กศน. ว่าไม่มี อำนาจในการเสนอของบประมาณ เพราะในแต่ละปีนั้นงบประมาณได้มาจากสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น ทำให้ไม่เอื้อต่อการกิจการดำเนินงานของสำนักงาน กศน.ที่มี ปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้นและมีกระบวนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน หลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและจากการสัมภาษณ์รองเลขาธิการสำนักงานกศน.พบว่า สภาพปัญหาของสำนักงานกศน.ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับสำนักงานกศน.จังหวัดและศูนย์กลาง.

อำเภอคือ ความไม่เพียงพอของงบประมาณได้แก่ งบบริหาร ค่าสาธารณูปโภคและงบลงทุน ค่าครุภัณฑ์

1.2 ภาระงานที่ได้รับมอบหมายมีเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ได้รับมาซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ศูนย์กศน.อำเภอจะต้องมีการบริหารจัดการให้เพียงพอ บางภาระงานที่ได้รับมอบหมายอาจจะทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์กศน.อำเภอที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้สามารถบรรลุภารกิจได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม การบริหารการใช้จ่ายงบประมาณนั้นศูนย์กศน.อำเภอขาดอิสระในการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับ ประกอบกับปัญหาเรื่องกฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการเบิกจ่ายงบประมาณค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้บางกิจกรรมหรือบางศูนย์กศน.อำเภอไม่สามารถตัดสินใจการเบิกจ่ายงบประมาณบางอย่างได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเกิดความคล่องตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบครุภัณฑ์ เช่นเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์เอกสาร เป็นต้นสำนักงาน กศน.(ส่วนกลาง) ควรให้สำนักงาน กศน.จังหวัด และ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณเพื่อสะท้อนปัญหาที่แท้จริง ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

1.3 งบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงาน กศน.จังหวัด และศูนย์ กศน.อำเภอ/ เขต ที่ได้รับจากสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีลักษณะรวมเป็นก้อน (Lump Sum) เดียว ไม่ได้จำแนกเป็นส่วนใดคือของสำนักงาน กศน.จังหวัด หรือของศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต และงบประมาณดังกล่าวถูกจัดสรรตรงมายังสำนักงาน กศน.จังหวัด แต่เนื่องจากสำนักงาน กศน.จังหวัดไม่มีนักศึกษาเป็นของตนเอง จึงไม่มีงบประมาณเป็นของตนเอง แต่มีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องกันงบประมาณส่วนหนึ่งของศูนย์กศน.อำเภอมาบริหารจัดการ ส่งผลให้ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการศึกษากับนักศึกษาโดยตรงได้รับงบประมาณไม่ตรงตามจำนวนที่เสนอขอไป ดังนั้น เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรแยกงบประมาณส่วนใดเป็นของสำนักงาน กศน.จังหวัด หรือส่วนใดเป็นของศูนย์กศน.อำเภอ และจัดสรรงบประมาณดังกล่าวมายังหน่วยงานโดยตรงผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของวิบูลย์ บุญลอย (2560: 16) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของสภาพการใช้และการบังคับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ไว้ว่าการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรให้ความสำคัญและคล่องตัวตามหลักการกระจายอำนาจของหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน

2. แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

2.1 แนวทางเดิมที่ใช้ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ของศูนย์ กศน.อำเภอ คือจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน แต่จากการศึกษานี้ได้เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณางบประมาณนั้นพิจารณาจากหลักการอื่นๆ ประกอบด้วย ได้แก่ หลักการ

บริหารจัดการ หลักการการศึกษานอกระบบ หลักการงบประมาณ และพ.ร.บ. นโยบายการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) เพื่อเป็นการตอบสนองเป้าหมาย ภารกิจขององค์กร ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก หรือยุทธศาสตร์ชาติชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่ต้องการเน้นให้ประเทศไทยให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาศักยภาพในทุกวัย และวัยแรงงานมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2.2 นอกจากหลักการต่างๆ ที่ได้เสนอไปแล้วนั้น สำนักงานกศน.จังหวัดทุกจังหวัดและทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ กลาง หรือเล็กก็ตาม ควรมีวิธีการที่จะบรรลุยังหลักการดังกล่าวได้ประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาฐานข้อมูลของทุกศูนย์กศน.อำเภอในจังหวัดและ 2) จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของศูนย์ กศน.อำเภอในแง่ของการได้รับงบประมาณและใช้จ่ายงบประมาณ ปัญหาและความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

สำหรับการใช้แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ควรพิจารณาถึงระดับความรุนแรงของสภาพปัญหา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีมีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 สภาพปัญหาโดยรวมของการจัดสรรงบประมาณอยู่ในระดับต่ำกว่าปานกลาง นั่นคือสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ที่ระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 3.41 จากคะแนนเต็ม 5 สามารถใช้ 4 หลักการ 12 องค์ประกอบย่อย และรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อยประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยได้

อึ่ง ภายใต้ความรุนแรงของสภาพปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลางลงไป จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึง **ขนาดของสถานศึกษา** ประกอบด้วย แนวทางที่เสนอไปนั้นเป็นแนวทางร่วมที่ใช้ได้ทั้งกับสำนักงานกศน.จังหวัดขนาดใหญ่ และกลาง แต่สำหรับสำนักงานกศน.ขนาดเล็กนั้น ควรได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบกับสำนักงานกศน.จังหวัด มีการประชุมภายในระหว่างศูนย์กศน.อำเภอและสำนักงานกศน.จังหวัด และมีความยุติธรรมในการจัดสรรงบประมาณมายังศูนย์กศน.อำเภอโดยเฉพาะงบประมาณจากส่วนกลางในส่วนของการจ้างเหมาครู เพื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้น การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ (2559: 317) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยกล่าวไว้ว่า ขนาดสถานศึกษา ขนาดจังหวัด เขตที่ตั้งในเมือง/ นอกเมือง และการแบ่งหน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีผลต่อการจัดสรรค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษา ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณจึงควรที่จะพิจารณาสภาพความแตกต่างของขนาดของ

จังหวัดด้วย นอกเหนือจากเดิมที่พิจารณาเพียงแค่ปัจจัยนักศึกษาที่ลงทะเบียนจากข้อมูลย้อนหลังไป 2 ปีเท่านั้น

กรณีที่ 2 สภาพปัญหาโดยรวมของการจัดสรรงบประมาณอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด นั่นคือสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.41 ขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 5 นอกเหนือจากทั้ง 4 หลักการ 12 องค์ประกอบย่อย และรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อยประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยแล้วนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรกมี 3 ประเด็นที่จำเป็นเร่งด่วน ซึ่งจากการสำรวจสภาพปัญหาของการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยทั้งสิ้น 70 ศูนย์กศน.อำเภอ ของการศึกษานี้มุ่งเน้นไปยัง 1. ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินตอบแทนครู โดยเฉพาะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครูศรช.) 2. ความเพียงพอของงบประมาณในด้านการใช้จ่ายเรื่องสาธารณูปโภคได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ และ 3. ความมีอิสระในการตัดสินใจเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์กศน.อำเภอ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1.1 ระดับนโยบาย

1. วิธีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น คือการแยกสำนักงานกศน. จังหวัดและศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตให้เป็นอิสระต่อกัน โดยมีสถานะเป็น “นิติบุคคล” ดังนั้น ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ของสถานะสำนักงานกศน.จังหวัด และศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตเป็นนิติบุคคลเพื่อสามารถจัดการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาตนให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานจำเป็นต้องมีคุณลักษณะดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถ 2) จริยธรรม คุณธรรม และ 3) คำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนกศน.เป็นที่ตั้ง

2. เนื่องจากงบประมาณจากรัฐบาลที่ได้รับมานั้นมีอยู่อย่างจำกัด สำนักงานกศน.จังหวัด ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ควรที่จะพยายามหารายได้จากส่วนอื่นๆ โดยการประสานงานกับเครือข่าย หรือชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เพื่อไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางเท่านั้น เพราะนอกจากจะมี กฎ ระเบียบ และข้อบังคับมากแล้ว ยังสามารถมีอิสระในการบริหารจัดการด้วยการหารายได้อื่นๆ อีกด้วย

3. เนื่องจากการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเป็นการจัดการศึกษาที่รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณในแผนงานบูรณาการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้

ตลอดชีวิต โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ทำงานและมีรายได้แล้ว รัฐบาลจึงควรมีวิธีการจูงใจให้ผู้เรียนกลุ่มดังกล่าว รับผิดชอบค่าเล่าเรียน เช่น สามารถนำค่าเล่าเรียนมาเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการหักค่าลดหย่อน ภาษีได้ เป็นต้น

1.2 ระดับปฏิบัติ

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณของสำนักงานกศน.จังหวัด และ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตสำนักงาน กศน. (ส่วนกลาง) และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสสำนักงานกศน.จังหวัด ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ได้เสนอสภาพการจัดสรรที่ประสบปัญหาแนวทางที่ควรจะเป็นในการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางลงไปยังสำนักงานกศน. จังหวัด เช่นเดียวกัน สำนักงานกศน.จังหวัดก็ต้องเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต ทั้งในส่วนของผู้อำนวยการ ครู ตลอดจนเจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสได้เสนอแนะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางสำหรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบด้วย

2. การพิจารณางบประมาณควรพิจารณาถึงหลักการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น หลักการบริหารจัดการ หลักงบประมาณ หลักแนวคิดการศึกษานอกระบบ ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หรือพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความแตกต่างกันของปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นขนาดจังหวัด สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และความร่วมมือของชุมชนที่ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขตนั้นตั้งอยู่

3. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเบิกจ่ายงบประมาณ ควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปและให้ศูนย์กศน.อำเภอมีอำนาจและอิสระในการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ ควรมีการศึกษาในส่วนของการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะงบประมาณที่แต่ละศูนย์กศน.อำเภอได้รับการจัดสรรมานั้น เป็นงบก้อนเดียวกับการศึกษานอกระบบ ระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะได้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) อีกด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ เปี่ยมศรัทธา. (2559, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดยนายเขตต์ เลิศวิวัฒน์พงษ์
ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสุกรี
จ.พระนครศรีอยุธยา.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2552). *การคลังว่าการจัดสรรและการกระจาย*. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนิษฐา สืบรักษาตระกูล. (2557, 3 กันยายน). สัมภาษณ์โดยนายเขตต์ เลิศวิวัฒน์พงษ์ ที่สำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต.ไผ่ลิง
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา.
- จักรเพชร เทียนไชย. (2552). *ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณตามแนวการกระจายอำนาจสู่
สถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม*.
สารนิพนธ์ : พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558. จาก <http://www.riclib.nrct.go.th/>
- จรวยพร ธรณินทร์. (2557). *ภาวะวิกฤตของการศึกษานอกระบบในสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ 30
เมษายน 2557 จาก www.moe.go.th/charuaypon/works/ppt_charuaypon_119.ppt
- เจนวิทย์ ตั้งเจริญวรกุล. (2558, 24 มกราคม). สัมภาษณ์โดยนายเขตต์ เลิศวิวัฒน์พงษ์ ที่วิทยาลัย
การอาชีพโคกสำโรง อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี.
- ชลทิศย์ เอี่ยมสำอางค์. (2557). *กศน. ไม่หุบ จบก่อน 2 ปี ไม่ถึง 3%*. สืบค้น เมื่อ 30 เมษายน
2557 จาก https://blog.eduzones.com/webter/print.php?content_id=7040
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ
อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ณรงค์ สัจพันธุ์โรจน์. (2539). *การจัดทำ อนุมัติ และบริหารงบประมาณแผ่นดิน (ทฤษฎีและปฏิบัติ)*.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ณัฐพัชร สถิตพรธนชัย. (2552). *การคลังสาธารณะ*. (เอกสารประกอบคำสอน). กาญจนบุรี:
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการคลัง มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2551). *การคลังของสถานศึกษา การวิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรและ
ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถาบันอาชีวศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม
2557 จาก <http://www.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/seminar/209/>
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *องค์การและการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

- ปฐม นิคมานนท์. (2555). ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550). รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินทิพย์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. (2551, 3 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 125 ตอนที่ 41 ก.สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2558 จาก <http://kormor.obec.go.th/act/act072.pdf>
- พูนศรี สงวนชีพ; และเฉลิมพล ศรีหงส์. (2542). แหล่งที่มาของรายได้รัฐบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพรัช ตระการศิรินนท์. (2548). การคลังภาครัฐ. เชียงใหม่: คำนิ่งนิจ.
- ไพศาล ชัยมงคล. (2526). งบประมาณแผ่นดิน: ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภูมิ โชคเหมาะ. (2543). กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันทางการคลังของรัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มีมี สัจจกมล. (2552). รูปแบบการบริหารจัดการงบประมาณแบบเพิ่มประสิทธิภาพตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. ถ่ายเอกสาร.
- รอมดร ยะสุนทร. (2557, 10 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์โดยนายเชตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสุกี จ.พระนครศรีอยุธยา.
- วาริน เชื้อนแก้ว. (2552). ประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558. จาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/

- วิโรจน์ ณ ระนอง; และ สุเมธ องกิตติกุล. (2552). การวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์ (Benefit Incidence Analysis) จากโครงการที่สำคัญของภาครัฐที่มีต่อประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2558. จาก www.kpi.ac.th/.../kpi%2010%20เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ.pdf
- วิลาวรรณ รพีพิศล. (2550). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: วิจิตรหัตถกร.
- วิทยากร เชียงกูล. (2551). สภาวะการศึกษาไทย ปี 50/51 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2558, จาก <https://witayakornclub.wordpress.com/2009/02/23/>
- (2551). ปัญหาความไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2558 จาก <https://witayakornclub.wordpress.com/2009/02/27/>
- วิบูลย์ บุญลอย. (2560). การบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กศ.ด. (การบริหารและการจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2544). การศึกษาตลอดชีวิต. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- สมคิด บางโม. (2553). องค์การและการจัดการ พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2556). รายงานการวิจัยแนวทางและความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนการกิจบทบาท และอำนาจหน้าที่ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ.
- สุรกุล เจนอบรม. (2542). การศึกษานอกระบบกับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: วารสารการศึกษานอกโรงเรียน* 3(1).
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี พิมพ์ดี.
- (2555). หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบในประเทศไทย ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 8-15 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2543). ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสนาะ ดิยาวี. (2544). หลักการบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสมอุษา เลี้ยงถนอม. (2560, 8 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดยนายเชตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์ ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

----- . (2556). สถิติและดัชนีชี้วัดทางการศึกษาของประเทศไทย ไตรมาส 1 ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มกราคม-มีนาคม 2556.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานงบประมาณ. เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2556.

สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.bb.go.th/bbweb>

----- . เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2557. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.bb.go.th/bbweb>

----- . เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2559 จาก <http://www.bb.go.th/bbweb>

สำนักนายกรัฐมนตรี.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th>

----- . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th>

----- . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th>

----- . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th>

----- . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.nesdb.go.th>

----- . ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2560 จาก <http://www.nesdb.go.th>

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). คัมภีร์กศน. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รติชนะ เทอดดีง.

----- . แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2558 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560 จาก <http://www.nfe.go.th>

อนุวัช แก้วสว่าง. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการการศึกษาระดับพื้นฐานในระบบโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบล. จ.ด. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ถ่ายเอกสาร.

- อรรถัย ทองฤกษ์ฤทธิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กศ.ด. (การศึกษามหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรัญ ธรรมโน. (2548). ความรู้ทั่วไปทางการคลัง. (ฉบับปรับปรุง) บริษัท ไทยวิจัยและฝึกอบรม จำกัด. กรุงเทพฯ.
- อาชัญญา รัตนอุบลและคณะ. (2548). รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : ห้องสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- อาภรณ์ แก้วสลัศรี.(2552). ระบบงบประมาณ จากแบบแสดงรายการ...สู่แบบมุ่งเน้นผลงาน. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2558. จาก <http://www.pt.tsu.ac.th/planoffice/report/files>
- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ และ ปัทมา อมรสิริสมบุรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา: เมืองและชนบท. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2558, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/ConferenceIII/Articles/Article04>
- Falch, Torberg; Oosterbeek Hessel. (2011). *Financing lifelong learning : Funding mechanism in education and training* European Commission Education and culture. Retrieved May 5,2015 from http://www.eenee.de/dms/EENEE/Analytical_Reports/EENEE_AR10.pdf.
- Gita Steiner-Khamsi; andChristine Harris-Van Keuren. (2009). *Efficient and Effective Resource Allocation in Education*. (USAID Paper). Retrieved January 4, 2015. from https://www.academia.edu/2380577/Efficient_and_Effective_Resource_Allocation_in_Education_USAID_Paper_
- OECD. (1998). *Alternative Approaches to financing Lifelong Learning : Country Report*. UNESCO Institute For Education. Hamburg.
- Piercy, Gemma. (2011). *Access and equity in Aotearoa/ New Zealand Increasing participation via policy and practice*. In *Innovations in Lifelong Learning Critical perspectives on diversity, participation and vocational learning*. pp.167-186
- UNESCO. (2009). *Global Report on Adult Learning and Education*. Hamburg Germany.
- _____. (2015). *Innovative Financing for out-of-school children and youth*. Retrieved March 4, 2015. from http://www.unescobkk.org/resources/e-library/publications/article/innovative-financing-for-out-of-school-children-and-youth-brochure/Innovative_Financing_for_out-of-school_Children_and_Youth.

Williams, Jenny; McNair, Stephen and Aldridge, Fiona. (2010). Expenditure and funding models in lifelong learning. Retrieved September 26, 2015. from <http://www.niace.org.uk>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณ
เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

แบบสอบถามการพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

คำชี้แจง

1. การศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนี้ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพการจัดสรรงบประมาณ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) และพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ การบริหารจัดการ การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ งบประมาณ แล้วนำมาสรุปเป็นสาระสำคัญของแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทย โดยประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลักคือ หลักการศึกษานอกระบบ หลักการบริหารจัดการ พระราชบัญญัติและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประเทศไทย และหลักการของงบประมาณ

3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอนด้วยกันคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์มายังท่าน เพื่อโปรดสละเวลาพิจารณาข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการประเมิน และข้อเสนอแนะของท่าน นำไปปรับปรุงเป็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณไปใช้เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

นายเชตต์ เลิศวิวัฒน์พงษ์

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา

แขนงวิชาการศึกษาด้านชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร (086) 791-0020

ตอนที่ 1
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ชื่อ/ สกุล.....

2. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

3. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 40 ปี
☐ 40-50 ปี
☐ 51-60 ปี
☐ อื่นๆ

4. วุฒิการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก

5. ประสบการณ์การทำงาน

- ☐ ต่ำกว่า 10 ปี
☐ 10-20 ปี
☐ 21-30 ปี
☐ 30 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

**สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง

ขอให้ท่านโปรดพิจารณาถึงสภาพการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2556-2558 เพื่อจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีปัญหามาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีปัญหปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีปัญหาน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีปัญหาน้อยที่สุด

รายการ		ระดับของปัญหา					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
สภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณในช่วงระหว่างปี 2556-2558 เพื่อการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน กศน.							
ท่านมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดสรรงบประมาณในแต่ละหัวข้ออยู่ในระดับใด							
ความตรงต่อเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร							
1	ได้รับการจัดสรรงบประมาณตรงตามระยะเวลาที่กำหนด						
2	ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนครู						
3	ความตรงต่อเวลาในการจ่ายเงินเดือนลูกจ้าง						
4	ความตรงต่อเวลาในการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร						
	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา							
5	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อใช้ในการค่าสาธารณูปโภคเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ						
6	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อใช้ในการค่าเดินทางไปราชการของครูและเจ้าหน้าที่สนับสนุน						

รายการ		ระดับของปัญหา					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
7	ความเพียงพอของจำนวนครูต่อนักศึกษา						
8	ความเพียงพอของแบบเรียน						
9	ความพร้อมใช้งานได้จริงของแบบเรียน						
	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ							
10	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีกำหนดหลักการ ข้อบังคับชัดเจน						
11	มีการแจ้งเดือน/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ						
12	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของงบประมาณมีความยืดหยุ่น						
13	ความยุ่งยากของขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ						
14	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการเบิกจ่าย						
15	มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณ						
	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
16	งบประมาณที่ได้รับมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา						
17	งบประมาณที่ได้รับทำให้สถานศึกษามีความอิสระในการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณ						
18	งบประมาณที่ได้รับสามารถดำเนินการตามนโยบายต่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับมาได้อย่างต่อเนื่อง						
19	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
20	อื่นๆ โปรดระบุ.....						

ตอนที่ 3

แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

คำชี้แจง

ขอให้ท่านโปรดพิจารณาถึงแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด ตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเมินแนวทางการจัดสรรฯ ใน 4 องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นว่าแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบของประเทศไทยควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลักใดบ้าง							
องค์ประกอบที่ 1 : หลักการศึกษานอกระบบ							
การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรยึดหลัก							
1	ความเสมอภาค มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ						
2	โอกาสทางการศึกษา คำนึงถึงการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง						
	ความยืดหยุ่น						
3	ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน						
	เป็นกระบวนการต่อเนื่อง						
4	ควรจัดสรรให้สามารถมีการเทียบโอนผลการเรียนจาก						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย						
5	รูปแบบหลากหลาย						
	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
องค์ประกอบที่ 2 : หลักการบริหารจัดการ							
	การวางแผน (Planning)						
	การวางแผนภายในองค์กร						
6	มีการวางแผนด้านจำนวนครู						
7	มีการวางแผนด้านจำนวนเจ้าหน้าที่สนับสนุน						
8	มีการวางแผนภาระงานของครู						
9	การวางแผนภาระงานของเจ้าหน้าที่สนับสนุน						
10	มีการวางแผนการอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถของครู						
	งบประมาณ (MONEY) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
11	มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี						
12	พิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป						
	วัสดุ อุปกรณ์ (MATERIAL) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
13	มีการวางแผนสื่อการเรียนการสอนให้มีสภาพพร้อมใช้						
14	มีการวางแผน/ จัดเตรียมห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์และแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้มีสภาพพร้อมใช้						
	การวางแผนสำหรับปัจจัยภายนอกองค์กร						
	สภาพสังคมและวัฒนธรรม (SOCIAL) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
15	ดำเนินการให้ความร่วมมือของชุมชนและสังคมของสถานศึกษาที่ตั้ง						
	การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (TECHNOLOGY) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	การศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
16	มีการวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน						
	การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ (ECONOMIC) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
17	มีการวางแผนรองรับการเปลี่ยนของสภาพเศรษฐกิจ						
	นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (POLICY) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
18	มีการวางแผนรองรับการเปลี่ยนของนโยบายทางการศึกษา						
	การจัดการองค์กร (Organizing) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
19	มีความสอดคล้องกับสายการบังคับบัญชาของบุคลากรในองค์กร						
	การประสานงาน (Coordinating)						
	ประสานงานภายในองค์กร การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
20	มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่ทุกคนในองค์กร						
21	มีการประชุมการใช้งบประมาณอยู่เป็นประจำ						
	ประสานงานภายนอกองค์กร การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
22	มีการติดต่อกับหน่วยงานส่วนกลาง (สำนักงานปลัดกระทรวง)						
23	มีการติดต่อกับหน่วยงานชุมชน						
	การกำกับ/ ควบคุม (Controlling) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
24	มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และดูแลอย่างใกล้ชิด						
25	มีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในการควบคุม ดูแล						
26	มีการให้คำชี้แจงในกรณีที่มีข้อสงสัย การร้องเรียน						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
27	มีการติดตามนำแผนงานงานทั้งในระยะสั้น และระยะยาว						
	การรายงานผลการดำเนินงาน (Reporting) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
28	มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน						
29	มีการประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการจัดทำ						
30	การตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงาน						
	การกำหนดเป้าหมาย (Targeting) การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
31	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมาย ผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์						
32	มีการนำแผนงานดังกล่าวไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ						
องค์ประกอบที่ 3 : พ.ร.บ. และนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ							
	การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
33	จัดสรรงบประมาณโดยสถานศึกษา (เช่นผอ. ครู นักศึกษา) เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการ จัดการศึกษา						
34	ควรจัดสรรงบประมาณโดยชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ที่ เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการ กำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา						
35	ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการให้ความช่วยเหลือ ศึกษางาน จากชุมชน						
	เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
36	มีการจัดสรรงบประมาณให้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมี ความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็ม						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	ตามศักยภาพ						
	การบริหารจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
37	มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ						
38	ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ						
องค์ประกอบที่ 4 : หลักการของงบประมาณ							
	หลักมองการณ์ไกล (Foresight) หน่วยราชการใดจะต้องการทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด และต้องการใช้เงินเพื่อการนั้นๆ เท่าใดในปีใด ต้องคิดและคาดคะเนไว้ล่วงหน้า มิใช่ว่านึกทำอะไรขึ้นมาก็ทำ เนื่องจากงบประมาณของรัฐเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งแสดงออกในรูปแบบนโยบายของรัฐบาลในปีนั้นๆ จึงต้องมีการคาดการณ์ทั้งรายได้และการใช้จ่าย ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
39	แนวโน้มของจำนวนนักศึกษาในอนาคต (ที่เพิ่มขึ้น/ ลดลง)						
40	คำนึงถึงความแตกต่างของบริบทของแต่ละสถานศึกษา เช่น ที่ตั้ง ความทุรกันดาร						
	หลักประชาธิปไตย (Democracy) ต้องให้ประชาชนผู้เสียภาษีรู้เห็นและให้ความเห็นชอบ ในระบอบประชาธิปไตยต้องให้รัฐสภาอนุมัติงบประมาณ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
41	เปิดโอกาสให้สถานศึกษาต่างๆ ได้เสนอความคิดเห็น สภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่						
42	นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม						
	หลักดุลยภาพ (Balance) งบประมาณต้องสมดุลกัน รายได้กับรายจ่ายไม่จำเป็นต้อง						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	สมดุลทุกปี บางปีอาจขาดดุล (Deficit) แต่บางปีจะต้องให้เกินดุลบ้าง (Surplus) มิฉะนั้นจะทำให้ประเทศมีหนี้สินล้นพ้นตัว ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
43	กรณีงบประมาณไม่เพียงพอสถานศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีหนึ่งปีใดมากแล้ว ควรปรับลดลงบ้างเพื่อให้สถานศึกษาอื่น						
	หลักสารถประโยชน์ (Utility) การใช้จ่ายเงินตามโครงการต่างๆ ให้ได้ผลอย่างเต็มที่ มิให้มีการใช้จ่ายมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ซึ่งก่อให้เกิดความฟุ่มเฟือยได้ การจัดหารายรับพยายามให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยพยายามจัดเก็บให้มากที่สุด ส่วนทางด้านรายจ่ายก็ต้องมีการป้องกันการรั่วไหลที่จะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
44	หน่วยงานของท่านได้ใช้งบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้						
45	การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหน่วยงานท่านใช้งบประมาณเป็นไปอย่างประหยัด						
	หลักยุติธรรม (Equity) จะต้องให้มีความชอบธรรมทั้งในด้านรายได้และรายจ่ายทางด้านรายจ่าย การจัดเก็บภาษีก็ต้องทำด้วยความเสมอภาคอย่าให้มีการเหลื่อมล้ำกันและหลักเลียงภาษีอากรเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
46	มีความยืดหยุ่นต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษานั้นๆ						
47	คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่						
48	คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของ ชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่						
	หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การควบคุมงบประมาณรายจ่ายและรายได้ ซึ่งส่วนราชการผู้มี						

รายการ		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	หน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องระมัดระวัง สอดส่องให้เกิดสมรรถภาพ ไม่ให้เกิดการรั่วไหลขึ้นได้ ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควร						
49	มีการแจ้งข่าว/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการใช้งานงบประมาณให้ทราบเป็นประจำ						
50	มีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง						
	หลักการอื่นๆ โปรดระบุ.....						
	หลักการอื่นๆ โปรดระบุ.....						
	หลักการอื่นๆ โปรดระบุ.....						

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.อรรถัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ นักวิเคราะห์แผนและนโยบายชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.ปรเมศวร์ ศิริรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. อ.ดร.พลพจน์ โคตรจรัส อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.วิรุพห์ นิลโรจน์ อดีตผู้เชี่ยวชาญ เจาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ
5. นางชัชวรินทร์ สินประมวญ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
6. อ.ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. รศ.ดร.ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ค
ร่างแนวทางการพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ร่างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

การสร้างแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย นั้นคือ สำนักงานกศน.จังหวัด ควรจัดสรรงบประมาณไปยังศูนย์กศน.เขต/อำเภอ โดยคำนึงถึงหลักการ องค์ประกอบย่อย และรายละเอียด ดังนี้

หลักการที่ 1 : หลักการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึง

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การวางแผน

1.1.1 การวางแผนครู ควรวางแผนครูในประเด็นดังนี้คือ

จำนวนครูเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนศ.ที่ลงทะเบียนเรียน
ภาระงานของครู
การอบรมเพื่อพัฒนาครู

1.1.2 การวางแผนนักศึกษา

จำนวนนศ.ที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา
แนวโน้มจำนวนนศ.ในอนาคต (การเปลี่ยนหรือลดลงภายใน
ระยะเวลา 2-3ปี)

1.1.3 การวางแผนเจ้าหน้าที่

จำนวนเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนศ.ที่ลงทะเบียนเรียน
ภาระงานของเจ้าหน้าที่
การอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่

1.1.4 การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

ความเพียงพอและสภาพการพร้อมใช้งานของห้องเรียน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ฯลฯ เมื่อเทียบกับจำนวน
นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนความเพียงพอ สภาพการพร้อมใช้งาน และความทันสมัยของ
คอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา
ที่ลงทะเบียนเรียนจัดสรรงบประมาณเรื่องค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค เช่นค่าน้ำ ไฟฟ้า

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การประสานงานการจัดสรรงบประมาณควรมีการประสานงานโดย
ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณให้บุคคลภายในองค์กรได้รับทราบ
มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำมีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย ควรเปิดโอกาสให้ศูนย์กศน./ เขต

เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย

มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกล
ยุทธ์ขององค์กร

หลักการที่ 2 : หลักการงบประมาณ

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณการจัดสรรงบประมาณควรคำนึงผลการดำเนินงาน เช่น เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาและใช้ประโยชน์งบประมาณได้อย่างเต็มที่ที่มีการตรวจสอบภายในองค์กรของกันเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 2 ประชาธิปไตยการจัดสรรงบประมาณควรนำข้อเสนอต่างๆ จากบุคลากรไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม เปิดโอกาสให้คน.อำเภอมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบอยู่

องค์ประกอบย่อยที่ 3 ยุติธรรมการจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่คน.นั้นตั้งอยู่ มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของคน.นั้นๆ คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของชุมชนที่คน.นั้นตั้งอยู่ คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของค่ากิจกรรม

หลักการที่ 3 : หลักการการศึกษาอกระบบ

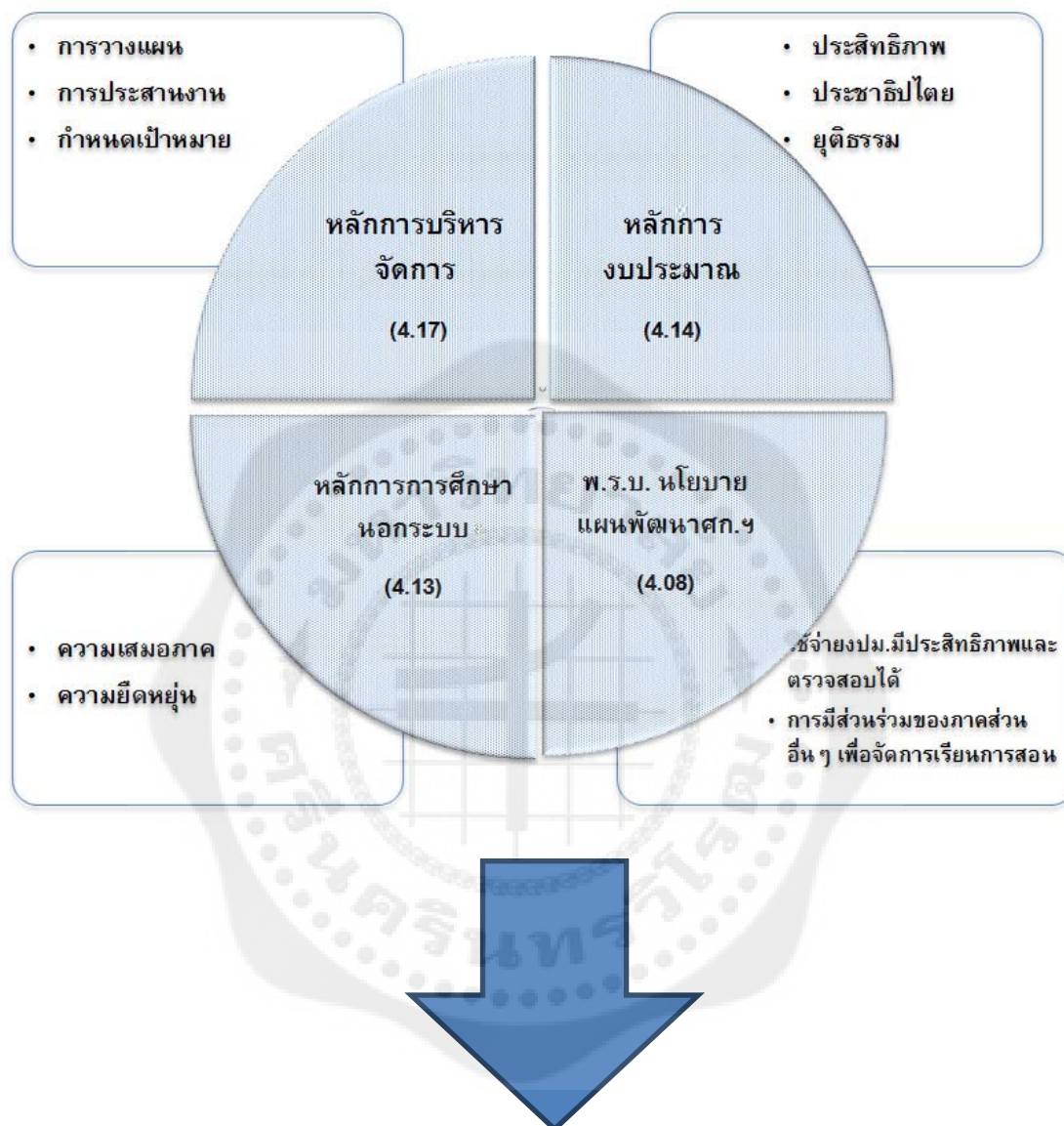
องค์ประกอบย่อยที่ 1 ความเสมอภาค มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา และความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ คำนึงถึงการที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความยืดหยุ่นควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักการที่ 4 : พ.ร.บ. นโยบายทางการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา

แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตรวจสอบแนวทางการแนวทางการจัดสรรงบประมาณ จากผู้เชี่ยวชาญ 7
ท่าน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

หลักการบริหารจัดการ

• การวางแผน

- ครู 1. จำนวนครู 2. ภาระงานครู 3.การอบรมเพื่อพัฒนาครู
- นักศึกษา 1. จำนวนนศ.แต่ละภาคเรียน 2. แนวโน้มจำนวนนักศึกษา
- เจ้าหน้าที่ 1. จำนวนจนท. 2. ภาระงานจนท 3.การอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่
- สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน 1.สาธัญปโภค 2.คอมพิวเตอร์ 3. ค่าน้ำ
ค่าไฟฟ้า

• การประสานงาน

- มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณให้บุคลากรภายในองค์ได้รับทราบ
- มีการประชุมภายในองค์กรอยู่เป็นประจำ
- มีการติดต่อกับสำนักงาน กศน.จังหวัด

• การกำหนดเป้าหมาย

- เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย
- มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายของผลผลิตที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

หลักงบประมาณ

• ประสิทธิภาพ

- การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงผลการดำเนินงาน ได้แก่ เป้าหมายเชิงปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา
- มีมาตรการในการป้องกันการรั่วไหลของงบประมาณที่ได้รับ
- ใช้ประโยชน์งบประมาณได้อย่างเต็มที่
- มีการตรวจสอบการใช้จ่ายภายในองค์กร

• ประชาธิปไตย

- นำข้อเสนอต่างๆ ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดความเหมาะสม
- เปิดโอกาสให้คนอำเภอมมีส่วนร่วมได้เสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาของงบประมาณที่ประสบ

• ยุติธรรม

- คำนึงถึงสภาพความแตกต่างของสังคม ชุมชนและวัฒนธรรมที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่
- มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ
- คำนึงถึงการให้ความร่วมมือของชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่
- คำนึงถึงความแตกต่างของระดับการศึกษา เช่นระดับประถม มัธยมตอนต้น มัธยมตอนปลาย โดยเฉพาะค่ากิจกรรม

หลักการการศึกษานอกระบบ

- **ความเสมอภาค**

- มีการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความแตกต่างทางสังคมอื่นๆ
- คำนึงถึงการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

- **ความยืดหยุ่น**

- ควรจัดสรรงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการเรียนการสอน

พ.ร.บ. นโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **การบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้**

- ใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ
- มีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

- **การมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา**

- ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียนก่อให้เกิดความผูกพัน
- ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา

ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบแนวทางการจัดสรรงบประมาณ
การพัฒนาแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ประเด็นการสนทนา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
1. แนวทางที่นำเสนอมีความชัดเจนต่อการนำไปใช้			
2. แนวทางที่นำเสนอเหมาะสมที่จะนำไปใช้ กับ ศูนย์กศน.อำเภอ/ เขต			
3. แนวทางที่นำเสนอมีความเป็นไปได้ในการ นำไปใช้ ได้จริง			
4. แนวทางที่นำเสนอสามารถกำหนดหลักการ องค์ประกอบย่อย และรายละเอียดที่จะ นำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และไม่ ซ้ำซ้อน			
5. อื่น ๆ.....			

ภาคผนวก ง
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ดร.อรรถัย ทองฤกษ์ฤทธิ์ นักวิเคราะห์แผนและนโยบายชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. นายพานิช ศรีงาม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นายบุญเลิศ ทองดีรัมย์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
4. นางสาวรัตน ดียิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปทุมธานี
5. อ.ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. นายพิเชษฐ เสือเผ่า ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเชตต์ เลิศวิวัฒน์พงษ์
วันเดือนปีเกิด	12 พฤศจิกายน 2514
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	จ.พระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาการเงินและเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสุกี จ.พระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนวัดสุทธิวราราม
พ.ศ. 2536	เศรษฐศาสตรบัณฑิต (ศ.บ.) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2545	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ศ.ม.) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2550	ประกาศนียบัตรบัณฑิตการวิจัยทางสังคม (ป.บัณฑิต) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2560	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) การบริหารและจัดการศึกษา แขนงวิชาการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ